

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

KVALITA ŽIVOTA V OKRESECH ČESKÉ REPUBLIKY

Diplomová práce

Studijní program: N7401 – Tělesná výchova a sport
Studijní obory: 7503T100 – Učitelství tělesné výchovy pro 2.stupeň základních škol
7503T114 – Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základních škol
Autor práce: **Bc. Eva Krejčíková**
Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva Krejčíková**
Osobní číslo: **P12000926**
Studijní program: **N7401 Tělesná výchova a sport**
Studijní obory: **Učitelství tělesné výchovy pro 2.stupeň základních škol**
Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základních škol
Název tématu: **Kvalita života v okresech České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Konceptualizace kvality života.
Identifikace indikátorů kvality života.
Výpočet indexu kvality života.
Analýza zjištěných výsledků.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 45 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. GREGORY, D., JOHNSTON, R., PRATT, G., WATTS, M., WHATMORE, S.: The Dictionary of Human Geography, 5th ed, Wiley-Blackwell, Chichester, 2011., 1052 p., ISBN 978-1-4051-3287-9.
2. HEŘMANOVÁ, E.: Koncept, teorie a měření kvality života, SLON, Praha 2012, s. 239, ISBN 978-80-7419-106-0.
3. MURGAŠ, F.: Prostorová dimenze kvality života, Technická univerzita v Liberci, Liberec 2012, s. 148, ISBN 978-80-7372-931-8.
4. PHILLIPS, D.: Quality of Life: Concept, policy and practice, Routledge, New York 2006, 267 p. ISBN 9- 78-0-415-32355-0.
5. RAPLEY, M.: Quality of Life Research. A Critical Introduction, SAGE, London 2008 286 p., ISBN 978-0-7619-5457-6.

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. František Murgaš, Ph.D.

Katedra geografie

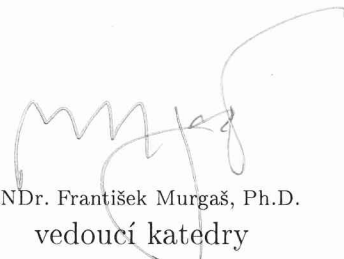
Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

RNDr. František Murgaš, Ph.D.
vedoucí katedry

dne 19/6/13

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat RNDr. Františku Murgašovi, Ph.D. za vedení diplomové práce, cenné rady, odborné připomínky a velkou inspiraci nejen při vypracování této diplomové práce. Poděkování patří také mé rodině za morální i finanční podporu při studiu a tvorbu potřebného zázemí.

KVALITA ŽIVOTA V OKRESECH ČESKÉ REPUBLIKY

Eva Krejčíková

Vedoucí DP: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

Anotace

Předkládaná diplomová práce měla několik cílů. Prvním byla konceptualizace kvality života z širšího pohledu. Druhým cílem bylo stanovení indikátorů pro měření kvality života, pomocí indexu kvality života v okresech České republiky. Stěžejním cílem byla následná analýza výsledků, získaných pomocí výpočtu Indexu kvality života v okresech ČR. První část diplomové práce se zabývá konceptem kvality života, obecným vymezením pojmu kvalita života a historií studia kvality života s důrazem na geografii. Druhá část práce popisuje možnosti měření kvality života na úrovni mezinárodní a regionální, a pokouší se o syntézu poznatků s ohledem na cíle předkládané práce. Analýza indikátorů je doplněna vlastním návrhem indexu kvality života na úrovni NUTS 4. Na základě jeho výpočtu je ve třetí části práce hodnocena kvalita života v okresech ČR. Výsledné výstupy vznikly za pomoci aplikace GIS.

Klíčová slova: koncept kvality života, indikátor kvality života, index, měření kvality života, objektivní přístup, okres.

Annotation

The present thesis had multiple aims. First, it was the aim to conceptualize quality of life in a broad perspective. The second aim was to identify indicators for quality of life measurement and to work out an index of quality of life which would be applicable to Czech districts. Third aim was to use this index and measure quality of life in the individual Czech districts. Last but not least it was the aim to analyse the results of this measurement. The first part of the thesis contains a general overview of the quality of life, it analyses the concept, various definitions, and history of quality of life studies especially within the discipline of geography. Second part of the thesis is focused on possibilities of quality of life measurement on both levels, international and regional. This part is an attempt to synthesize the methodology of the previous studies in a way which is useful for the aims of the present thesis. The result of this endeavour is an authors' own proposal for index of quality of life measurement applicable to the NUTS 4 level. The following part is a measurement of quality of life in Czech districts, which is based on the aforementioned index. GIS application was utilized in order to analyze data and produce the final results.

Keywords: Quality of life as a concept, quality of life indicators, index, quality of life measurement, objective approach, district.

OBSAH

ÚVOD	14
1 KONCEPT KVALITY ŽIVOTA A JEHO VÝVOJ	16
1.1 Pojem kvalita života.....	16
1.2 Historický vývoj zájmu o kvality života	17
1.3 Dimenze a domény.....	20
2 KVALITA ŽIVOTA V GEOGRAFII	24
3 MĚŘENÍ KVALITY ŽIVOTA	28
3.1 Indikátory	28
3.1.1 Indikátory subjektivní dimenze	29
3.1.2 Indikátory objektivní dimenze.....	29
3.2 Měření kvality života ve světě	32
3.3 Měření kvality života v regionech ČR	39
3.3.1 Index kvality a udržitelnosti života (IKUŽ)	39
3.3.2 IKUŽ ČR dle Potůčka	42
3.3.3 Regionální index kvality života.....	42
3.3.4 „MasterCard“ česká centra rozvoje	43
3.3.5 Diplomové a disertační práce hodnotící KŽ na regionální úrovni	45
4 INDIKÁTORY	48
4.1 Indikátory sociální oblasti kvality života	51
4.2 Indikátory ekonomické oblasti kvality života	53
4.3 Indikátory environmentální oblasti kvality života	55
4.4 Výpočet indexu	58
5 INDEX KVALITY ŽIVOTA V OKRESECH ČR.....	62
5.1 Sociální oblast	62
5.2 Ekonomická oblast	67

5.3	Environmentální oblast	71
5.4	Index kvality života v okresech ČR	74
6	DISKUZE	80
	ZÁVĚR.....	92
	REFERENCE	93
	PŘÍLOHY	100

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

EUROSTAT	Evropský statistický úřad
NEF	Britská charitativní organizace (The New Economics Foundation)
CENIA	česká informační agentura životního prostředí
CESES	Centrum pro sociální a ekonomické strategie
CPI	Index vnímání korupce (Corruption Perception Index)
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FAO	Organizace OSN pro výživu a zemědělství
FAOSTAT	Databáze organizace OSN pro výživu a zemědělství
GDI	Genderově vztažený index rozvoje (Gender Related Development Index)
GDP	Hrubý domácí produkt (HDP - Gross Domestic Product)
GEM	Index genderové zrovnoprávnění (Gender Empowerment Measure)
GHI	Index globálního hladovění (Global Hunger)
GIS	Geografický informační systém
HDI	Index lidského rozvoje (Human development index)
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
HPI	Index lidské chudoby (Human Poverty Index)
IKUŽ	Indexu kvality a udržitelnosti života
IKŽO	Index kvality života v okresech České republiky
IRZ	Integrovaný registr znečišťování životního prostředí
ISEW	Index udržitelného ekonomického blahobytu (Index of Sustainable Econopmic Walfare)
KES	Koeficient ekologické stability
KŽ	Kvalita života
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MQLI	Malaysian Quality of Life Index
MŠ	Mateřská škola

n.	Nad
NO₂	Oxid dusičitý
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
ob.	Obyvatel
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
QoL	Kvalita života (Quality of Life)
Poř.	Pořadí/ umístění
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
SEIQoL	Způsob individuálního hodnocení kvality života (Schedule for the Evaluation of Individual Quality of Life)
SO₂	Oxid siřičitý
SŠ	Střední škola
TUL	Technická univerzita v Liberci
UICN	Mezinárodní svaz ochrany přírody (International Union for Conservation of Nature)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
VOC	Skupina těkavých látek (Volatile Organic Compounds)
VŠ	Vysoká škola
WB	Světová banka (World Bank)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
ZŠ	Základní škola

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Tabulka 1	Metoda měření dle Hancocka (2000)
Tabulka 2	Zkoumané aspekty kvality života (Yassin, 2011)
Tabulka 3	Struktura IKUŽ (Potůček, 2002)
Tabulka 4	Struktura regionálního indexu kvality života v krajích ČR (Potůček 2003)
Tabulka 5	Indikátory indexu kvality života v okresech ČR
Tabulka 6	Použité vzorce u jednotlivých indikátorů
Tabulka 7	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast – okresy s nejvyšší hodnotou
Tabulka 8	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast – okresy s nejnižší hodnotou
Tabulka 9	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - ekonomická oblast – okresy s nejvyšší hodnotou
Tabulka 10	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - ekonomická oblast – okresy s nejnižší hodnotou
Tabulka 11	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) environmentální oblast – okresy s nejvyšší hodnotou
Tabulka 12	Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) – environmentální oblast – okresy s nejnižší hodnotou
Tabulka 13	Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), zobrazeno 15 nejlépe ohodnocených okresů republiky

Tabulka 14	Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), zobrazeny okresy s průměrnými hodnotami
Tabulka 15	Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), zobrazeno 15 nejhůře ohodnocených okresů republiky
Tabulka 16	Vyhodnocení kvality života v krajích ČR (r. 2012)
Obrázek 1	Model kvality života podle Felce a Perryho (Rapley, 2003)
Obrázek 2	Posloupnost kroků ve studiu prostorové dimenze kvality života (Murgaš, 2012)
Obrázek 3	Hierarchická identifikace indikátorů (Andráško, 2005)
Obrázek 4	Kvalita života v krajích ČR dle MasterCard (2013)
Obrázek 5	Kvalita života 50 největších českých měst (2010)
Obrázek 6	Okresy České republiky z r. 2010 (zeměpis.com 2014)
Obrázek 7	Územně správní členění ČR z r. 2010 (krajské úřady 2010)
Obrázek 8	Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast
Obrázek 9	Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) – ekonomická oblast
Obrázek 10	Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) – environmentální oblast
Obrázek 11	Kvalita života v okresech ČR (r. 2012)

ÚVOD

Kvalita života je v dnešní době velmi diskutovaný pojem. Odkazuje na všeobecné blaho společnosti i jednotlivce a zároveň odráží politickou situaci, hospodářství, fyzické a duševní zdraví, životní prostředí, vzdělávání, volnočasové aktivity, denní program, bezpečnost, kvalitu služeb či sociální interakce.

Konkrétní podmínky respektive zdroje, které každý obyvatel nalezne v daném území, respektive regionu, ve kterém žije, do určité míry ovlivňují jeho život. Odborníci se shodují, že významným činitelem kvalitního bytí je, jakých a jak kvalitních zdrojů se člověku v daném území dostává. Tento soulad je viděn v teorii, že některé jevy a skutečnosti v daném území tvoří podmínky života člověka a ten ovlivňuje buď pozitivně, nebo negativně. Není sporu například o tom, že příznivá kvalita životního prostředí má pozitivní vliv na zdraví a zprostředkovaně tedy na kvalitu a délku života osoby, která se v území s kvalitním životním prostředím nachází (Temelová, Pospíšilová, Ouředníček, 2012).

Předkládaná práce se věnuje konceptualizaci kvality života a možnostem měření kvality života pomocí objektivních indikátorů ve světě i v ČR. Výzkumná část práce je založena na porovnání výsledků měření kvality života v okresech České republiky pomocí vlastního indexu. Samotné konstrukci indexu předcházely vývěry jeho indikátorů z ekonomických, sociálních a environmentálních oblastí. Na základě jeho výpočtu došlo k vyhodnocení okresů v kvalitě života. Při tomto hodnocení bylo záměrem porovnat zdroje/podmínky, které se v daném území objektivně nacházejí, a přitom mají pozitivní či negativní vliv na život člověka a tudíž i kvalitu jeho života. Pro hodnocení byly vybrány kvantitativní indikátory, které lze bez zásadních problémů porovnávat, a které jsou v České republice na úrovni okresů statisticky sledovány. Šetření je zaměřeno na použití pouze objektivně zjištělých indikátorů, nikoli tedy na obyvateli subjektivně reportovaných zkušenostech.

V České republice vzniklo za posledních pár let velké množství výzkumů zjišťujících kvalitu života lidí, ať už s objektivními či subjektivními indikátory, se zaměřením na určitou skupinu lidí (dle věku, zaměstnání, zdravotních stavů, sociálních statusů aj.). Tyto studie byly dále ve velké míře zaměřeny pouze na kraje a jejich vzájemné zhodnocení. Několik málo prací se zaměřilo na jeden konkrétní kraj, či okres s cílem porovnat jednotlivé dílčí územní jednotky mezi sebou, např. (Potůček, 2002), (Temelová, Pospíšilová, Ouředníček, 2012), (Jindrová, 2012), aj. Komparaci okresů dle

kvality života, zjištěnou na základě statistických dat, podle mých informací ke dnešnímu dni nikdo nezhotoval.

Cílem diplomové práce byl výpočet indexu kvality života na hierarchické úrovni okresů ČR. Následně vyhodnocení prostorové diferenciaci kvality života v okresech České republiky z hlediska ekonomických, sociálních a environmentálních rozdílů. V rámci výzkumného šetření a splnění posledního parciálního cíle – analýzy výsledků, byly stanoveny dvě hypotézy:

- **hypotéza 1:** mezi okresy ČR existují významné rozdíly v kvalitě života,
- **hypotéza 2:** mezi okresy v jednotlivých krajích ČR existují významné rozdíly v kvalitě života.

První kapitola diplomové práce se věnuje podrobné analýze dostupné literatury s cílem popsat a nastínit úskalí nejednotné definice kvality života. Popsat vývoj a koncept kvality života, který též podléhá nejednotnosti a kontroverznosti. Kapitola kvalita života v geografii obsahuje hlavní myšlenky vztahu mezi lidmi a jejich (životním) prostředím, zejména pak diferenciaci mezi takovým územím. Třetí kapitola obsahuje příklady měření na makroregionální a mikroregionální úrovni, se zaměřením na výzkumy v rámci České republiky. Kapitola Index kvality života v okresech ČR pojednává o jeho konstrukci a obsahu. Je zde popis použitých metod šetření, popis výběru indikátorů a důvody této volby. Dále uvádím návrh vlastního výběru indikátorů a důvody jejich výběru. Následně jsem navrhla vlastní koncept indexu kvality života v okresech České republiky, který se skládá ze tří subindexů (sociální, ekonomický a environmentální). Tyto oblasti indexu dohromady obsahují 10 indikátorů, na jejichž základě jsem porovnávala kvalitu života v okresech. V poslední podkapitole této části práce popisuji metody a postup hodnocení kvality života v jednotlivých okresech České republiky. Následující kapitola obsahuje výsledky šetření, které jsou doplněny souborem tabulek a kartogramů. V diskuzi se zabývám úskalím tohoto šetření a návrhy pro jejich řešení. Dále se zaměřuji na podrobnou analýzu výsledků a následnou diskuzi nad porovnáním výsledků tohoto šetření s výsledky šetření jiných autorů. Na základě těchto výstupů odpovídám na stanovené hypotézy.

1 KONCEPT KVALITY ŽIVOTA A JEHO VÝVOJ

Kvalita života je pojem, který je v posledních dvaceti letech čím dál častěji diskutován jak na odborné úrovni, tak v běžném životě. Koncept kvality života je velmi abstraktní, ovlivněn mnoha faktory, které navíc působí dlouhodobě a někdy i rozporně. Velký zájem o výzkum kvality života na určitém území, určité skupiny lidí v daném období, pramení částečně ze snahy nalézt důvod rozdílnosti kvality života v regionech a ze snahy o zlepšení, případně vyrovnání socio-ekonomických rozdílů zkoumaných oblastí. Při studiu kvality života je třeba brát v úvahu historický vývoj, proměny v prostoru a času, společenské souvislosti, historické, náboženské a kulturní kořeny, civilizační i generační změny a další faktory.

1.1 Pojem kvalita života

S pojmem kvalita života se v dnešní době setkáváme často. Je už běžnou součástí vědeckého i laického slovníku. Dotýká se pochopení lidské existence, smyslu života a samotného bytí. Zahrnuje hledání klíčových faktorů bytí a sebe-pochopení. Jde o pojem hojně užívaný v různých vědních sférách, proto pojetí a samotný koncept kvality života je nutné chápat interdisciplinárně. Toto tvrzení lze doložit velkým množstvím studií na poli společenských věd (psychologie, sociologie, pedagogika, teologie, etika, politologie aj.), lékařství, ošetrovatelství, ale i přírodních věd (environmentalistika, sociální ekologie, geografie). Při výzkumech však stále schází právě potřebný interdisciplinární přístup. Většina studií probíhá velice izolovaně, jen v rámci zkoumané problematiky daného oboru. S čím souvisí další důležitý přístup a chápání obsahu tohoto tématu z pohledu odlišných významových dimenzí. Pod pojem kvalita života lze zahrnout materiální (existenciální) pojetí, pojetí psychologické (tj. pocity subjektivní pohody, štěstí, úspěchů, satisfakce, radosti, moci, životní spokojenosti, sebereflexe, sebehodnocení atd.), pojetí kulturně antropologické, pojetí morální a sociologické (rozdílnost pojetí kvality života v odlišných sociálních skupinách). Velice důležitou dimenzí je medicínská, kde mluvíme o charakteristice fyzického a duševního zdraví (Heřmanová, 2012).

Kvalitu života nelze jednoznačně definovat. Jde o složitý a velmi široký pojem. Existuje několik tisíc studií, které měly a stále mají za cíl vytvořit všeobecně přijímanou definici, ale žádná – především snad z důvodu výše zmíněné problematičnosti

související s interdisciplinarností pojmu - nebyla obecně přijata. Rommeyer et al. (1994) uvádí další možné důvody této kontroverznosti tématu. Jedním z nich jsou psychologické procesy související s prožíváním, kde je dosti obtížná samotná interpretace subjektivních pocitů kvality života. Další otázkou je koncept kvality života (dále kvalita života) zahrnující pochopení všech procesů lidského rozvoje, životního prostoru jednotlivce, environmentální složky a především také individuálního systému hodnot. Otázkou definice pojmu se zabývalo a stále zabývá mnoho odborníků. Podrobný přehled bude následovat níže v podkapitole „Struktura kvality života“, zde jen uvedu definici, která byla přijata Světovou zdravotnickou organizací (WHO). V roce 1948 Světová zdravotnická organizace (WHO) definovala kvalitu života jako komplexní stav tělesné, duševní i sociální pohody (well-being). V 90. letech byla kvalita života skupinou odborníků, zabývajících se kvalitou života při WHO, definována jako „jedincova schopnost vnímání vlastní pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám“. Jde o široký kontext, který by měl být chápán z pohledu ovlivnitelnosti vlastního fyzického zdraví, psychického stavu, sociálních vztahů a životního prostředí (Phillips, 2006).

1.2 Historický vývoj zájmu o kvalitu života

Kvalita života je pojem, který v poslední době vyvolává veliký zájem médií, vědců, lékařů, ale i běžné populace. Nejde však o téma nové. O kvalitu života měli lidé zájem už v době před naším letopočtem. Již v řecké a římské mytologii lze nalézt koncepci kvality života spojovanou se jmény Ascleipia, Aesculapa (Křivohlavý, 2001).

V řecké mytologii se tomuto tématu věnuje slavný filozof Aristoteles (384-322 př. nl.). V jeho díle Etika Nikomachova je kvalita života pojata jako osobní pohoda. K tomuto konceptu se obrací i někteří současní autoři, například Murgaš (2012), Křivohlavý (2001), (Šolcová 2004) aj., kteří odkazují na pojem blaženost (eudaimonia), který pro Aristotela reprezentoval nejvyšší dobro uskutečnitelné lidským jednáním. Dosažení eudaimonia však nevychází jen z vlastní rozumové činnosti a dosažení radosti a štěstí (eutuchia). Eutuchia může být náhodné a znamená méně než pojem eudaimonia, který obsahuje význam mravní. Blaženost totiž, dle Aristotela, předpokládá úsilí o

mravní dokonalost a naplňování ctností. V jiném díle¹ si Křivohlavý (2004) filozofický zájem o kvalitu života v období antiky vysvětluje otázkami „dobrého“ v protikladu k „špatnému“ životu. V intencích filozofického směru zvaného hédonismus² to znamená, že dobře a šťastně žije ten, kdo si v bohaté míře užívá smyslovými cestami přicházející slasti. Tak to formuloval Aristipos z Kyrény, Sokratův žák. Pojem „kvalita života“ poprvé v moderní historii zmínil v roce 1920 ve své práci ekonom Pigou. Zabýval se otázkami týkajícími se sociálního zabezpečení slabších vrstev obyvatelstva, otázkami státního rozpočtu a sociálního zabezpečení. V následujících letech 20. století však došlo k období útlumu zájmu o zkoumání kvality života. Ten byl opět oživen až po druhé světové válce, kdy se o jeho rozšíření zasloužily mimo jiné výroky J.F. Kennedyho a L.B. Johnsona (Vaňurová, Mühlpachr, 2005).

Za prvního autora, který použil v roce 1958 pojem kvalita života, se považuje americký sociolog a ekonom J.K. Galbraith. Založením Římského klubu³ v roce 1968 se začíná používat termín kvality života ve společenských vědách, a to především ve spojení s kritikou negativních společenských jevů vznikajících v kapitalistické společnosti. Následně se kvality života dostává do koncepčních dokumentů OSN (Tokárová, 2002).

V 70. letech 20. století dle Maříkové, Petruska, Vodákové (1996) dochází ke konzumnímu způsobu života, který je spojen s přeceňováním významu spotřeby hmotných statků, vyúsťující až ve spotřebu pro spotřebu. V témže období došlo k prvnímu použití kvality života pro výzkumné účely v souvislosti se sociologickým průzkumem zaměřeným na šetření dopadu společenských změn na život lidí. Vše započalo politickým programem německé sociální demokracie, jmenovitě od Willyho Brandta, který se snažil o dosahování lepší kvality života pro své spoluobčany. Tato období lze označovat jako období nástupu post-pozitivistických myšlenkových paradigmat a kvalitativního výzkumu v řadě vědeckých odvětví (Heřmanová, 2012). V 70. letech, jak uvádí Murgaš (2008), se uskutečnil v USA první celostátní výzkum kvality života s cílem identifikovat subjektivní indikátory, jimiž 2 160 respondentů

¹ Sborník *Kvalita života*, který vznikl z příspěvků, které byly prezentovány na stejnojmenné konferenci v Třeboni v roce 2004.

² Hédoné znamená slast a štěstí.

³ Římský klub je mezinárodní organizace založená v roce 1968 italským podnikatelem Auréliem Pecceionem a Alexandrem Kingem, sdružující významné vědce a společenské činitele. Celosvětovou pozornost získal v roce 1972 se zprávou „Limits to Growth“, která upozorňovala, že je třeba zastavit hospodářský růst a že svět stojí před vyčerpáním přírodních zdrojů, především ropy do roku 1992. Dalšími silnými tématy diskuzí je redukce populace, hladomor, globální oteplování.

popisuje svůj vlastní život a jeho kvalitu. Tyto indikátory pak byly dále konfrontovány s několika objektivními ekologickými a sociálními charakteristikami. Výsledky byly uveřejněny v publikaci *The Quality of American Life* od Campbella et al. (Heřmanová, 2012).

Pacione (2003)⁴ ve svých pracích uvádí, že kvalita života má dvě dimenze. První chápe jako subjektivní, či psychologickou, druhou dimenzi jako objektivní, environmentální a prostorovou. Zároveň upozorňuje, že kvalita života musí být vždy chápána v interakci s osobními charakteristikami člověka a prostoru.

Ira (2007) v kontextu s problematikou nejednotné terminologie kvality života definuje několik komplementárních pojmů:

- zdraví (health),
- blaho (well-being),
- udržitelnost (sustainability)
- štěstí (happiness),
- kvalita místa (quality of place),
- lidský rozvoj (human development),
- životní úroveň (standard of living).

Podle Raphael et al. (1996) kvalita života odráží míru, do jaké si člověk užívá důležité možnosti svého života, a tedy čerpá zdroje, které mu prostředí nabízí.

Cheung (1997) používá pojem „dobrý život“, který chápe jako kombinaci životní spokojenosti, mezilidských vztahů a porozumění, realizace lidského potenciálu a normální stránky života (morální pravidla, náboženské závazky).

Ámartya Sen chápe kvalitu života jako dostupnost možností, a tedy zdrojů, ze kterých si člověk může vybírat při naplňování svého života. K této filozofii se přiklání i autoři Temelová, Novák, Pospíšilová, Dvořáková ve své práci⁵: *Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie v periferních lokalitách* aj⁶. Nizozemský sociolog Veenhoven (2000) používá termín „šťastný život“. Odrazem zmíněných skutečností je

⁴ Hlavní výzkumný zájem profesora Pacione je v oblasti urbánní geografie. Působí v Queen's University, Belfast; the University of Guelph, Ontario; a University of Vienna. Od roku 2009 je členem Královské skotské geografické společnosti.

⁵ TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie v periferních lokalitách. Sociologický časopis / Czech Sociological Review 43 (4): 831-858.

⁶ NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J. (2012): Každodenní život a prostorová mobilita mladých Pražanů: pilotní studie využití lokalizačních dat mobilních telefonů. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 48(5): 911-938.

značná terminologické roztříštěnost a následně obtížná uchopitelnost vybraného tématu.

1.3 Dimenze a domény

Přes zmíněnou nejednotnost při definování pojmu kvality života nebo pojmů s tímto tématem úzce spojených, je možné mluvit o názorovém konsensu, který se týká poměrně široce akceptovaného předpokladu existence dvou základních dimenzí pojmu kvality života se zaměřením na jeho obsahové chápání a možnosti výzkumu. Tedy na subjektivní vnímání kvality života a objektivní hodnocení podmínek. V zásadě jde o to, že objektivní dimenze kvality života představují podmínky a vlivy okolního prostředí a životních okolností na život člověka, které ve většině případů rozdělujeme do sociální, ekonomické a environmentální oblasti. Subjektivní dimenzi chápeme jako souhrn subjektivních faktorů každého člověka, jako jsou názory, postoje, individuální systém hodnot, empatie, atd. (Ira, 2007)

Mnoho autorů tvrdí, že objektivní podmínky, tedy prostředí, ve kterém jednatel či skupina existuje, nevyjadřují skutečnou kvalitu života. Toto tvrzení opírají o názor, že kvalita života není determinována objektivním prostředím, ale procesy vnímání tohoto prostředí lidmi. Tento názor lze vyjádřit citátem z Marca Aurelia: „Všude, kde se dá žít, dá se žít dobře.“ (Aurelius, 2011). V dalších zdrojích zabývajících se dimenzí kvality života se setkáváme se shodou v poznání, že smysluplná definice musí obsahovat dimenze dvě (Ira, Murgaš, 2008).

Dalo by se říci, že co autor, to jiné chápání kvality života, resp. jiná obsahová interpretace kvality života. Např. Szalai (1980) uvádí, že kvalita života se týká míry dokonalosti nebo uspokojivého charakteru života. Spokojenost se životem je určena objektivními faktory v interakci s faktory subjektivními.

International Society for Quality of Life Studies⁷ chápe kvalitu života jako produkt interakce sociálních, zdravotnických, ekonomických a environmentálních podmínek, které společně ovlivňují rozvoj jedince. Její měrnou jednotkou pro měření kvality života je životní úroveň, pro jejichž zjištění jsou použity indikátory omezené

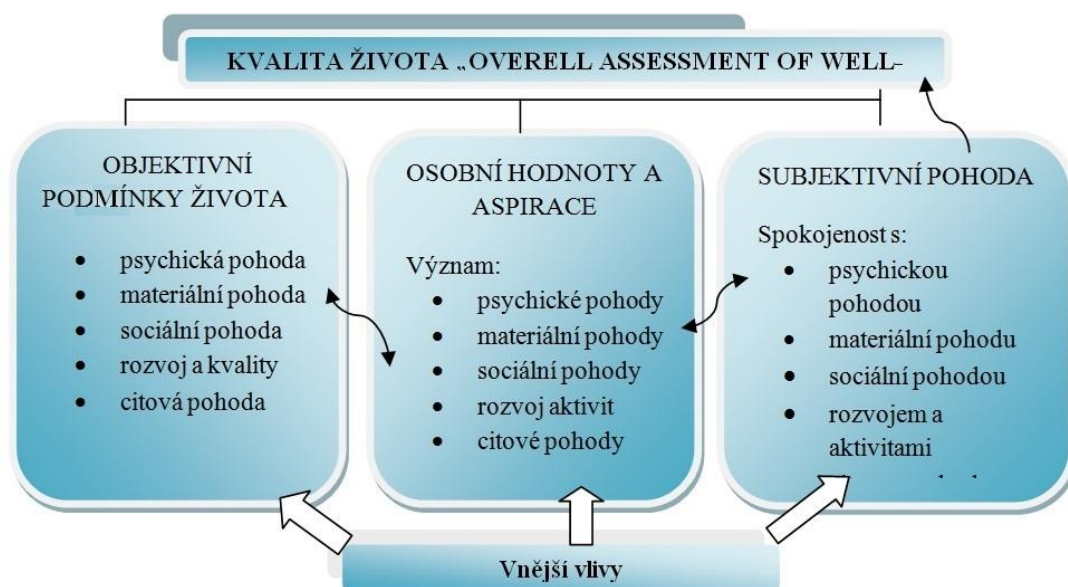
⁷ Mezinárodní společnost pro studium kvality života sídlí ve Virginii v USA má za cíl podporovat a propagovat výzkum v oblasti kvality života.

především ve výběru z ekonomické oblasti (HDP⁸, střední délka života, počet telefonů na domácnost atd.) (Payne a kol., 2005).

Rapley (2003) ve své publikaci uvádí model britských profesorů Felce a Perryho, kteří definují kvalitu života pomocí schematického modelu kvality život viz Obr. 1. Model je rozdělen do tří okruhů:

- objektivní životní podmínky,
- subjektivní pocit pohody,
- osobní hodnoty a cíle.

Obrázek 1: Model kvality života podle Felce a Perryho

Zdroj: vlastní úprava dle Rapley (2003, 286s.)

Hartl, Hartlová (2000) definují kvalitu života jako vyjádření pocitu životního štěstí. Z psychologického hlediska jako míru seberealizace a duševní harmonie, míra životní spokojenosti a nespokojenosti, vyjádření pocitu životního štěstí. Medicínský význam spatřují v otázce na úrovni a s jakými omezeními žijí lidé s chronickými chorobami.

Murgaš (2012) uvádí, že kvalita života jednotlivce tvoří psychologická, somatická, religiózní, sociální a ekonomická „dobra“, vyúsťující do subjektivního

⁸ Hrubý domácí produkt (Gross Domestic Product- GDP) je celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období na určitém území.

pocitu spokojenosti, která jsou konfrontována se zdravotními, sociopatologickými, ekonomickými a environmentálními „zly“ vždy v prostorově diferencovaném vnějším prostředí. Vyjádřením „dobra“ je prosperita, která je chápána jako vyjádření všech pozitivních hodnot (nejen materiálních). Vyjádřením „zla“ je deprivace, která je chápána jako vyjádření všech negativních hodnot, materiálních i nemateriálních. Autor této definice však podotýká, že stejně jako lidský život není buď jen dobrý, nebo jen zlý, tak i kvalita života získá požadovanou komplexnost doplněním těchto hodnot o hodnotu zvanou humánní kapitál. Lidský kapitál definuje Gajdoš (2002) jako lidi, jejich sociálně-demografické charakteristiky a kvality, vzdělání, kvalifikovanost, zručnost a tvořivost jako zdroj jejich produktivních činností.

Heřmanová (2012) uvádí, že kvalita života představuje výhradně subjektivní prožitek, který lze do jisté míry objektivně analyzovat a měřit pomocí přesně zvolených metod sociologického výzkumu.

Ben-Chieh Liu vnímá kvalitu života jako subjektivní označení „blaha“ jedinců a prostředí, ve kterém žijí. Kvalita života je souhrnem uspokojených „tužeb“, které společně činí jedince šťastným nebo spokojeným (Liu, 1977). Z geografického pohledu je možné chápat kvalitu života jako sumu kvalit života jednotlivců – obyvatel daného prostoru (Ira 2008).

Kvalitu života podle Cumminse ovlivňuje interakce osobních hodnot, životních podmínek a životní spokojenosti. Význam buď objektivního, nebo subjektivního určení dané životní domény je možné vysvětlit pouze ve vztahu k významnost směřované od daného jedince (Cummins, 1992 in Pukeliene, Starkauskiene).

Lidský život je utvářen v souvislosti s mnoha sférami, nebo-li doménami popř. oblastmi. Termín doména, anglicky domain je často v literatuře nazývána v této souvislosti různými ekvivalenty, jako např. komponent, složka, aspekt.

Podle Massama (2002) je každá tato jednotlivá oblast lidského života ohodnocena prostřednictvím jednotlivých typů indikátorů. Dissart a Deller (2000 in Ira 2007) uvádějí, že existuje prakticky neomezený soubor oblastí vztahujících se ke kvalitě života. Jako klíčové uvádějí osobnost, sociální podporu a zabezpečení, obecnou spokojenost v běžném životě, vlastní schopnosti, environmentální a ekonomické faktory, zdraví a nepříznivé a stresující události a vlivy. Zájem odborníků směřuje k otázce, které z těchto oblastí jsou pro člověka nejdůležitější, s největším vlivem na kvalitu života jednotlivce.

Van Kamp et al. (2003) zařazuje do své široké škály kvality života silně orientované na zdraví (věk, dědičné vlastnosti), ekonomické vlivy (zaměstnanost, příjmy, vzdělání), dostupnost veřejných služeb (zdravotní střediska, zeleň, mobilita) zastavěné území, přírodní zdroje (energie, voda, výživa), přírodní prostředí, bezpečnost, společnost, kulturu a životní styl (osobní rozvoj).

Murgaš (2012) za domény kvality života považuje prosperitu, deprivaci a humánní kapitál. Velká skupina prací se zaměřuje na výzkum pouze jedné ze zmíněných oblastí a jejího vlivu na kvalitu života. Možná témata se mohou týkat vztahu nezaměstnanosti a trhu práce s kvalitou života, nebo vztah mezi kvalitou života a zdravím člověka.

Závěrem této kapitoly lze říci, že klíčovou podmínkou pro hodnocení kvality života a jejího rozvoje na úrovni územních celků, v tomto případě okresů, je pochopení obsahu pojmu a – zvláště v případě objektivní dimenze – také jednotlivých domén, které pojem utváří. Absence ucelené představy o obsahu vlastního konceptu kvality života, znemožňuje vytvoření uceleného výzkum zaměřeného na sledování nerovností a odhalování negativních faktorů v jednotlivých oblastech šetření. Definování pojmu a jeho skladby je důležité pro dostatečnou mírou srozumitelnosti, validity a reliability výzkumné práce.

2 KVALITA ŽIVOTA V GEOGRAFII

Jednou z tradičních myšlenek výzkumu kvality života je snaha pochopit a interpretovat vazbu člověk – prostředí, o čemž svědčí zaměření sociální geografie, jejíž snahou je pochopení podstaty vztahu mezi lidmi a jejich (životním) prostředím. Většina problémů souvisejících s životem lidí má geografické souvislosti (Pacione, 2003). Na zmíněnou geografickou dimenzi kvality života upozorňuje většina již výše citovaných autorů a mnoho dalších. Podle názorů Paciona (2003), autora několika odborných publikací týkajících se kvality života a prostoru, struktura a rozmístění kvality života formuje zásadní oblast výzkumu kvality života v geografii.

S tím souvisí již zmíněný názor o souladu a propojenosti vlastností místa a společnosti (jednotlivce). Ukázkovým příkladem může být studie kvality života určité skupiny lidí žijících na specifickém území (stát, region, město, čtvrť aj.). Posouzení kvality života zkoumané skupiny je vždy v závislosti k určité geograficky vymezené oblasti (Ira, 2007).

V rámci geografických disciplín se nabízí několik přístupů, způsobů a obsahů zkoumání, které souvisejí s prostorovou velikostí zúčastněných regionů. Nejčastějšími zkoumanými geografickými rámci jsou globální, makroregionální, národní, regionální, a mikroregionální či lokální úroveň. Pro každou úroveň existují specifická omezení z hlediska typu dat a metod jejich získávání, které mají zásadní význam na konečnou podobu výsledků studií. Ve výzkumu je velice důležité se držet všeobecně daných pravidel týkajících se prostoru. Jedním z nich je zvážení existence dat pro danou geografickou úroveň v souvislosti s faktickou a ekonomickou dostupností. Dále jakého jsou data charakteru a kvality (tvrdá a měkká data; primární či sekundární data; data z celoplošných či výběrových šetření; reprezentativní, dopočtené, odhadované údaje). S tím souvisí další zásadní otázka týkající se způsobu vymezení regionů (administrativní, přirozený, funkční region apod.) Dalším zásadním mezníkem je zamyšlení se nad možnostmi zobecnění a skutečnou platností zobecněných závěrů na jiných hierarchických úrovních (např. co platí na meziregionální úrovni, nemusí platit ve všech zúčastněných). Dále metodickou otázkou je i stále rostoucí prostorová mobilita a rozvolňování vazeb rezidentů k lokalitě či regionu, která zmenšuje vliv konkrétních životních podmínek (hmotných i nehmotných) na socioekonomické a sociokulturní jevy a procesy (Heřmanová, 2012).

Murgaš (2013) se ztotožňuje s názorem, že nejvýznamnější součástí geografického zkoumání kvalita života jsou podmínky života ve městě. Dále uvádí, že na úrovni regionů (kraje, státy) ustupuje do pozadí osobní dimenze kvality života před dimenzí prostoru. Pokud jde o regiony menšího měřítka, ve velikosti měst, je kvalita života jejich občanů s dimenzí prostoru na srovnatelné úrovni. Znamená to, že koncept kvality života městského života je nejbližší k ideálu, kterým je holistické chápání života.

V rámci makroregionálního pojetí Heřmanová (2012) vyjadřuje názor, že kvalitu života lze zkoumat výhradně z hlediska objektivních životních podmínek (např. dosaženého společenského pokroku, dosaženého hospodářského a sociálního rozvoje, přírodních a ekologických podmínek v daném území). Toto pojetí se ve velké míře opírá o soubor vybraných nejdostupnějších a mezinárodně srovnatelných statistických indikátorů. V tomto případě se velmi často mluví o zkreslení výsledků, a to zejména z důvodu nepřesného měření, nestabilních kauzalit a souvztažností mezi indikátory. Na další problémy v rámci metodiky můžeme narazit při používání různých agregovaných indexů, z důvodu jejich nestabilní vypovídací schopnosti. Ta může být způsobena špatnou volbou metodiky, kterou se ztrácí část obsažené informace, ale také několikrát zmiňované nejednotnosti v chápání pojmu kvality života na této makroregionální úrovni. Na různých hierarchických prostorových úrovních výzkumu je důležité brát v úvahu a zohledňovat při interpretaci je skutečnost, že statistickým nositelem měřené kvality života, může být jednotlivec, skupina jedinců, ale i samotná územní jednotka.

Heřmanová (2012) na úroveň mezoregionální staví okresy, kraje a obecně územní jednotky typu NUTS II, III, IV. Výzkumy na této úrovni mají ve většině případů za cíl zachytit kvalitu života u větší sociální skupiny, územních společenství, z tohoto důvodu se vyskytuje více studií založených na objektivním šetření kvality života nad subjektivními. Zkoumání kvality života určitého území je úzce spojováno s procesy sociálně prostorové diferenciací. Sociálně prostorová diferenciací vyjadřuje nerovnoměrné rozložení různých skupin obyvatel v území, např. podle pohlaví, vzdělání, věku, socioekonomické či etnické příslušnosti atd. Diferenciací je chápána jako stav, který je výsledkem působení řady procesů odehrávajících se na různých měřítkových úrovních. Na této mezoregionální úrovni se často setkáme s méně propracovanou metodikou výzkumu kvality života (Heřmanová, 2012).

Na nejnižší prostorové úrovni, tedy na mikroregionální lze realizovat analýzu kvality života s pomocí objektivních, tak i subjektivních indikátorů a to i bez větších problémů, kterými by mohly být zobecňující výsledky, hrubě zkreslující, nepřesné a

všeobecně málo vypovídající závěry. Na této prostorové úrovni lze provádět výzkum zpravidla vysoce kvalitní, reprezentativní, nezkreslený a může se dosáhnout vysoké variability výsledků. Obvyklou a vhodnou metodou výzkumu bývají terénní šetření pomocí dotazníků, standardizovaných i nestandardizovaných rozhovorů. Tato práce je zaměřena hlavně na prostorovou diferenciaci. Autoři odborných článků a výzkumu se ve většině případů shodují, že nejintenzivnějším procesem diferenciaci v ČR jsou ekonomické procesy související s ekonomickou restrukturalizací a globalizací, tyto procesy jsou považovány za důsledky transformace české společnosti po roce 1989. Na druhé straně nejvyšší společenskou závažnost odborníci vidí především v nezaměstnanosti, chudobě a ve znevýhodnění minoritních skupin obyvatel. (Temelová, Pospíšilová, Ouředníček, 2012). Z dlouhodobějšího vývojového hlediska je důležité vždy zohlednit, že vymezení mikroregionů (kraje, okresy, města aj.) není a ani nemůže být stabilní v čase. Toto je dané všeobecně rostoucí prostorovou mobilitou obyvatelstva, v závislosti na vzájemné selekci center a na zvětšování vlivu silnějších středisek. Na základě těchto a dalších faktorů dochází ke změně prostorového vymezení, ale i ke změnám populačním (Heřmanová, 2012).

O sociálně prostorovou diferenciaci, sociální a ekonomické nerovnosti se svět zajímá a studuje je již několik desítek let. V českém prostředí byla dlouhou dobu prosazována díla⁹ Karla Marxe, který viděl původ nerovností v tržní ekonomice a kapitalistickém řádu. Nicméně studie Harveyho¹⁰, jak uvádí Temelová, Pospíšilová, Ouředníček (2012), potvrzují, že k významným prostorovým nerovnostem docházelo i v období socialismu. Vedle marxistických konceptů se objevují další přístupy zabývající se výzkumem sociálně prostorové diferenciaci. Zmínit lze především směry humánní ekologie, humanistické, časoprostorové a behaviorální geografie. I u těchto směrů se setkáváme s problematikou interpretace výsledků výzkumů, neboť opomíjejí vlivy sociálních problémů, makroekonomické a makrosociální procesy a vzájemnou interaktivitu mezi zkoumanými místy v regionální či globální síti (Temelová, Pospíšilová, Ouředníček 2012).

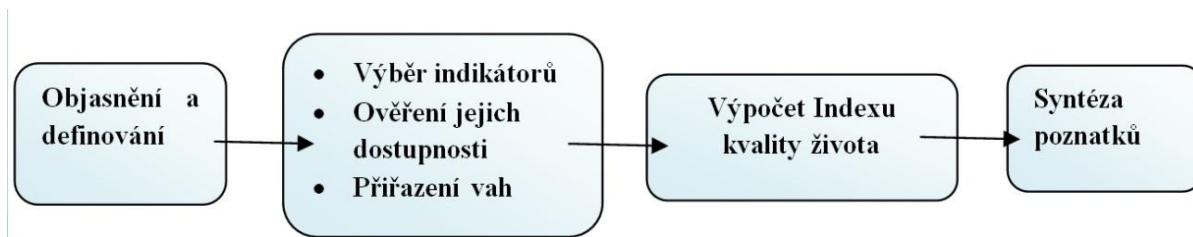
⁹ Karl Heinrich Marx- německý filozof, kritik klasické ekonomie, teoretik dělnického hnutí, socialismu a komunismu. Autor děl *Ekonomicko-filozofické rukopisy*, *Komunistický manifest* a *nedokončený Kapitál*.

¹⁰ Harvey 1974 – Harvey, D. What Kind of Geography for what Kind of Public Policy? Transaction of Institute of British Geographers, 63 (1), 1974, s. 18-24.

Podle Hampla (2000) snaha společnosti o výzkum sociálních, ekonomických a environmentálních nerovností na určitém území s cílem jejich zmírnění, vyrovnání, pramení z obav před ohrožením funkčnosti systému, ale také z potřeby solidarity.

Murgaš (2012) vysvětluje studium kvality života z geografického hlediska jako posloupnost, jejímž hlavním prvkem je objasnění a definování kvality života (Obr. 2). Prvním krokem je objasnění a definování kvality života. Dále výběr indikátorů, ověření jejich dostupnosti a přiřazení vah. Poté následuje výpočet Indexu kvality života a na závěr syntéza poznatků. Tu můžeme doplnit klasickými kartografickými metodami (kartogramem, kartodiagramem, izoliniemi aj.). Kartogramy se mohou vytvořit např. pomocí geoinformačních technologií. Právě toto spojení výzkumu kvality života a GIS představuje jeden z perspektivních směrů v geografii. Heřmanová (2012) v této metodě vidí jako nedostatek jejich prostorovou diskontinuitu, různou míru územní koncentrace a nutnost vztažení (agregace, zprůměrování) k používané územní jednotce.

Obrázek 2: Posloupnost kroků ve studiu prostorové dimenze kvality života

Zdroj: upraveno dle Murgaš (2012)

3 MĚŘENÍ KVALITY ŽIVOTA

Existuje mnoho nástrojů a metod měření kvality života. Použité metody jsou závislé na výběru zkoumaných dimenzí. Jak bylo výše popsáno, rozlišujeme dimenze dvě: subjektivní a objektivní. Nejčastějšími metodami zjišťování subjektivní kvality života jsou dotazníky. V případě objektivní dimenze to jsou indikátory. Např. indikátory z oblasti životního prostředí, zdraví, úrovně bydlení, volného času, sociálních a technologických charakteristik práce, občanské svobody, HDP aj.

Měření objektivní i subjektivní stránky kvality života, jak je již výše naznačeno, se uskutečňuje pomocí indikátorů, které umožňují na různých prostorových úrovních určit stav a trendy vývoje, zprostředkovávat souhrnné informace o demografických, sociálních, environmentálních, ekonomických a dalších zásadních jevech. Měřením a hodnocením kvality života pomocí velké a pestré škály indikátorů se zabývá celá řada světových institucí, jmenovitě lze uvést např. instituce: Rozvojový program OSN (UNDP-Human Development Report), Světovou banku (WB, World Development Indicators, Monitoring Environmental Progress), Světovou zdravotnickou organizaci (databázi WHO Health For All), IUCN (Světová ochránářská unie a její koncept blahobytu národů) a další (Heřmanová, 2012). Sledování a měření těchto indikátorů vedlo postupem času k vytvoření možná až příliš obšírného seznamu použitých indikátorů, jimiž jsou monitorovány různé oblasti kvality života. Jejich slabinu můžeme vidět v roztržitosti a neschopnosti komplexně postihnout danou problematiku.

3.1 Indikátory

Index označuje indikátory vývoje určitého jevu, vznikají na základě interpretace primárních dat, která byla získána elementárním sledováním příslušných objektů a jejich činností, stavů a jevů v dané oblasti. Ve většině případů se dané indikátory zaměřují na určitou sféru zkoumání, tedy ekonomickou, sociální, a environmentální, případně zdraví. Z čehož vychází, že nemají smysl samy o sobě, ale v širších souvislostech.

3.1.1 Indikátory subjektivní dimenze

Tyto indikátory se zaměřují na jedincovo vnímání a hodnocení objektivně daných podmínek s nejčastěji použitelnou formou výběru odpovědi spokojen/nespokojen. Údaje jsou téměř ve všech výzkumech získávány prostřednictvím dotazníkových průzkumů nebo řízených rozhovorů. Subjektivní hodnocení kvality života posuzuje celkovou spokojenost člověka s vlastním životem, ve vztahu k jeho osobním zájmům, hodnotám, očekáváním, cílům a životnímu stylu (Křivohlavý, 2004). Subjektivní měření je mnohem obtížnější než objektivní, a to zejména z toho důvodu, že každý člověk má své vlastní pojetí kvality života a je poměrně složité tato pojetí mezi sebou srovnávat. Studie zkoumající kvalitu života na základě výpovědi různých skupin respondentů jsou ovšem v posledních letech velmi časté. Důvodem je větší význam a zájem o výzkumy kvality života, které se provádějí nejčastěji kvantitativními dotazníkovými metodami. Většina dotazníků obsahuje dotaz týkající se zdravotního stavu respondenta, osobní a další anamnézy aj.

Příkladem individuálních metod pro výzkum kvality života může být metoda SEIQoL, kterou ve své práci popisuje Zeman (2008). Zde se k pojetí kvality života přistupuje tak, jak ji subjektivně vidí dotazovaný během rozhovoru, který je do určité míry strukturovaný. Je tematicky omezen jen na nejdůležitější aspekty kvality života. Základními daty jsou zde výpovědi dané osoby. Odpovědi dané osoby závisí na jejím vlastním systému hodnot, které jsou v dané situaci a chvíli považovány dotazovaným za podstatné, jsou zcela svobodně voleny. Počítá se s tím, že tyto aspekty se mohou v průběhu jejich života měnit (O'Boyle, 2003).

3.1.2 Indikátory objektivní dimenze

Těmito indikátory mohou být jakákoliv číselná data, která mají nějaký vztah ke kvalitě života. Objektivní indikátory se soustřeďují na popis prostředí, ve kterém zkoumaná část populace žije, např. kvalita bydlení, znečištění, zalesnění atd. Většinou tyto údaje vycházejí ze sekundárních dat nebo z primárních dat získaných na základě terénních šetření. Není známa žádná metoda určující přesný výběr možných indikátorů pro výzkum, ale existuje několik pravidel, které by indikátory měly splňovat:

- důvěryhodný zdroj,
- validita,

- reprezentativnost,
- reálná zjistitelnost sledovaných údajů,
- dostupnost.

Dále by indikátor měl být schopen postihnout komplexnost daného problému a měl by být srozumitelný a jednoduchý. Pokud toto kritérium indikátor nesplňuje, je za jistých okolností - při důkladném metodickém popisu konstrukce – možno chybu vykompenzovat (Svatošová, Boháčová, Hrabánková 2005).

Problematikou indikátorů se zabývá mnoho autorů, např. Schneider (1976), Hancock (2000), Rapley (2008) a další. Ira a Murgaš (2008) stanovují obecná kritéria výběru indikátoru: obsahové kritérium, které je dáno chápáním kvality života; formální kritérium, které předpokládá splnění základních podmínek jako kvantifikovatelnost, statistická sledovatelnost v delších časových intervalech a požadovaná výpovědní schopnost. Massam (2002) ve své práci považuje za důležité měření indikátorů důvěryhodnými a spolehlivými údaji, schopnost indikátorů jednoznačně zachytit specifické oblasti kvality života, poznat, zda indikátor měří samostatnou oblast kvality života nezávisle, nebo se známkou propojení (korelací) s dalšími indikátory. Dále vyžaduje při výběru indikátoru shodnost vybraných indikátorů s těmi, které byly použity v jiných pracích. Podobným studiím za podpory některých výše zmíněných autorů, se již delší dobu zabývá několik světových institucí, jako jsou např. Rozvojový program OSN (UNDP – Human Development Report), World Resource Institute (World Resources), World Health Organization (databáze „Health For All“), United Nations FAO (statistická databáze FAOSTAT), Evropská agentura životního prostředí (Yearly Indicator-Based Report), Eurostat (Pressure Indices Project), OECD (Core Set Of Environmental Indicators) aj. Na základě jejich prací vznikly rozsáhlé soubory indikátorů, které nevykazují jednoduchý a souhrnný pohled na danou problematiku. Proto je snaha o aplikaci složených (agregovaných) indikátorů, kteří formou jediného čísla umožňují relativní porovnání pokroku regionů ve zkoumané oblasti (Heřmanová, 2012). Nejznámějšími alternativními indikátory jsou především Human Development Index (HDI, vyhodnocovaný od roku 1990 Programem OSN pro rozvoj UNDP), Index of Freedom (Freedom House), Index of Corruption (Transparency International, 2014).

Mezi výzkumy s objektivními indikátory, pomocí nichž dochází ke zjišťování kvality života na určitém prostoru, patří i takové výzkumy, kde dochází ke srovnávání subjektivní spokojenosti lidí s výsledky měření jejich životních podmínek. K institucionálním průkopníkům tohoto měření patří v evropském kontextu Evropská

nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek se sídlem v Dublinu, systematicky zkoumající kvalitu života v členských i kandidátských zemích EU. V posledních letech se k ní přiřadila i Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se svým Indexem lepšího života - Better Life Index (Potůček 2011).

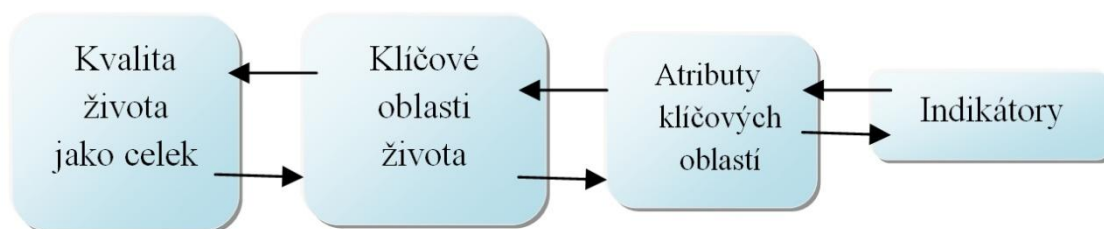
Pro regionální úroveň je potřebné nalézt a identifikovat indikátory, které srozumitelně a s dostatečnou vypovídající schopností dané procesy a jevy zkoumaných oblastí indikují a monitorují. Indikátory by mělo být možné dále rozšiřovat v přímé vazbě na populační velikost a regionální význam sledované územní jednotky na regionální úrovni a neměly by být nikdy vytrženy z konceptu. Indikátory v číselné podobě mají zjednodušit informace, které ve většině případech nalezneme ve statistikách. Jejich výpočet musí být věcně odůvodněný a musí být pořízen jednoznačnou a nejlépe i trvalou metodou (Kučerová, 2009).

Soudobé práce a šetření zabývající se problematikou indikátorů se shodují na dvou hlavních směrech tvorby a hodnocení indikátorů, jak je uvádí např. Kučerová (2009), autorka několika publikací zabývajících se kvalitou života:

- Klíčové indikátory (titulkové, headline) jejichž smyslem je poskytnout jasnou informaci o vybraných klíčových faktorech.
- Agregované indikátory, které integrují do jediného údaje řadu skutečností s cílem poskytnout celkový obraz, jako je např. indikátor HDP.

U souborů klíčových indikátorů je prvořadý, korektní a vyhovující výběr indikátorů tak, aby byly dostatečně reprezentativní, tzn., aby významně korelovaly s dalšími jevy (viz Obr. 3).

Obrázek 3: hierarchická identifikace indikátorů

Zdroj: upraveno dle Andráško (2005)

Výhodou metody opřené na agregaci je spojení relativně nehomogenních složek do jednoho konečného indexu, přičemž jednotlivé složky mají vliv na celkový výsledek na základě zvolených vah. Při výběru indikátorů kvality života je zásadní určení klíčových složek kvality života jako celku, nebo zkoumat jen některé dimenze (Andráško, 2005).

Záměrem této podkapitoly bylo zachycení problematiky výběru indikátorů. Stanovení určitých kritérií, které by měly všechny vybrané indikátory splňovat a proč. Zároveň zde byl nastíněn stručný přehled soudobých prací a šetření, zabývajících se problematikou indikátorů s cílem vytvořit jejich shodný směr a metodiku hodnocení.

3.2 Měření kvality života ve světě

Indexy, které jsou vytvořené z objektivních indikátorů, umožňují identifikovat situaci a vývojové změny, či rozdíly v oblasti environmentální, demografické, sociální a ekonomické na úrovni globální a nadnárodní.

Takovými indexy podle Heřmanové (2012) jsou např.:

- **Genderově vztažený index rozvoje (Gender Related Development Index, GDI),**
- **Míra genderového zrovnoprávnění (Gender Empowerment Measure, GEM),** výše zmíněné soubory indikátorů zohledňují aspekty nerovnosti mezi pohlavími se snahou vyjádřit a sledovat možnosti aktivní účast i žen na ekonomickém a politickém životě společnosti, tj. podchytit míru genderové nerovnosti.
- **Index globálního hladovění (Global Hunger, GHI)** vyvinul Mezinárodní institut pro výzkum potravinové politiky. Obsahuje indikátory jako je podíl podvyživených v celkové populaci, výskyt podváhy u dětí do 5 let věku a jejich úmrtnost.
- **Index šťastné planety (Happy Planet Index).** Zásahu na vzniku tohoto indexu nese britská charitativní organizace NEF (The New Economics Foundation). Index je konstruován jako kombinace indikátorů spokojenosti se životem a jeho průměrné délky, které vyjadřují a vyčíslují tzv. „roky šťastného života“ a ty dále dělí na hodnoty ekologického zatížení. Index nabývá tím vyšších hodnot, čím ekologičtější je chování populace a čím vyšší je délka života. Výsledky neodhalují „nejšťastnější zemi“, ale státy umístěné na vrcholu soupisu států, které pro zajištění kvalitního života svých obyvatel

nejméně poškozují přírodu. Závěry těchto šetření uvádí, že vysoká spotřeba přírodních zdrojů neznamena štěstí obyvatel a naopak.

- **Index vnímání korupce (Corruption Perception Index, CPI)**
- **Indexy svobody**
- **Index environmentální udržitelnosti** a další (Heřmanová, 2012).

Index zdravých měst

Dalším zahraničním autorem souboru indikátorů sledujících kvalitu života je současný poradce v oblasti zdraví, Trevor Hancock¹¹. Ten ve svém konceptu popisuje hlavní způsoby, jak měřit čtyři dimenze kvality života viz Tab. 1. Jednotlivé dimenze obsahují vlastní indikátory, ke kterým přidal zdroj pro možnost zjištění všech potřebných údajů. Dále autor zdůrazňuje, že samostatný indikátor nestačí a vyzdvihuje samotný proces vývoje a užívání indikátorů (Hancock, 2002).

Tabulka 1: Indikátory zdravých měst

Vnímání individuální kvality života
štěstí
spokojenost se životem
zdraví
Objektivní posouzení kvality života
funkční posouzení/fyzické hodnocení
stupeň gramotnosti/vzdělání
Vnímání kvality života obce
kvalita/bezpečnost/zdravost obce
účast ve společenském životě
vliv na společenský život
Stav v obci
ekonomické indikátory
sociální indikátory
indikátory životního prostředí

¹¹ Dr. Trevor Hancock pracoval pro místní (obecní), krajské úřady, národní vlády a postupem času i pro Světovou zdravotnickou organizaci. Jeho hlavní oblasti zájmu jsou podpora zdraví, zdravých měst / obcí, zdravá veřejná politika, ochrana životního prostředí, uzemní plánování a „zdravotní futurismu“.

výkon vlády, účast na volbách
celkový zdravotní stav obyvatelstva/rozvoj lidských zdrojů

Zdroj: Hancock (2000)

Index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI)

Jeden z mnoha pokusů jak vyjádřit kvalitu lidského života je Index lidského rozvoje, který je vyvinutý v rámci programu rozvoje OSN. Hlavními pilíři v původním výpočtu HDI do roku 2010 stály tři indikátory. Prvním byl index HDP na osobu v USD. Dalším indikátorem byla střední délka života a v oblasti rozvoje se používal index gramotnosti obyvatelstva staršího 15 let a počet přihlášených dětí na školy prvního, druhého a třetího stupně (Syrovátka, 2008). Novými faktory od roku 2010 je délka života a úroveň zdravotní péče, přístup ke vzdělávání (střední a předpokládaná délka edukace), životní standart (Hrubý národní produkt (HNP) na obyvatele v paritě kupní síly (v dolarech)). Od té doby došlo také ke změně způsobu výpočtů indexu (HDI, 2001).

Všeobecně pro transformaci proměnné, zde x , se pracuje s indexem v rozmezí hodnot 0 až 1, umožňuje různé indexy sčítat. Pro tyto případy se užívá vzorec:

$$x\text{-index} = \frac{x - \min(x)}{\max(x) - \min(x)}$$

- kde $\min(x)$ a $\max(x)$ jsou nejnížší a nejvyšší hodnoty, které může proměnná x nabýt.

Původní výpočet pro výše popsané indikátory HDI (bez indikátoru HDP) platily následující vztahy:

$$\text{HDI}_i = (\text{aktuální hodnota} - \text{minimální hodnota}) / (\text{maximální hodnota} - \text{minimální hodnota})$$

$$\text{HDI}_i = (x_i - x_{\min} / x_{\max} - x_{\min})$$

Určitou výjimkou je hrubý domácí produkt, kde se předpokládá, že od určité výše příjmů už není jeho úroveň kriticky důležitá. Pro HDP tedy platí:

$$\text{HDI}_i = (\log x_i - \log x_{\min} / \log x_{\max} - \log x_{\min})$$

Celková hodnota HDI index se získával jako průměr tří základních složek (v případě úrovně vzdělanosti je gramotnosti přiřazena dvoutřetinová váha a kombinované školní docházce váha jednotřetinová). Platí tedy vztah:

$$\text{HDI} = (\text{HDI}_{\text{délka života}} + \frac{2}{3} \text{HDI}_{\text{gramotnost}} + \frac{1}{3} \text{HDI}_{\text{školní docházka}} + \text{HDI}_{\text{HDP}}) / 3$$

Výsledné číslo indexu se pohybuje mezi hodnotami 0 až 1, přičemž 1 označuje maximálně rozvinuté země a 0 naopak ty s minimální úrovní rozvoje lidského rozvoje, tím následně státy rozděluje do tří kritérií podle stupně rozvoje, resp. člení státy na vyspělé a rozvojové. Index lidského rozvoje se nejčastěji používá jako stěžejní indikátor pro hodnocení a srovnávání kvality života v rámci národů, států, částí světa aj. Zahrnuje v sobě základní indikátory, které by měly být dostupné ve většině zemí. Cílem je zachytit lidský rozvoj co nejkomplexněji (HDI, 2001).

Index udržitelného ekonomického blahobytu

Index udržitelného ekonomického blahobytu (Index of Sustainable Economic Welfare, ISEW) je založen na osobní spotřebě, upravené s ohledem na faktory vztahující se k sociálnímu blahobytu a kvalitě životního prostředí. Jeho autorem je bývalý ekonom Světové banky Herman Daly a teolog John Cobb, kteří ISEW vypočítaly ve Velké Británii pro období 1950-1990. V dnešní době se ukázalo, že udržitelný ekonomický blahobyt na jednoho obyvatele vzrostl pouze nepatrně (o 3%), zatímco HNP vzrostl o 23%. Výpočet je založen na úpravě standardně měřeného důchodu, práci v domácnosti, poškození přírodního kapitálu a sociální výdaje. Hodnoty tohoto indexu jsou měřeny na úrovni NUTS 3, tedy kraje (Nováček, 1999). Pro ČR tento index zpracoval Ščasný, Kopecký, Cudlínová, Marek (2002). Zmínku o tomto indexu nalezneme i ve výzkumu udržitelného rozvoje – cesty ke zvýšení účasti veřejnosti pro podporu nástupu trajektorie udržitelného rozvoje České republiky v letech 1999-2004. S cílem dosažení aktivní účasti veřejnosti v uplatňování udržitelných principů rozvoje společnosti. Strategií je určení kritických prvků udržitelnosti hospodářského a společenského rozvoje ČR z hlediska zachování únosné úrovně jednotlivých složek životního prostředí a přírodních zdrojů, dále vytvoření

udržitelných strategií v jednotlivých oborech lidské činnosti v ČR jako celku. Tento projekt vznikl za podpory MŠMT¹².

Index lidské chudoby (Human Poverty Index, HPI)

Tento index jsou multidimenzionální a slučuje v sobě deprivaci v základních dimenzích kvality lidského života, délky života a zdraví, vzdělání a zařazení ve společnosti. HPI je mírně odlišný pro rozvojové a rozvinuté země, čímž jsou brány na zřetel rozdíly v reálném způsobu vedení života a problematika sběru dat. Index lidské chudoby pro rozvojové země je psán předpisem:

$$HPI-1 = \left[\frac{1}{3} (P_1^3 + P_2^3 + P_3^3) \right]^{\frac{1}{3}}$$

- kde P_1 představuje % podíl lidí v populaci, u nichž se očekává, že se nedožijí více než 40 let věku,
- kde P_2 značí % podíl negramotných v populaci dospělých,
- kde $P_3 = (P_{31} + P_{32} + P_{33}) / 3$
 - přičemž P_{31} je % podíl lidí nemajících přístup k čisté vodě, P_{32} je % podíl lidí bez dostupných zdravotnických služeb a P_{33} je % podíl podvyživených dětí mladších 5 let.

Index pro rozvinuté země monitoruje:

- podíl lidí v populaci, u nichž se předpokládá, že se nedožijí více než 60 let věku,
- podíl sociálně negramotných dle metodiky OECD,
- procento podílu lidí žijících pod oficiální hranicí chudoby stanovené jako 50 % mediánu disponibilního příjmu,
- míru dlouhodobé nezaměstnanosti delší než 12 měsíců.

Pro Českou republiku a další střeoevropské země nebyl HPI-2 počítán. Zajímavými výzkumy jsou výsledky srovnání hodnot HPI s hodnotami HDI vybraných států, neboť je možno nalézt velký rozdíl mezi úrovní dosaženého rozvoje a současné existence chudoby, z čehož vyplývá, že růst HNP, který je součástí HDI s sebou nutně odstranění chudoby nepřináší (Körner, 2001).

¹² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.

Indikátorů a nejrůznějších indexů je mnohem více, než je zde uvedeno. Některé jsou si více podobné, jiné se výrazněji liší. Jak již bylo zmíněno, neexistuje žádný seznam, podle kterého by se kvalita života měřila. Uvedené příklady jsou tedy spíše jen orientační.

Index kvality života na Slovensku

Průkopníky ve výzkumech prostorové diferenciace kvality života na Slovensku jsou vědci V. Ira, A. Michálek, P. Podolák aj. z Geografického ústavu SAV v Bratislavě. Tito autoři, za podpory dalších autorů, vytvořili publikaci *Demografická analýza Slovenska*. Ve své práci posuzovali 72 okresů Slovenska, pomocí 23 indikátorů, seskupených do 6 domén:

- demografická
- vzdělanostně – informační
- bezpečnostní
- materiálního komfortu a sociálních jistot
- vybavenost bytů
- environmentální.

Výsledky výpočtů tohoto indexu autoři rozdělili do pentylových skupin, které graficky převedli do kartogramů a kartodiagramů (Murgaš, 2012). Prostorovou disparitu kvality života citovaní autoři kvantifikovali pomocí Giniho koeficientu, který patří k často používaným indexům nerovnosti. Jejich cílem bylo vytvořit celostní pohled na disparity prostorové diferenciace indikátorů a domén kvality života. Autoři vytvořili hierarchickou úroveň okresů v porovnání s kraji. Celkové výsledky byly rozděleny do pentylových skupin a každý indikátor byl vyhodnocen individuálně (Murgaš, 2012).

Přehled dalších měření ve světě

Logickou reakcí na (post)moderní dobu v souvislosti s technologickým pokrokem a globalizací a souvisejícími fundamentálními změnami v dnešním světě je také vývoj nástrojů pro měření kvality života, na jejichž základě dochází ke zdokonalení koncepce kvality života, ale také nepřetržité rozšiřování souboru faktorů a podmínek. Tab. 2 dle Yassina (2011) srovnává jednotlivé studie kvality života provedené v posledních dvou dekadách, jak na lokální úrovni, tak i v rámci úrovně národní.

Tabulka 2: Zkoumané aspekty kvality života

Autor / organizace	Indikátory
Athiyaman and Walzer (2008)	Vzdělání, zdraví, parky a rekreace, nízká kriminalita, pracovní příležitosti
Malaysian Quality of Life Index (=MQLI), (2004)	Příjem a přerozdělování, pracovní život, doprava a komunikace, vzdělání, bydlení, životní prostředí, rodinný život, sociální zapojení, veřejná bezpečnost, dovolená a volný čas
The West Wiclow Rural Communities onsultation Project (2004)	Doprava, dětská hřiště, dostupnost zdravotní péče, bezpečnost silničního provozu, životní prostředí, vzdělávání a odborná příprava, informační a poradenské služby, podpora lokálních dobrovolných složek
Bloom et al. (2001)	Zdraví, vzdělání a výživa, rozvoje venkovské infrastruktury a finančních institucí, podpora zapojení obyvatel venkova do politického procesu a zlepšování postavení žen
Malaysian Quality of Life Index (=MQLI), (1999)	Příjem a přerozdělování, pracovní život, doprava a komunikace, zdraví, vzdělání, bydlení, životní prostředí, rodinný život, sociální zapojení a veřejná bezpečnost
Department for International Development (1999)	Lidský kapitál (zdroje), sociální kapitál, přírodní zdroje, fyzický kapitál a finanční zdroje
Felce and Perry (1995)	Fyzické blaho, materiální blaho, sociální blaho, rozvoj a aktivity, finanční zdroje.
Barnard and Van der Merve (1990)	Sociální funkce, vybavení (služby), bydlení, standard bydlení, demografická měření, sociální měření.

Zdroj: upraveno dle Yassin (2011)

Představené výzkumy uvádějí rozličné aspekty kvality života v regionech. Yassinův souhrn představil rozsáhlý komplex indikátorů kvality života, které mohou být v rámci hodnocení života na pozorovány.

3.3 Měření kvality života v regionech ČR

Tato kapitola obsahuje nejvýznamnější výzkumy objektivní kvality života na úrovni regionů ČR. Jsou zde uvedeny práce známých autorů jako je Mederly, Topercer a Nováček a jejich často citovaný a jinými autory použitý index IKUŽ. Martin Potůček a jeho Regionální index lidského rozvoje, který je v některých částech podobný indexu již zmiňovaného IKUŽ, jenž je zaměřen spíše na kulturní sféru života člověka na daném území. Zmíněná bude i bodovací metoda autorky Vavrušové, která se nechala velmi ovlivnit přístupem Mederly et. al. (2004). Kromě výsledků měření kvality života výše zmíněnými autory, se tato kapitola věnuje také výzkumům z řad studentů českých univerzit, kteří na základě svých diplomových prací, sestavily vlastní indexy, na jejichž výsledcích a hodnotách, stanovili kvalitu života v jednotlivých regionech České republiky. Tato část práce je určitým vzorem a inspirací k vlastním výsledkům, měřením, hodnocením a výstupům.

Regionální kvalitu života nelze hodnotit stejnými indikátory jako na národní, či dokonce mezinárodní úrovni. Je to dáno především tím, že na této úrovni není dostatečné množství potřebných dat s kvalitní výpovědní hodnotou. Důvodem může být jejich nedostatečné a nepravdivé sledování dané z pohledu regionální důležitosti. Proto je důležité k problematice regionálního měření kvality života přistupovat modifikovaně s ohledem na dostupná data, velikost a charakter hodnoceného území. Často lze nalézt práce na téma regionálního sledování kvality života s použitím různých přístupů k zachycení regionálních disparit (Potůček, 2002).

3.3.1 Index kvality a udržitelnosti života (IKUŽ)

Tento index byl vytvořen v Centru pro sociální a ekonomické strategie (CESES) v letech 2001 – 2002 sociologem Martinem Kreidlem a ekology Pavlem Nováčkem a Petrem Mederlym (2004) s cílem vytvořit alternativní indikátor k Indexu kvality a udržitelnosti života. Indikátory IKUŽ jsou rozděleny do 4 různých oblastí, které dále obsahují 12 dílčích problémových okruhů (subindexů). Celkově IKUŽ obsahuje cca 100 indikátorů (viz Tab. 3).

Indexy byly vypočteny na základě vzorce, který je velmi často užívaný a byl používán v měření HDI. Indexy byly vypočteny na všech úrovních jako aritmetický

průměr transformovaných indikátorů převedených na jednotný interval <0,1> podle vzorce:

V případě kdy se s rostoucí hodnotou indikátoru I_{xi} zvyšuje i kvalita života, resp. se předpokládá vyšší úroveň IKUŽ:

$$I_{xi} = (x_i - x_{\min}) / (x_{\max} - x_{\min})$$

Pro případy, kdy se s rostoucí hodnotou indikátoru I_{xi} kvalita života snižuje, použijeme vzorec:

$$I_{xi} = (x_{\max} - x_i) / (x_{\max} - x_{\min})$$

Poznámka: 0 = nejméně příznivá hodnota indikátoru a

1 = nejpříznivější hodnota I_{xi} vzhledem ke kvalitě a udržitelnosti života.

Teoreticky nejvyšší možná hodnota jednotlivých indexů i celkového indexu je 1,00, naopak nejnižší možná hodnota indikátoru je 0,00. Vyšší hodnota indexu znamená lepší kvalitu života, nižší hodnota je znakem zhoršování kvality života v hodnocené oblasti. Indexy umožňují relativní srovnání kvality života (stupně rozvoje) v jednotlivých oblastech šetření, pohled na jejich vývoj a možnost vytvoření prognóz rozvoje regionů.

Tabulka 3: Struktura IKUŽ

	Oblasti	Podoblasti
Index kvality a udržitelnosti života (IKUŽ)	1. Společensko-politická oblast	A – Mezinárodní postavení České republiky
		B – Vnitřní bezpečnostní a politicko-společenská situace
	2. Sociální oblast	C – Demografický vývoj
		D – Životní úroveň obyvatel
		E – Zdravotní stav obyvatel a zdravotní péče
		F – Vzdělání, věda a výzkum
		G – Přístup k informacím, informatizace
	3. Ekonomická oblast	H – Výkonnost ekonomiky a ekonomický rozvoj
		I – Zadluženost a saldo ekonomiky
		J – Vybrané ekonomické indikátory
	4. Environmentální	K – Spotřeba přírodních zdrojů, ekoeфекtivita

Zdroj: vlastní úprava dle Potůček (2002, str. 70)

Každý z problémových okruhů pod sebou ukrývá několik indikátorů, které je možné číselně vyjádřit a použít k výpočtu. Jedná se o nejrůznější indexy, výsledky veřejného mínění nebo data získaná od Českého statistického úřadu. Oblasti tedy byly rozděleny do osmi problémových oblastí podle možností užití dat ČSÚ. Šetření autorů probíhalo v období 1990-2000, přičemž zjištěné výsledky a použité metody byly projektovány až do roku 2006. Vývoj hierarchizovaného IKUŽ autoři pojmenovali jako mírně pozitivní. Tyto závěry byly stavěny na faktu, že výsledky v oblasti (domény) společensko-politické, ekonomické a sociální byly před vznikem České republiky stagnující. Stagnace byla způsobena zejména nepříznivým ekonomickým vývojem. Naopak silně pozitivní vývoj zaznamenala environmentální oblast (doména). Období prvních čtyř let samostatné České republiky (1993 - 1996) je charakterizováno růstem hodnoty indexu KUŽ, jehož motorem byl především pozitivní vývoj v ekonomické a společensko-politické oblasti. Naopak environmentální oblast po počátečním růstu zaznamenává stagnaci a dlouhodobě stagnující byl též shledán vývoj v sociální oblasti. Naproti tomu v environmentální oblasti byl zjištěn pozitivní trend vývoje subindexu a to v celém vývoji šetření. (Mederly a kol., 2004).

Ve výše popsané studii IKUŽ jsou hodnoceny indikátory kvality a udržitelnosti života na národní úrovni. Další, neméně důležitou a pro život občana podstatnou dimenzí je regionální a místní rozvoj, úroveň a kvalita života v konkrétní oblasti, regionu. Pro regionální účely by se měl výběr indikátorů přizpůsobit. Rovněž některé indikátory s dobrou výpovědní hodnotou na národní úrovni nejsou na regionální úrovni důležité – a opačně. Proto je třeba k problematice regionálního rozvoje přistupovat modifikovaně s ohledem na přístupná data, velikost a charakter hodnoceného území. V příloze 1 je uvedena sumarizace statistických podkladů, které jsou vhodné pro hodnocení úrovně rozvoje, resp. kvality života v jednotlivých krajích České republiky (Heřmanová, 2012).

3.3.2 IKUŽ ČR dle Potůčka

Potůček¹³, analytik veřejné politiky vytvořil vlastní index pro měření kvality života, který obsahuje velmi precizně vybrané indikátory, konkrétně 36 indikátorů z 8 oblastí (domén). Konkrétně se jednalo o indikátory demografické, zdravotní, vzdělanostní, pracovní, společenské, rodinné aj., na jejichž základě autor mimo jiné identifikoval slabé a silné oblasti každého kraje. Jeho koncept indikátorů sledoval kvalitu života v jednotlivých krajích ČR a byl spíše zaměřen na stupeň rozvinutosti a vyspělosti jednotlivých územních jednotek státu. Je to dáno převahou užitých indikátorů zaměřených ekonomickým směrem. Z tohoto důvodu mohou být hodnoty celkového hierarchicky agregovaného indexu vychýleny a zkresleny právě v tomto směru. Tento jev můžeme hledat ve více šetřeních, a proto je velice důležitá vyrovnanost a harmonie výběru jednotlivých indikátorů. Přesto ale objektivní kvalita života v podobě lepších či horších životních podmínek koncept monitoruje.

3.3.3 Regionální index kvality života

Mederly, Topercer, Nováček (2004) sestavili z dat za rok 2000 regionální index kvality života ve všech 14 krajích ČR. Výběr indikátorů pro analýzu přístupem a priori byl podmíněn chápáním lidského rozvoje podle UNDP¹⁴, tedy požadavkem naplnit tři základní oblasti lidského rozvoje. Hlavním kritéria, pro selekci indikátorů byla jejich dostupnost na minimální úrovni krajů ČR s ohledem na jednotlivé oblasti kvality života a úrovně lidského rozvoje. Srovnávací úrovní pro všechny kraje byl průměr daného indikátoru pro Českou republiku, který představoval 100 %. Jednotlivé kraje dosahovaly úroveň vyšší než 100 %, byla-li hodnota daného indikátoru ve vztahu k lidskému rozvoji a kvalitě života příznivější než národní průměr, a nižší než 100 % v

¹³ Prof. PhDr. **Martin Potůček**, CSc., MSc. je současný český vysokoškolský pedagog, analytik veřejné politiky, prognostik a publicista. Je vedoucí Centra pro sociální a ekonomické strategie (CESES) Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na zkoumání procesů formování a realizace veřejné a sociální politiky v České republice a dalších postkomunistických zemí se zaměřením na regulační funkce trhu, státu a neziskového sektoru, na problémy reformy veřejné správy, na procesy evropské integrace a na zpracování vizí a strategií pro český stát.

¹⁴ United Nations Development Programme - Rozvojový program OSN je speciální instituce Organizace spojených národů vytvořená v roce 1966. Odpovídá za řízení a koordinaci rozvojových projektů a poskytování technické pomoci. Pomáhá při průzkumu nerostných zdrojů, při vyhodnocování průmyslového, obchodního a vývozního potenciálu, v transferu technologií, při profesním vzdělávání a při programech ekonomického a sociálního plánování.

opačném případě. Pro každý kraj byly vypočteny tři subindexy ve sledovaných oblastech A (15 indikátorů), B (13 indikátorů), C (8 indikátorů), viz Tab. 4. Indikátory kvality života na regionální úrovni byly hodnoceny v práci Potůček et al. (2003). Pro každý kraj byly aritmetickým průměrem vypočteny tři dílčí indexy pro oblasti A, B, C a poté celkový index kvality života. Jedná se tedy o hierarchický index se stejnými váhami všech tří hlavních oblastí kvality života. Srovnávací úrovní pro všechny kraje byl průměr daného indikátoru pro Českou republiku, který představoval 100 %. Výsledky výpočtu indexů pro 14 krajů ČR jsou uvedeny v příloze 2.

Tabulka 4: Struktura regionálního indexu kvality života v krajích ČR

	Předpoklady	Podoblasti předpokladů	Počet indikátorů
LIDSKÝ ROZVOJ (KVALITA ŽIVOTA)	A. Předpoklady pro dlouhý a zdravý život	A11 - Demografické předpoklady	3
		A12 - Zdraví a bezpečnost obyvatelstva	7
		A13 - Kvalita životního prostředí	5
	B. Předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním	B11 - Úroveň školství a vzdělanost obyvatel	5
		B12 - Rodina a sociální soudržnost	4
		B13 - Práce a možnosti společenského uplatnění	4
	C. Předpoklady pro přiměřenou životní úroveň	C11 - Ekonomická výkonnost regionu	4
		C12 - Sociální status obyvatel	4

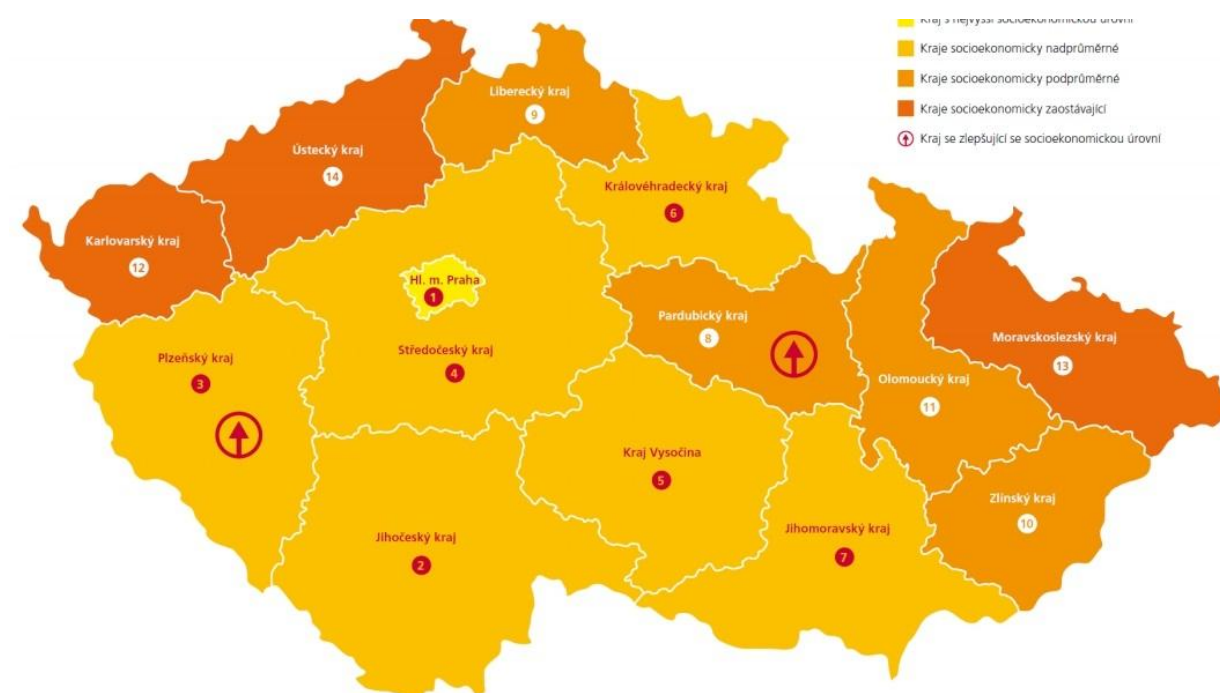
Zdroj: upraveno dle Potůček (2003, str. 77-78)

3.3.4 „MasterCard“ česká centra rozvoje

Od roku 2008 provádí každý rok společnost MasterCard Europe měření kvality života v největších padesáti českých městech dle počtu obyvatel. Na této studii spolupracují odborníci z Vysoké školy ekonomické v Praze. Indikátory pro určení ekonomické kondice měst, které je druhou částí studie, jsou:

- hodnota dluhu na jednoho obyvatele,
- evidovaná hodnota majetku obce na jednoho obyvatele,
- podíl běžných příjmů a běžných výdajů,
- rozdíl běžných příjmů a běžných výdajů na obyvatele,
- indikátor dluhové služby.

Obrázek 4: Kvalita života v krajích ČR dle MasterCard (2013)

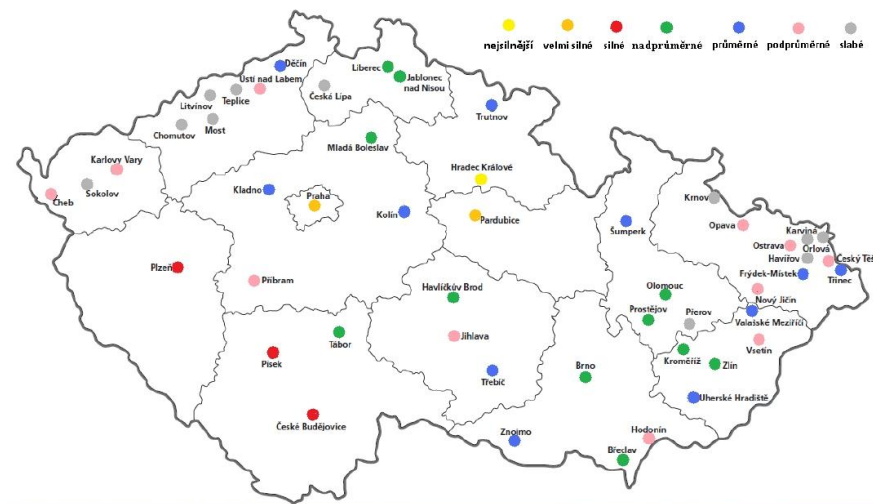

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje (2014)

Primárním a nejdůležitějším úkolem projektu bylo posoudit s využitím 11 indikátorů rozdělených do 3 oblastí (viz příloha 3) kvalitu života ve sledovaných městech a krajích. K jednotlivým indikátorům je navíc přisouzena procentuální váha důležitosti. Výsledky za rok 2013 prokázaly, že nejvyšší kvalitu života má hlavní město Praha. Na druhém místě skončil Jihočeský kraj a na třetím Plzeňský kraj, který v minulém roce zaznamenal zvyšující se kvalitu života od minulých let. Také kraj Pardubický se může pyšnit zvýšenou kvalitou života od loňských let. Nejhuře dopadly města v kraji Ústeckém a Moravskoslezském, především z důvodu vysoké nezaměstnanosti a znečištěného prostředí. Přehled výsledků je graficky znázorněn v mapě ČR (Obr. 3).

Níže je přiložena doplňující mapa České republiky (Obr. 4 - žlutá barva znázorňuje nejlepší místo k životu a šedivá naopak nejhorší), která doplňuje výsledky z roku 2010. Závěry o 3 roky zpět jsou odlišné především u prvních třech míst v kvalitě života.

Obrázek 5: Kvalita života 50 největších českých měst (2010)

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje (2014)

3.3.5 Diplomové a disertační práce hodnotící KŽ na regionální úrovni

VAVRUŠOVÁ (2008) – Kvalita života v ČR, její regionální diferenciace a sociální souvislosti.

Autorka se nechala inspirovat prací Potůčka (2003), který ve své práci Národní správa o lidském rozvoji pro Českou republiku hodnotí kvalitu života v krajích ČR na základě Indexu lidského rozvoje. Stejně tak i Vavrušová (2008) použila ve svém výzkumu 39 zvolených indikátorů, které rozdělila do několika oblastí života: demografické předpoklady, zdraví, kriminalita a bezpečnost, životní prostředí, práce a zaměstnanost, rodina, bydlení, ekonomická výkonnost a příjmy, vzdělání a školství a kultura a sport. V další části své práce autorka hodnotí rozdíly v kvalitě života mezi jednotlivými okresy Zlínského kraje. Výsledky prezentovala po jednotlivých oblastech zvlášť, s velice podrobným popisem, grafy a tabulkami. Heřmanová (2012) tuto práci porovnává s výsledky Potůčka a upozorňuje na významné odchylky mezi výsledky těchto autorů.

SVOBODOVÁ (2008) - Regionální hodnocení kvality života

Pro hodnocení okresní kvality života autorka zvolila 6 hlavních a 12 doplňujících indikátorů. Na práci je zajímavé rozdělení okresů do tří skupin. Zvlášť byly hodnoceny čtyři tehdy ještě čistě městské okresy, které vykazovaly velmi podobné trendy. Další skupinou byly okresy sousedící s těmito městskými. Jejich poloha v aglomeraci větších center jim dodává také jistá specifika. Všechny ostatní okresy patřily do třetí skupiny. Autorka byla při výběru indikátorů na úrovni NUTS 4 omezena nabídkou a dostupností jednotlivých indikátorů. Práce vzešla z prostorů Ekonomickou-správní fakulty a na obsahu práce, jejím zaměření a konečných výsledcích to je patrné (Svobodová, 2008).

JINDROVÁ (2012) – Hodnocení regionálních disparit v kvalitě života obyvatel ČR (disertační práce)

Cílem této práce byl výzkum a hodnocení regionálních disparit v kvalitě života z hlediska ekonomické výkonnosti regionu, sociálních a environmentálních podmínek. Pomocí statistických metod byl kvantifikován vliv vybraných indikátorů a jejich rozdílů v jednotlivých regionech. Zásadní otázkou této práce bylo zjištění klíčových indikátorů kvality života pro posouzení regionálních disparit. Dále zjištění nejvhodnějších metod výběru výše zmíněných indikátorů a následná kvantifikace meziregionálních disparit. Jindrová (2012) ve své práci podrobně popisuje vlastní návrh souhrnného indikátoru, který umožňuje odhalit silné stránky (pozitivní disparity) a slabé stránky (negativní disparity) z hlediska hodnocení kvality života. Vše doplňuje metodickým postupem a popisem jednotlivých fází výpočtu vlastního indexu.

Touto kapitolou jsem chtěla upozornit na nedožírnu škálu směrů v hodnocení kvality života na určitých regionálních úrovních se zaměřením na Českou republiku. Snahou bylo zkompletovat nejvýznamnější výzkumy z pohledu jejich využití v této diplomové práci či jiných, již vzniklých šetřeních. Snahou též bylo uvést rozdílné metody výzkumů, ve kterých se odráží odlišný přístup ke konceptu kvality života (viz kapitola 3), a také vytvoření přehledu navrhovaných teorií, použitých měření, metod šetření a cílů hodnocení, ve kterých se též odráží kontroverznost použitých pojmů, odlišných záměrů, předmětů zkoumání a interpretace výsledků. Snažila jsem se také podat stručný přehled starších akademických prací, ve kterých byla použita podobná metodika měření, aplikovaná na regiony (především kraje) České republiky. Záměrem tohoto uceleného přehledu bylo vytvořit prostor pro diskuzi nad porovnáním výsledků

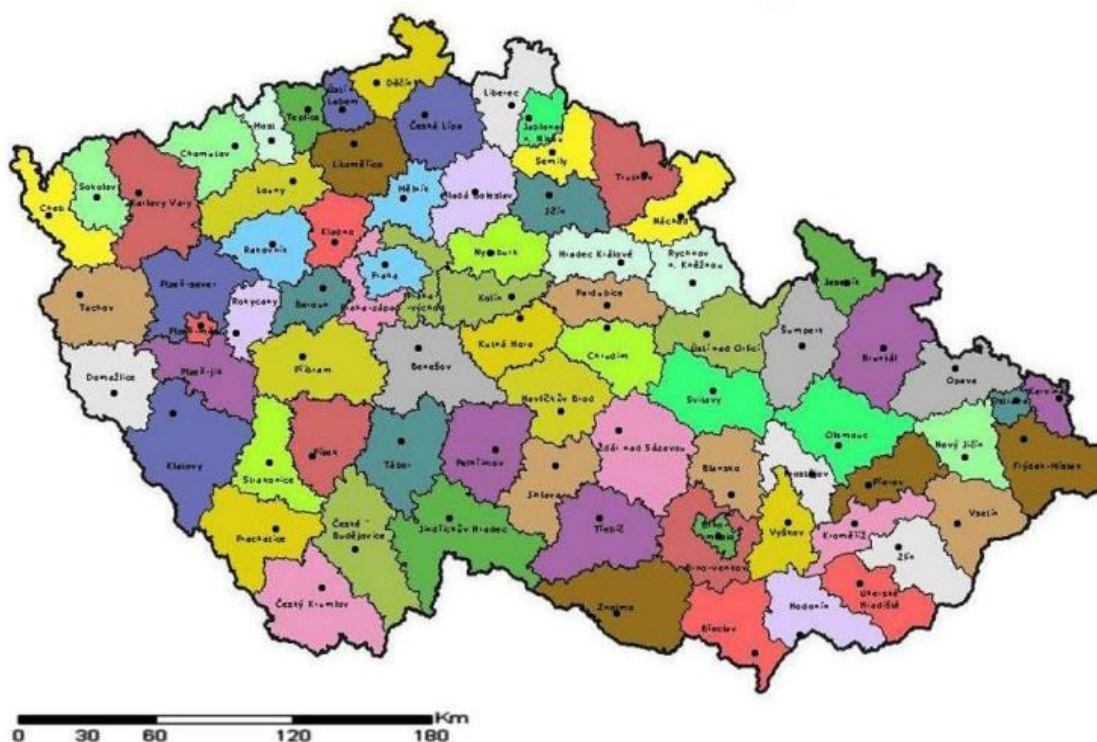
z předešlých prací s výsledky této práce, a dále také vytvoření návrhů měření kvality života jak na základě vlastních zkušeností nabitých v průběhu měření, tak na základě jiných šetření (diskuze a závěr).

V další části práce, před samotným popisem použitých metod, se krátce věnuji také územně správnímu členění České republiky, neboť to je důležité pro pochopení celkového kontextu předkládaného šetření.

4 INDIKÁTORY

Česká republika se dělí na čtrnáct samostatných krajů a 6 253 obcí (od ledna 2013), včetně pěti vojenských újezdů. Z nich je 393 s pověřenými obecními úřady a z nich dále více než polovina (205) obcí s rozšířenou působností. Toto současné rozdělení krajů (obr. 7) zhruba kopíruje hranice krajů z let 1948-1960 jak již bylo výše popsáno a jsou zároveň české NUTS 3¹⁵.

Obrázek 6: Okresy České republiky z r. 2010

Zdroj: zeměpis.com (2014)

Definitivně kraje vznikly na podzim roku 2000, kdy proběhly první volby do jejich nově zřízených zastupitelstev, viz Obr. 3 (Janák, Dobeš, Hledíková, 2005). Mimopražské území se dělí na 76 okresů (obr. 8), neboť se hlavní město Praha, nezahrnuje mezi okresy. Praha má však podobné pravomoci a tak se občas setkáme s tvrzením, že ČR má okresů 77. Hlavou každého kraje je hejtman, pouze hlavou Prahy je Primátor (Müller, Udržalová, 2013).

¹⁵ CZ-NUTS je označení normalizované klasifikace územních celků v České republice pro potřeby Eurostatu a ČSÚ. Zapadá do širší klasifikace NUTS (Nomenclature d'unités territoriales statistiques/Nomenclature of Units for Territorial Statistics, Nomenklatura územních statistických jednotek) Evropské unie.

Tato podkapitola měla za cíl vykreslit složitost v určení vhodnosti zkoumaného regionu. Výběr kritérií a jejich vztahů důležitých pro určení prostoru, hranic regionu, ve většině případů s ohledem na téma šetření. Je zde vykreslena historická proměnlivost určení hranic krajů i okresů. S tímto faktem bychom měli umět pracovat i při srovnávání výsledků jiných a starších výzkumů zkoumajících kvality v regionech. Nynější určení hranic okresů již nemají funkci správní, ale především, jsou předmětem výzkumných statistik.

Obrázek 7: Územně správní členění ČR z r. 2010

Zdroj: krajské úřady (2010)

Navržený index kvality života v okresech České republiky je založen na objektivních indikátorech, jejichž zdrojem byla data z Českého statistického úřadu (zejména jím publikované krajské statistické ročenky). Výběr domén byl silně ovlivněn dostupností kvalitních a relevantních dat pro tak malá území, jako jsou okresy. Ačkoli jsem výběr pečlivě zvažovala, z důvodu nedostatku údajů nutných pro komplexní přístup nebylo možné pokrýt všechny oblasti kvality života. Shromáždit komplexní a srovnatelné údaje ze všech oblastí kvality života na úrovni okresů je v rámci jednoho šetření akademické práce extrémně obtížné, či prakticky nemožné, neboť některá data, potřebná k takto rigoróznímu přístupu nejsou v krajských resp. okresních statistikách uvedeny, nebo vůbec neexistují. Dalším činitelem při výběru indikátorů byla rozličná

metoda statistického úřadu při tvorbě a získávání dat, proto je toto šetření zaměřené jen na období z roku 2012.

Index kvality života v okresech se skládá ze tří oblastí, respektive tří subindexů – subindex sociální oblasti, ekonomické oblasti, environmentální oblasti. Každý z prvních dvou vyjmenovaných subindexů obsahuje čtyři různé indikátory, v celém agregovaném indexu je použito 10 indikátorů. Struktura indexu je znázorněna v Tab. 5.

Tabulka 5: Indikátory indexu kvality života v okresech ČR

INDEX KVALITY ŽIVOTA V OKRESECH ČR					
Oblasti	Definice Indexu	Název indikátoru	Zkratka indikátoru	Váha indikátoru	
				100 %	
Indikátory sociálních oblasti	Standardizovaná míra úmrtnosti na 10 000 obyvatel	Úmrtnost	Ú	10%	40%
	Přistěhovalí na 1000 obyvatel	Přistěhovalí	P	10%	
	Živě narození na 1000 obyvatel	Počet narozených	N	10%	
	Počet trestných činů celkem na 1000 obyvatel	Kriminalita	K	10%	
Indikátory ekonomické oblasti	Index stáří	Index stáří	IS	10%	40 %
	Uchazeči o 1 pracovní místo	Uchazeči o místo	M	10%	
	Celková nezaměstnanost na 1000 obyvatel	Nezaměstnanost	CN	10%	
	Zahájená výstavba bytů na počet obyvatel	Byty	B	10%	
Indikátory environmentální oblasti	emise NO _x (oxidů dusíku)	NO _x	NO	10%	20 %
	emise SO ₂ (oxidu siřičitého)	SO ₂	SO	10%	

Zdroj: vlastní zpracování

K tomuto rozdělení a jejich výběru mě vedla základní úvaha nad objektivně existujícími podmínkami, které mohou být největšími determinanty kvality života v okresech České republiky nejen v daný čas průzkumu, ale i v delším časovém horizontu. Došla jsme k závěru, že jeden z nejdůležitějších činitelů majících vliv na život člověka je ekonomická situace regionu, neboť ovlivňuje jednu ze základních věcí v lidském životě, materiální zabezpečení jedince či jeho rodiny. Tímto přístupem jsem se snažila v rámci daných omezení přiblížit konceptům kvality života, na kterých existuje obecná shoda.

4.1 Indikátory sociální oblasti kvality života

Sociální oblast je zaměřena na jednotlivce a jejich životní podmínky a možnosti. V tomto případě byla zjištěná kriminalita v jednotlivých okresech přepočítaná na počet obyvatel, počet přistěhovalých na počet obyvatel, standardizovaná úmrtnost a počet narozených na počet obyvatel. Tyto indikátory tedy detailněji zkoumají podmínky a úroveň sociální kvality a do určité míry i jistoty života v určité oblasti.

KRIMINALITA

- **Zjištěné trestné činy celkem na 1 000 obyvatel:** jedná se o kriminalitu uváděnou ve statistikách Policie ČR - tj. počet skutků, v nichž jsou spatřovány trestné činy - viz zákon č.140/1961Sb (trestní zákon) a zákon č.141/1961Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Statistický úřad poskytuje podrobná data k jednotlivým okresům. Tyto data dále dělí na druh kriminality (celková, obecná, hospodářská) a na vybrané trestné činy (loupeže, krádeže vloupáním do bytů, znásilnění, vraždy).

Tento indikátor znázorňuje jednu z velmi důležitých částí kvalitního života jednice a tím je bezpečnost. Množina trestných činů, která je v tomto indikátoru obsažena, je velice široká a obsahuje např. i hospodářskou trestnou činnost. Což dle mého názoru může mít za následek negativní klima ve společnosti. Hodnoty zjištěné ze statistického úřady byly nejprve přepočítány na 1000 obyvatel, tak aby nedocházelo ke zkreslení výsledků (ČSÚ, 2014).

PŘÍSTĚHOVALÍ

Indikátor vyjadřuje absolutní počet případů přistěhování na dané území, jak uvádí Český statistický úřad. Přistěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje. Do vykazovaných hodnot není zahrnuto stěhování uvnitř sledovaného území (okresu, kraje, republiky). Za přistěhovalou osobu je v demografické statistice považována osoba, za niž zpravodajská jednotka (ohlašovna pobytu nebo útvar cizinecké policie) zaslala Českému statistickému úřadu statistické hlášení o stěhování (Český statistický úřad, 2014). Záměrem použití tohoto indikátoru byla teorie, že lidé se stěhují do oblastí, kde je potenciální příležitost kvalitního života. Dle mého názoru indikátor „Přistěhovalí“ reflektuje atraktivitu okresu, neboť předpokládáme, že lidé, kteří se stěhují do nového místa bydliště, to dělají dobrovolně, s cílem žít lépe. Z toho vyplývá, že okres s vyšší hodnotou indikátoru Přistěhovalí, vykazuje vyšší stupeň atraktivity pro případné budoucí občany (ČSÚ, 2014).

ÚMRTNOST

Standardizovaná míra úmrtnosti na 10 000 obyvatel charakterizuje zdravotní stav populace a rozšíření některých závažných druhů onemocnění, stejně tak vypovídá zprostředkovaně o kvalitě lékařské péče v daném území. Použitá standardizovaná míra úmrtnosti přepočítává stavy skutečně zemřelých v jednotlivých okresech na věkovou strukturu České republiky. V mém případě tak činí pomocí tzv. přímé standardizace, kdy za standard byla zvolena věková struktura obyvatel v České republice v roce 2012. Použitá standardizace eliminuje vliv rozdílné věkové struktury populace v jednotlivých okresech. Logicky, kvalita života s rostoucí mírou úmrtnosti klesá a naopak (ČSÚ, 2014).

POČET NAROZENÝCH

V demografické statistice je považováno za narozenou osobu dítě, o jehož narození zaslala vykazující jednotka (matrika) statistické hlášení o narození. Musí jít o dítě, které po porodu projevuje alespoň jednu ze známek života a má porodní hmotnost 500 g a vyšší anebo nižší než 500 g, přežije-li 24 hodin po porodu. Do statistik je zahrnut údaj o narození, který zaslala vykazující jednotka (matrika). Úplnost

zaslaných hlášení je kontrolována návazností pořadových čísel matričních; prakticky neexistuje možnost, aby za narozené dítě nebylo zasláno hlášení o narození a nebylo by tedy zaneseno ve statistice narozených (Český statistický úřad, 2014). Tento indikátor byl zvolen z důvodu předpokladu, že jedinci zakládající rodiny, nebo minimálně s cílem mít děti mají určitý pocit jistoty. Samozřejmě je jasné, že i v tomto případě bychom našli výjimky, kdy se narozené dítě rodí lidem, kteří neuvažují nad svou situací, v tomto případě by tedy jeho narození nereflektovalo kvalitu života jedince ani jeho rodiny a okolí. Předpokládejme, že je to ojedinělý případ. A počet narozených dětí na počet obyvatel vykazuje vyšší kvalitu života (ČSÚ, 2014).

4.2 Indikátory ekonomické oblasti kvality života

Tento subindex obsahuje čtyři indikátory, které ovlivňují, nebo by mohly ovlivňovat ekonomický stav populace. Tato oblast je jedna z nejdůležitějších činitelů mající vliv na život člověka, neboť ovlivňuje jednu ze základních věcí v lidském životě a tou je materiální zabezpečení jedince či jeho rodiny. Přísun financí je ve většině případů zajišťován prací, tedy pravidelným platem nebo ziskem. Je to samozřejmě zgeneralizovaný názor a zcela určitě bychom našli příklady velmi bohatých dědiců, rentiérů aj., kteří jsou do konce života finančně zajištěni. Ekonomická oblast se zaměřuje na výkonnost regionu z pohledu finančního a hospodářského, ale zároveň i demografického (index stáří). Vybraný soubor indexů uvádí, jaká je ekonomická síla regionu nejen v době tohoto šetření, ale také s výhledem do budoucna. Snaží se poodkrýt možné problémy, kterým by mohl region čelit.

INDEX STÁŘÍ

Index stáří lze definovat jako poměr počtu starých osob a dětí v obyvatelstvu. Děti jsou většinou vymezovány z biologického hlediska věkem 0 až 14 dokončených let, přičemž hranice dětského věku je nesporná. Pokud nahlédneme na obyvatelstvo z pohledu biologických generací, je hranicí stáří věk 50 let. V souladu s mezinárodními zvyklostmi se však v metodice ČSÚ přechází k hranici 60 nebo 65 let a to bez rozdílu pohlaví. Index stáří se používá při mezinárodním srovnání věkové struktury a stárnutí populace. Vyjadřuje, kolik obyvatel ze starších věkových skupin připadá na sto dětí. Konkrétně v tomto případě kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let věku.

$$\text{Index stáří} = \frac{\text{počet obyvatel ve věku 65 a více let}}{\text{počet obyvatel ve věku 0 - 14 let}} \times 100$$

Je-li výsledná velikost indexu nižší než sto, je podíl sledované dětské složky obyvatel vyšší než podíl starších osob, a naopak převyšuje-li výsledná hodnota indexu sto, je počet osob ve věku nad 65 let vyšší než počet dětí v populaci.

Tento index zařazují do ekonomické oblasti kvality života z důvodu, že tento indikátor, jak už bylo výše popsáno, vykresluje věkovou strukturu regionu a pohled na stárnutí jeho obyvatel. Stárnutí populace má vliv na zpomalený vývoj ekonomiky, který může být způsoben nedostatečným příchodem nových mladých kohort na trh práce a stárnoucí pracovní síla, která by mohla mít nižší potence ekonomických inovací, profesní a zaměstnanecké mobility, což může mít za následek menší produkci. Dalším faktorem jsou možné klesající příjmy okresů v důsledku zvyšujícího se počtu ekonomicky neaktivního obyvatelstva (Český statistický úřad, 2014).

NEZAMĚSTNANOST

UCHAZEČI

Český statistický úřad uvádí základní zákonnou normu, která vymezuje pojmy v oblasti trhu práce je zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů. Některé pojmy jsou však vymezeny podle metodik Mezinárodní organizace práce (ILO). V České republice existovaly do října 2012 dva indikátory nezaměstnanosti – míra registrované nezaměstnanosti a míra obecné nezaměstnanosti. MPSV¹⁶ přešlo na místo míry registrované nezaměstnanosti na nový indikátor nezaměstnanosti v ČR s názvem podíl nezaměstnaných osob. Nový indikátor ČSÚ vyjadřuje:

- **počet nezaměstnaných celkem** je statistický indikátor, který eviduje všechny zaregistrované žadatele o pracovní místo na úřadech práce.
- **počet uchazečů na jedno volné pracovní místo** je podíl počtu uchazečů o zaměstnání a počtu volných pracovních míst, kdy:
 - Volné pracovní místo musí splňovat následující kritéria:
 - z pracovního místa je řádně placeno sociální pojištění,

¹⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky je ústředním orgánem státní správy v pracovněprávní oblasti, oblasti sociálního zabezpečení a sociální péče.

- týdenní pracovní doba činí alespoň 80 % týdenní pracovní doby stanovené zákoníkem práce – časově neomezené nebo omezené pracovní místo na dobu minimálně 3 měsíců (Český statistický úřad, 2014).

Důvod volby těchto indikátorů je především jejich schopnost zachytit situaci na trhu práce a vývoj v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Indikátory vykazující počet uchazečů na jedno pracovní místo do určité míry může určovat pravděpodobnost, s jakou bude jedinec schopen nalézt práci. S rostoucí mírou nezaměstnanosti tedy kvalita života klesá a naopak (ČSÚ, 2014).

BYTY

Zahájená výstavba bytů je podle metodiky platné od 1. 1. 2006. Jsou to byty, na které bylo vydáno pravomocné stavební povolení bez ohledu na to, zda byly v daném roce dokončeny či nikoliv. Do konce roku 2005 se za zahájený byt považoval byt, jehož výstavba byla zahájena podle zápisu ve stavebním deníku. Hodnoty u jednotlivých okresů byly přepočítány na 1 000 obyvatel (ČSÚ, 2014). Předpokládáme, že počet zahájených bytů odráží určité finanční zázemí občanů, kteří staví nová bydlení, dále kvalitu dané lokality, tedy její atraktivitu pro život a životní jistoty, bez kterých by se pravděpodobně lidé nerozhodli k výstavbě bytů.

4.3 Indikátory environmentální oblasti kvality života

Významný dopad na kvalitu života člověka nese kvalita životního prostředí. Životní prostředí ovlivňuje zdraví člověka, které je v současné době považováno za jednu z nejdůležitějších složek kvality života. Zdraví či jeho ekvivalent „fyzické well-being“ patří mezi oblasti kvality života, které nalezneme u drtivé většiny autorů (viz teoretická část 3.2 a 3.3).

Do Indexu environmentálních podmínek jsem zahrnula tyto indikátory:

NO_x

SO₂

Statistický úřad vydává ročenky s daty o emisích oxidů dusíku REZZO 1-4 za rok v tunách na km², emise SO₂ (oxidu siřičitého) REZZO 1-4 za rok v tunách na km², koeficient ekologické stability a podíl rozlohy maloplošných chráněných území na rozloze kraje. Zdrojem dat pro indikátory obsažené v Indexu environmentálních

podmínek byl Český statistický úřad (zejména jím publikované krajské statistické ročenky). U indikátorů emisí NO_x i SO₂ jsem použila data pro emise z kategorie REZZO 1-4 (celostátního Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší), což zahrnuje jak emise ze stacionárních zdrojů REZZO 1 – 3, tak emise ze zdrojů mobilních - REZZO 4. Doplnující informace k dopadům velkého množství emisí v prostředí člověka bylo čerpáno především z Integrovaného registru znečišťování¹⁷.

Výběr těchto indikátorů je z důvodu rizik, které nese vysoká koncentrace emisí NO_x a SO₂ na životní prostředí a následně i na člověka. Oxidy dusíku působí velmi negativně na rostliny a společně s oxidy síry tvoří tzv. kyselé deště, které pustoší živou část přírody, půdu, stavby a okyselují vodní plochy a toky. Oxid dusičitý (NO₂) společně s kyslíkem a těkavými organickými látkami (VOC) přispívá k tvorbě přízemního ozonu a vzniku tzv. fotochemického smogu. Vdechování vysokých koncentrací oxidů dusíku může vážně ohrozit zdraví člověka, může dokonce způsobit i smrt. Dále oxidy dusíku svou schopností se vázat na krevní barvivo, zhoršují přenos kyslíku z plic do tkání. Některé zdroje uvádějí, že oxidy dusíku mají určitou roli i při vzniku nádorových onemocnění. Vdechování vyšších koncentrací oxidů dusíku i oxidu siřičitého způsobuje dráždění horních cest dýchacích a dráždí i oči. Koncentrace 0,5 mg.m⁻³ vede k vzestupu úmrtnosti u starých chronicky nemocných lidí. Významně ohroženou skupinou lidí jsou především astmatici, kteří bývají na působení oxidů síry velmi citliví. Opakovaná expozice způsobuje ztrátu čichu, bolesti hlavy, nevolnost a závratě. Dalším důvodem jsou důsledky kyselých dešťů, které při dlouhodobém působení ničí stavby a kovové materiály. Z výše uvedeného vyplývá, že jak emise oxidů dusíku, tak emise oxidu siřičitého mají významný negativní vliv jak na životní prostředí, tak i na zdraví člověka. Z tohoto hlediska je zřejmé, že s rostoucími emisemi roste pravděpodobnost poškození zdraví a životního prostředí. Rostoucí emise tedy negativně ovlivňují kvalitu života, neboť zdraví je považováno za jednu z nejdůležitějších oblastí kvality života (IRV, 2012).

¹⁷ Integrovaný registr znečišťování životního prostředí (zkráceně:IRZ) je veřejný informační systém, který na základě zákona z roku 2002 o integrované prevenci a omezování znečištění a integrovaném registru znečišťování zřídilo a spravuje ministerstvo životního prostředí. Vlastním provozovatelem IRZ je CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Jde o databázi informací o emisích některých znečišťujících látek do životního prostředí. Data ohlašují stanovené zdroje znečištění a jsou zveřejněny vždy k 30. září za předchozí rok.

Tato kapitola obsahuje seznam vybraných a následně použitých indikátorů, které vytváří Index kvality života v okresech České republiky, jehož pomocí jsem byla schopna změřit a porovnat kvalitu života v jednotlivých okresech ČR. U každého indikátoru je uveden jeho obsah, použitelnost, popis toho, co vyjadřuje a co z jeho hodnot lze vyčíst a dále interpretovat. Dále uvádím důvody jejich výběru, případně další informace, se kterými jsme musela při jejich výběru pracovat. Tato kapitola by měla doplnit kapitolu diskuze a závěr, kde se zabývají problematikou indikátorů, jejich obsahem, seznamem pravidel při jejich výběru a použití v podobných šetřeních aj. Upozorňují na hlavní omezení selekce indikátorů pro Index kvality života v okresech ČR, kterými byla dostupnost reванších údajů na úrovni okresů. Potřebná validita a vyrovnaná váha jednotlivých indikátorů ze stejné, či jiné oblasti – domény závěrečného hodnocení kvality života v okresech.

4.4 Výpočet indexu

Agregovaný Index kvality života v okresech ČR se skládá ze tří subindexů, kterým je přidělena stejná důležitost (váha). Stejný přístup jsem zvolila i v případě jednotlivých indikátorů. Znamená to tedy, že jednotlivé subindexy v sociální a ekonomické oblasti, stejně jako jejich čtyři/dva dílčí indikátory v každém subindexu jsou si z hlediska významu rovny. Poslední subindex environmentální oblasti má váhu 50% hodnoty ekonomické oblasti, stejně tak sociální, viz Tab. 5. K tomuto postupu mě vedlo několik důvodů.:

- *Snaha o objektivitu:*

K dosažení cílů mé práce, používám objektivní indikátory a vyhodnocuji pokud možno co nejvíce „objektivní“ podmínky (zdroje) kvality života. Domnívám se, že ponechání stejných vah všem indikátorům i subindexům bych výsledkům přisoudila neobjektivnost. Neboť environmentální subindex obsahuje pouze dva indikátory, které se nemohou svou vahou vyrovnat všem činitelům ovlivňující kvalitu života v sociální oblasti, nebo v oblasti ekonomické. Je možné pracovat s argumentem, že při takovémto stanovení rozdílných hodnot jednotlivým indikátorům, či subindexům by agregovaný IKŽO část své objektivnosti také ztratil, neboť přiřazení různých vah nepodložené empirickým výzkumem, by vyjadřovalo čistě subjektivní rozhodnutí. Ale jak už bylo výše zmíněno, s určitou neobjektivitou se musí v tomto šetření kalkulovat, neboť sám výběr indikátorů zrcadlí subjektivní názor, individuální intuici autora, což má za následek určité ovlivnění výsledků šetření.

- *Zjednodušení analýzy dat:*

Zvolením této metody se mi otevírá možnost pro zpracování a vyhodnocení dat u jednotlivých subindexů, jejich porovnání a srovnání.

- *Snadná interpretace dat:*

Pro výpočet všech subindexů i celkového Indexu kvality života v okresech ČR bylo nutné jednotlivé indikátory transformovat tak, aby je bylo možné agregovat a následně dělit (průměrovat). Zvolila jsme metodu, která byla použita a tedy ověřena několika odborníky (Heřmanová, Ouředníček, Potůček). Jde o postup, kdy každý z použitých indikátorů jsem převedla na bezrozměrné číslo z intervalu $<0,1>$. Tento převod byl proveden podle následujících vzorců:

$$I_{xi} = (X_i - X_{min} / X_{max} - X_{min})$$

Zároveň při použití této metody by mělo dojít k co nejmenší ztrátě informací a interpretace výsledných hodnot by měla být dostatečně přehledná.

Tento vzorec je použit v případě, že se s rostoucí hodnotou indikátoru X_i kvalita života zvyšuje. I_{xi} je výsledné bezrozměrné číslo, X_i je indikátor vstupující do výpočtu a $X_{\max}$ a $X_{\min}$ jsou maximální a minimální hodnoty indikátoru X z daného souboru indikátorů.

V případě, že se s rostoucí hodnotou indikátoru X_i kvalita života **snižuje**, je použit vzorec:

$$I_{xi} = (X_{\max} - X_i / X_{\max} - X_{\min})$$

I_{xi} je opět výsledné bezrozměrné číslo, X_i je indikátor vstupující do výpočtu a $X_{\max}$ a $X_{\min}$ jsou maximální a minimální hodnoty indikátoru X z daného souboru indikátorů.

Jmenovatel vzorce $X_{\max} - X_{\min}$ je variační rozpětí. Je to statistická charakteristika, která vyjadřuje míru variability statistického souboru. Jedná se o rozdíl mezi minimální a maximální hodnotou v daném souboru.

Čítec $X_i - X_{\min}$ nebo $X_{\max} - X_i$ pak určuje, jakou hodnotu má daný konkrétní indikátor X_i vzhledem k minimu souboru (pokud se kvalita života s rostoucím X_i zvyšuje) nebo maximu (pokud se kvalita života rostoucím s X_i snižuje). Po vydělení čitatele jmenovatelem dostaneme informaci o tom, jaký podíl má čítec na variačním rozpětí, což nám umožní transformovat původní indikátor na škálu $<0,1>$ a dané hodnoty přehledně seřadit. Platí, že hodnota 0,00 vyjadřuje nejméně příznivou hodnotu indikátoru vzhledem ke kvalitě života (respektive nejméně příznivé podmínky pro kvalitu života). Hodnota 1,00 naopak vyjadřuje, že daný indikátor dosáhl nejpříznivější hodnoty ve vztahu ke kvalitě života (respektive indikuje nejvíce příznivé podmínky pro kvalitu života). Nejvyšší možná hodnota jednotlivých subindexů i agregovaného IKŽO je tedy 1,00. Toto platí v případě, že mají všechny indikátory v daném okrese vždy maximální možnou hodnotu, tedy 1,00. Nejnižší možná hodnota je představována hodnotou 0,00, které je dosaženo, pokud mají všechny indikátory v daném okrese vždy minimální možnou hodnotu, tedy 0,00. Tímto přístupem se seřadí jednotlivé okresy podle toho, jakých hodnot indikátorů v daném roce dosáhly a to ve vztahu (relativně) k ostatním okresům. Hodnota indikátoru 1,00 tedy neznamena, že bylo dosaženo maximálně možné absolutní hodnoty daného indikátoru, např. nulového počtu nezaměstnaných (v tomto případě je hodnota 0,00 nejpříznivější vzhledem ke kvalitě života a maximálně možná), ale že v okrese X žije nejméně lidí bez zaměstnání ze všech okresů. Hodnota 1,00 tedy říká, že okres X dosáhl nejlepších hodnot ze všech okresů,

zatímco hodnota 0,00 znamená, že okres X dosáhl nejhorší hodnoty ze souboru okresů. Všechny výsledky jsem zaokrouhlila na dvě desetinná místa, kromě hodnot u subindexu environmentální oblasti, kde zjištěné údaje byly natolik vzájemně podobné, že by bylo velice obtížné diskutovat o významných rozdílech a některé závěry by mohly být následně zkreslené. Použité vzorce u jednotlivých indikátorů jsou znázorněny v Tab. 6.

Tabulka 6: Použité vzorce u jednotlivých indikátorů

Oblast	Indikátor	Použité vzorce
Sociální oblast	Úmrtnost	$\dot{U} = (\dot{U}_{\max} - \dot{U}_x) / (\dot{U}_{\max} - \dot{U}_{\min})$
	Přistěhovalí	$P = (P_x - P_{\max}) / (P_{\max} - P_{\min})$
	Kriminalita	$K = (K_{\max} - K_x) / (K_{\max} - K_{\min})$
	Počet narozených	$N = (N_x - N_{\max}) / (N_{\max} - N_{\min})$
Ekonomická oblast	Index stáří	$IS = (IS_{\max} - IS_x) / (IS_{\max} - IS_{\min})$
	Uchazeči	$M = (M_{\max} - M_x) / (M_{\max} - M_{\min})$
	Nezaměstnanost	$CN = (CN_{\max} - CN_x) / (CN_{\max} - CN_{\min})$
	Byty	$B = (B_x - B_{\max}) / (B_{\max} - B_{\min})$
Environmentální oblast	(SO ₂)	$NO = (NO_{\max} - NO_x) / (NO_{\max} - NO_{\min})$
	(NO _x)	$SO = (SO_{\max} - SO_x) / (SO_{\max} - SO_{\min})$

Zdroj: vlastní zpracování

Výhoda tohoto přístupu spočívá v tom, že je porovnávána relativní hodnota indikátoru v rámci daného souboru jednotek. Tato metoda je přesnější než porovnávání jednotlivých hodnot indikátorů s celorepublikovou hodnotou, neboť díky problémům při sběru a třídění dat dochází při jejich agregaci k nepřesnostem, které mohou vyústit v situaci, kdy se průměrná hodnota nějaké veličiny na národní úrovni nerovná průměru agregovaných údajů za jednotlivé okresy. K tomuto jevu dochází nejen v důsledku nepřesností při agregaci, ale také kvůli statistickým zákonitostem, dle kterých se v některých případech celkový průměr souboru nerovná, resp. se nemusí rovnat průměru z dílčích skupinových průměrů. Výše uvedený postup transformace jednotlivých indikátorů můžeme nalézt u Potůčka a kol. (2002, str. 96-98), kde byl použit pro sestavení Indexu kvality a udržitelnosti života v ČR. Tento index byl však na rozdíl od

mého Indexu kvality života v okresech konstruován jako index pro zhodnocení národní, nikoli regionální (okresní) úrovně.

Při vyhodnocení jednotlivých subindexů a celkového indexu kvality života v okresech ČR se postupovalo jednoduchým součtem všech výsledků. Váha jednotlivých indikátorů je znázorněna v Tab. 5. Každý jednotlivý výsledek u dílčích indikátorů má stejnou váhu. Váha subindexů se liší, neboť subindex environmentální oblasti ovlivňuje celkový výsledek jen z 20%.

Mapové výstupy jsou vytvořené v programu ArcGIS¹⁸. Výsledky byly znázorněny do kartogramů, které jsou rozvrženy do pentylové stupnice. Tato stupnice je dále rozdělena podle naměřených hodnot nejlepších a nejhorších výsledků, tzn. že jednotlivý pentyl obsahuje 20% všech okresů, tzn. v každém stupni z pentylové stupnice je 15 okresů.

¹⁸ Geografický informační systém je informační systém, který umožňuje ukládat, spravovat a analyzovat prostorová data – data o geografické poloze prvků či jevů v území.

5 INDEX KVALITY ŽIVOTA V OKRESECH ČR

Meziokresní rozdíly v oblasti sociální, ekonomické a environmentální jsou tvořeny množstvím jevů a procesů, v jejichž rámci lze regionální rozdíly identifikovat, klasifikovat a následně vyhodnocovat. Vlastní analýza výsledků v měření kvality života v okresech ČR je rozdělena do několika částí, které jsou strukturovány podle oblastí jednotlivých subindexů. Z důvodu velkého počtu dat je většina naměřených hodnot zobrazena v přílohách. Tento přístup jsem zvolila především z důvodu zvýšení přehlednosti výsledků a zaměření se na podstatné údaje a závěry.

5.1 Sociální oblast

Tato oblast (doména) byla hodnocena čtyřmi indikátory. U všech indikátorů je nejpriznivější nejvyšší hodnota, zde 1. V Tab. 7 je znázorněno 15 nejlépe vyhodnocených okresů v doméně sociální. Zde můžeme sledovat i výsledky jednotlivých indikátorů. Maximální hodnota u každého z nich mohla být 1, jak už je výše popsáno (kap. 7.2). Maximální počet bodů za celkový subindex mohl být 4. Těchto výsledků však žádný okres nezískal. Nejlepší kvalita života v sociální oblasti byla naměřena v okrese Praha – východ. Ze všech 4 indikátorů získal 3, 30 bodů ze 4 možných. Jako druhý skončil okres Praha – západ s hodnotou 3, 19. Oba okresy byly vyhodnoceny jako nejlepší, nebo téměř nejlepší v hodnotě indikátoru „Počet narozených“ a u indikátoru „Přistěhovalí“. Naopak okres Brno-venkov byl vyhodnocen na třetím místě s nejvyšší kvalitou života, z důvodu vysokých hodnot výpočtu indikátorů kriminality a standardizované úmrtnosti. Výsledky můžeme sledovat u indikátoru „Přistěhovalí“, u kterého několik velmi dobře ohodnocených okresů v Indexu kvality života vykazuje velmi negativní výsledky. Těmito okresy jsou: Jihlava, Tábor, Blansko, Rychnov nad Kněžnou. I přes velice nízké body si tyto okresy, na základě dobrých výsledků v ostatních statistikách ze sociální oblasti získali ohodnocení v tomto výzkumu jako okresy patřící mezi regiony s nejlepší kvalitou života. Výsledné vyhodnocení kvality života ve všech okresech se zaměřením na sociální oblast uvádím v příloze 6. Grafické znázornění vytvořené v programu ArcGis znázorňuje vyhodnocení jednotlivých okresů v pentylových kartogramech, kde nejtmavší místa jsou okresy s nejlepší kvalitou života v oblasti sociální (viz Obr. 8).

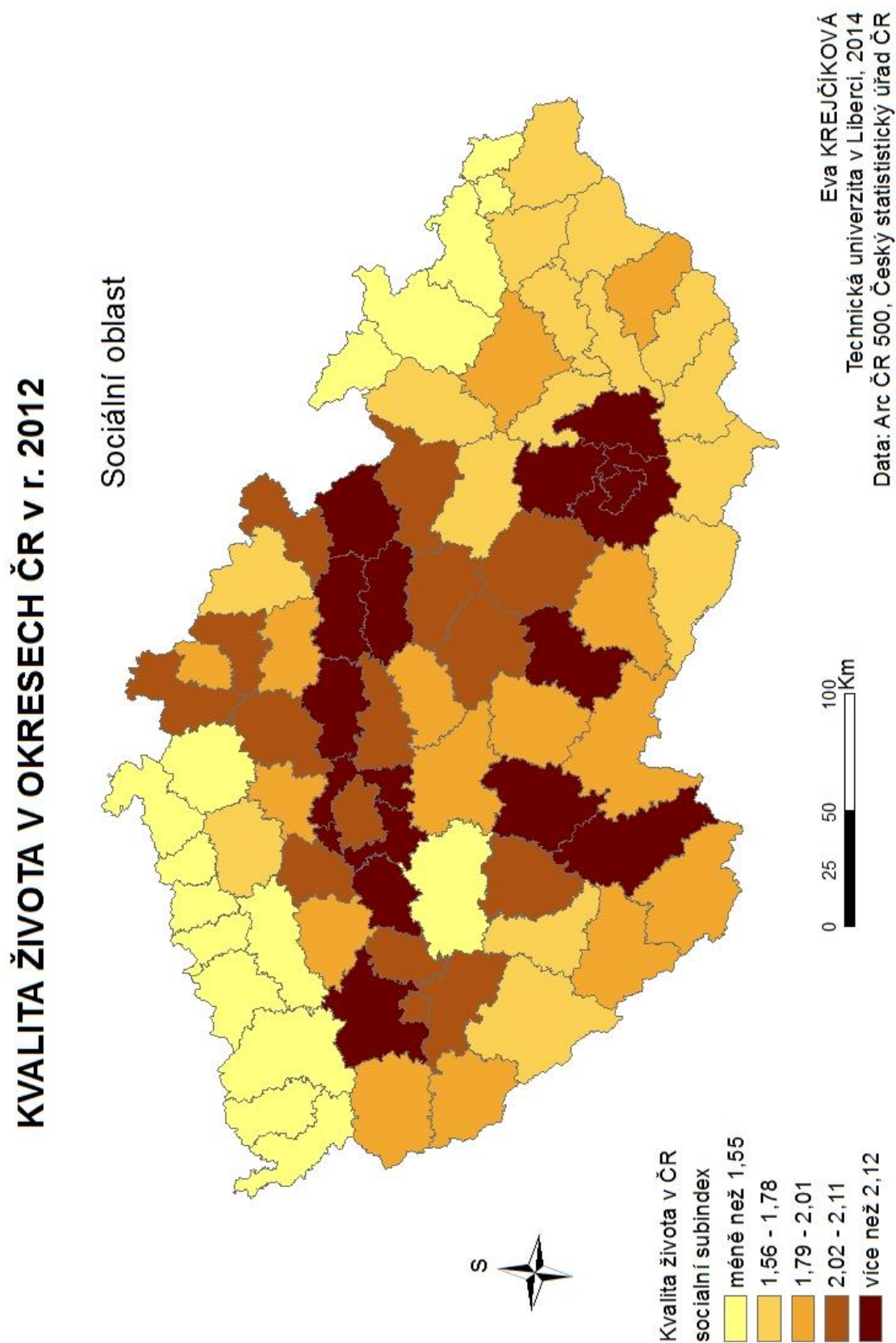
Tabulka 7: Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast – okresy s nejvyšší hodnotou

Poř	OKRES	Soc. subindex.	Poč. narozen.	Kriminal.	Přistěhov.	Úmrtnost
1.	Praha-východ	3,30	1,00	0,63	0,99	0,68
2.	Praha-západ	3,19	0,87	0,59	1,00	0,73
3.	Brno-venkov	2,73	0,44	0,93	0,44	0,92
4.	Blansko	2,42	0,42	0,98	0,17	0,86
5.	Nymburk	2,38	0,45	0,81	0,47	0,65
6.	Pardubice	2,31	0,41	0,80	0,26	0,84
7.	Plzeň-sever	2,30	0,19	0,91	0,39	0,81
8.	Brno-město	2,28	0,58	0,36	0,36	0,98
9.	Rychnov n. Kn.	2,25	0,28	0,98	0,17	0,82
10.	Jihlava	2,23	0,41	0,86	0,07	0,89
11.	Beroun	2,20	0,46	0,64	0,45	0,65
12.	Tábor	2,19	0,26	0,92	0,11	0,90
13.	Hradec Králové	2,19	0,26	0,85	0,19	0,88
14.	České Buděj.	2,17	0,52	0,71	0,18	0,77
15.	Vyškov	2,11	0,27	0,97	0,24	0,63

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Nejhůře vyhodnoceným okresem v oblasti sociální byl okres Ostrava - město, viz Tab.8, který disponoval velice podprůměrnými výsledky ve všech indikátorech, kromě indikátoru kriminality. Rozdíl mezi nejlepším a nehorším okresem činí 2, 57 bodů, což je více než polovina možných bodů z maxima (4). Indikátor „Poč. narozených“, přepočítaný na 1 000 obyvatel vykazuje u všech prvních 15 okresů (vyjma Praha.východ, Praha-západ, Brno-město) podprůměrné hodnoty. Takto velmi nízké hodnoty – ve většině nepřekračují hodnotu 0,20 - identifikujeme u všech 15 okresů, které byly vyhodnoceny jako území s nejhorší kvalitou života v oblasti sociální. Tyto výsledky jsou dány vysokou hranicí maximální hodnoty u Prahy-západ, tím se ostatní okresy posunuly na spodní příčky.

Obrázek 8: Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast

Zdroj: vlastní vyhotovení v programu ArcGIS z dat ČSÚ a Arc ČR 500

Tabulka 8: Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - sociální oblast – okresy s nejnižší hodnotou

Poř	OKRES	Soc. subindex.	Poč. narozen.	Kriminal.	Přistěhov.	Úmrtnost
77.	Ostrava-město	0,73	0,18	0,13	0,16	0,27
76.	Chomutov	0,85	0,21	0,52	0,12	0,00
75.	Karviná	0,87	0,07	0,52	0,06	0,22
74.	Teplice	1,06	0,25	0,58	0,22	0,02
73.	Most	1,08	0,15	0,47	0,32	0,13
72.	Bruntál	1,16	0,03	0,74	0,07	0,31
71.	Jeseník	1,24	0,02	0,79	0,06	0,36
70.	Ústí n. Labem	1,35	0,31	0,45	0,17	0,43
69.	Sokolov	1,36	0,20	0,78	0,11	0,27
68.	Louny	1,37	0,17	0,69	0,24	0,27
67.	Děčín	1,43	0,23	0,61	0,15	0,44
66.	Příbram	1,48	0,20	0,54	0,20	0,54
65.	Cheb	1,50	0,04	0,77	0,18	0,51
64.	Karlovy Vary	1,54	0,07	0,70	0,19	0,58
63.	Opava	1,54	0,13	0,81	0,09	0,51

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Například hlavní město Praha, která se pyšní nejvyšším množstvím přistěhovalých, má hodnotu 0,55, neboť při přepočítání na počet obyvatel v okrese, se tato hodnota v jejím významu rapidně sníží. Z grafického znázornění můžeme lehce odhadnout, které kraje (vyjímaje hl. města Praha) by dopadl nejlépe. Byl by to kraj Středočeský, Pardubický, Královéhradecký a Plzeňský. Nejhorší kvalitu života by vykazoval kraj Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský. Zajímavé výsledky můžeme hledat i u hlavního města Prahy, které se umístilo až na 25. místě. Její výsledky v pohybu obyvatelstva, tedy v indikátoru „Poč. narozených“ a „Přistěhovalí“ byly zcela průměrné, obě hodnoty se pohybovaly v rozmezí 0,50-0,55. V Praze bylo zjištěno nejvíce trestných činů, přepočítaných na počet obyvatel, tím si tento okres získal 0 hodnoty indexu. Naopak nejlepší hodnotu indexu, tedy 1, Praha získala ve výsledcích standardizované úmrtnosti. Hned za Prahou má nejlepší hodnoty v tomto indikátoru Brno-město a Brno-venkov.

Nejhorší kvalita života v sociální oblasti byla kvantifikována v okrese Ostrava-město. Tento okres ani v jednom z indikátorů neskončil na posledním místě s hodnotou 0, ale jeho hodnoty byly na tolik nízké, že byla Ostrava vyhodnocena jako nejslabší. Např. v počtu trestných činů na počet obyvatel (indikátor „Kriminalita“) byla Ostrava vyhodnocena jako druhý nejnebezpečnější okres v republice, hned za Ostravou-město skončil okres Brno-město. Na 76. místě v hodnocení nejlepší kvality života skončil okres Chomutov, který v indexu standardizovaná úmrtnost vykazuje nejhorší výsledky ze všech okresů a jeho hodnota je 0, podobně tomu bylo i indikátoru „přistěhovalí“, kde z maximálně možné 1, získal 0,12. Dalším okresem, kde byla zaznamenána velmi nízká hodnota indikátoru standardizované úmrtnosti, byl okres Teplice, Most, Karviná, Ostrava-město. Poměrně velké rozdíly v hodnotách sociálního subindexu můžeme registrovat již mezi posledními 15 okresy. Z tohoto důvodu logicky můžeme odvodit, že mezi průměrnými okresy nejsou zaznamenány markantní rozdíly a výsledné hodnoty se liší o setiny bodů. Nejméně živě narozených na počet obyvatel bylo evidováno v okrese Uherské Hradiště, Jeseník, Bruntál, Cheb, Karviná. Z výsledků indikátoru „Kriminalita“ dále vyplývá, že nejbezpečněji se žije v okresech Uherské Hradiště, Hodonín a Svitavy.

5.2 Ekonomická oblast

V posuzování kvality života v oblasti ekonomické opět na prvních dvou příčkách skončily okresy Praha-západ a Praha východ (Tab. 9). Praha-západ u indikátoru „zahájené byty“ přepočítané na počet obyvatel a index stáří vykazuje nejlepší výsledky ze všech okresů. Tyto dva okresy, jak už bylo výše popsáno, byly i v sociální oblasti vyhodnoceny jako nejlepší, mající nejvyšší kvalitu života ve sledovaných oblastech. Praha- východ vykazuje v celkové nezaměstnanosti nejlepších výsledků. U hodnot indexu stáří byl vyhodnocen na druhém místě, hned před Českým Krumlovem. Naopak nejhorším v indexu stáří skončil okres Plzeň-město a Brno-město (viz příloha 7).

Tabulka 9: Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - ekonomická oblast – okresy s nejvyšší hodnotou

Poř	OKRES	ekonom. subindex	Byty	Uchazeči	Nezaměst nanost	Index stáří
1.	Praha-západ	3,87	1,00	0,91	0,97	1,00
2.	Praha-východ	3,69	0,80	0,90	1,00	0,99
3.	Beroun	2,87	0,68	0,91	0,73	0,54
4.	Mladá Boleslav	2,69	0,28	0,99	0,88	0,54
5.	Brno-venkov	2,65	0,51	0,89	0,72	0,54
6.	České Budějovice	2,60	0,40	0,98	0,79	0,43
7.	Plzeň-sever	2,59	0,36	0,94	0,77	0,53
8.	Mělník	2,58	0,48	0,94	0,61	0,55
9.	Benešov	2,57	0,38	0,95	0,83	0,42
10.	Prachatice	2,52	0,29	0,95	0,73	0,54
11.	Plzeň-jih	2,51	0,41	0,93	0,85	0,32
12.	Nymburk	2,46	0,38	0,89	0,60	0,58
13.	Domažlice	2,32	0,19	0,94	0,71	0,47
14.	Frydek-Místek	2,31	0,39	0,84	0,63	0,44
15.	Cheb	2,31	0,28	0,93	0,60	0,50

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Mezi další okresy, které mají příznivé podmínky pro život z hlediska indikátorů za ekonomickou oblast, se řadí především ty okresy, které jsou napojeny na velká města. Jedná se o okresy České Budějovice, Mladá Boleslav, Plzeň-sever. Jako shodný znak

pro všechny nejlépe vyhodnocené okresy byly velice vysoké hodnoty u indikátoru „Uchazeči“, u ostatních indikátorů sledujeme proměnlivé hodnoty, jen v případě indexu stáří jsou konstantní a pohybují se v hodnotách mezi 0,45-0,55.

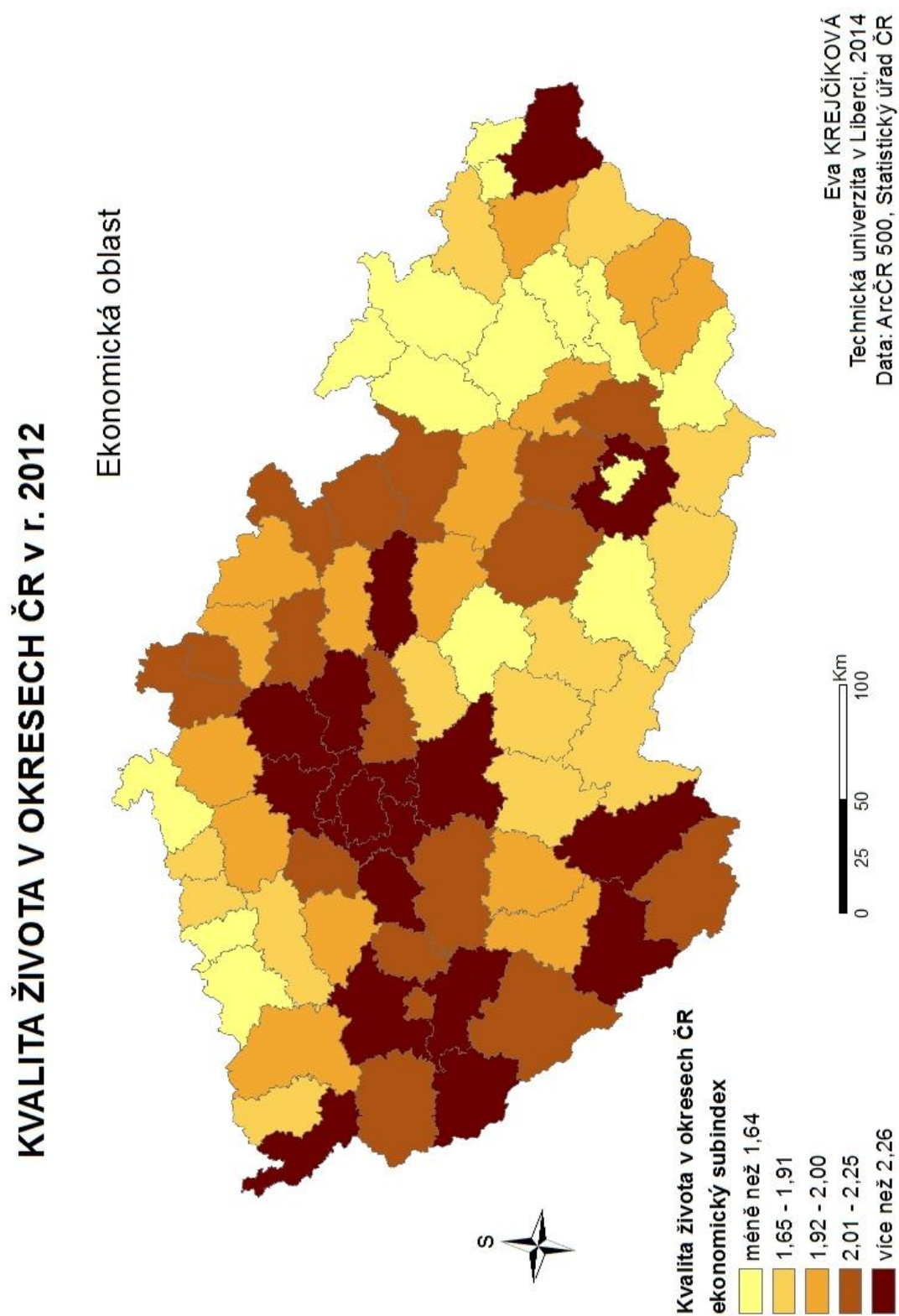
Hlavní město Praha vykazuje nejvyšší hodnotu u indikátoru sledující počet uchazečů na jedno pracovní místo. Takto pozitivní hodnoty vykazuje i okres Mladá Boleslav, České Budějovice, Plzeň-město a Liberec. Pro tyto okresy je charakteristické, že je zde plně rozvinutá infrastruktura a především dostatek pracovních příležitostí. Rozvinutý pracovní trh umožňuje lidem získat vyšší finanční ohodnocení, což se příznivě promítá do kvality života.

Tabulka 10: Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - ekonomická oblast – okresy s nejnižší hodnotou

Poř	OKRES	ekono m. subinde x	Byty	Uchazeči	Nezaměst nanost	Index stáří
77.	Jeseník	0,90	0,24	0,19	0,12	0,34
76.	Bruntál	1,07	0,11	0,52	0	0,44
75.	Havlíčkův Brod	1,12	0,22	0	0,64	0,26
74.	Hodonín	1,29	0,25	0,59	0,23	0,22
73.	Karviná	1,30	0,13	0,67	0,24	0,26
72.	Olomouc	1,32	0,17	0,26	0,52	0,37
71.	Chomutov	1,42	0,10	0,43	0,23	0,67
70.	Přerov	1,44	0,18	0,67	0,39	0,20
69.	Most	1,44	0,04	0,74	0,13	0,52
68.	Šumperk	1,50	0,12	0,69	0,36	0,32
67.	Třebíč	1,53	0,21	0,63	0,37	0,32
66.	Kroměříž	1,54	0,12	0,75	0,47	0,21
65.	Děčín	1,58	0,20	0,57	0,28	0,53
64.	Brno-město	1,61	0,22	0,80	0,57	0,02
63.	Ostrava-město	1,64	0,11	0,91	0,36	0,26

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Obrázek 9: Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) – ekonomická oblast

Zdroj: vlastní vyhotovení v programu ArcGIS z dat ČSÚ a Arc ČR 500

V ekonomické oblasti vynikly především okresy západních a středních Čech, kolem velkých průmyslových měst, např. Mladá Boleslav, Cheb, Domažlice, Plzeň – sever, Beroun, Nymburk, Mělník, určitou výjimkou byl Frýdek-Místek na východě Moravy.

Nejnižší hodnoty v ekonomické oblasti byly zjištěny ve většině případů na území Moravy a Slezska. Tyto okresy se vyznačují z hlediska sledovaných ekonomických indikátorů vysokou mírou nezaměstnanosti. Nejnižší naměřená celková hodnota tohoto subindexu byla vyhodnocena v okrese Jeseník, který se od nejlepšího okresu na hodnotové škále vzdálil téměř o 3 body. Tento indikátor vykazuje u všech naměřených hodnot velmi nízké hodnoty, které se vždy zařadily mezi okresy s nejnižšími hodnotami. Na 76. místě skončil okres Bruntál, který má nejvyšší nezaměstnanost v České republice a počtem zahájených bytů v roce 2012 také patří mezi ty nejslabší okresy. Nejvíce uchazečů na jedno místo vykazuje okres Havlíčkův Brod v kraji Vysočina. Tento okres, stejně jako Bruntál, vykazuje velice malou frekvenci nových staveb bytů. V celkové nezaměstnanosti skončil s průměrnou hodnotou. Okres Liberec skončil v tomto hodnocení na 24. místě. Velice podprůměrná hodnota (0,12) byla naměřena u indikátoru „Byty“, kde Liberec skončil z celkového hodnocení okresů na 69. místě v roce 2012 s celkovým počtem zahájených bytů k výstavbě (indikátor „Byty“) – 217. Naopak nejlépe ohodnocen je v parametrech uchazečů o volná místa. S hodnotou 0,95 byl vyhodnocen jako 6. nejlépe ohodnocený okres České republiky. Ve zbylých dvou indikátorech byly jeho hodnoty průměrné. Mezi průměrné okresy v tomto subindexu byly vyhodnoceny okresy Strakonice, Pardubice s hodnotou 2,01.

5.3 Environmentální oblast

Tato oblast nevykazovala výrazné rozdíly mezi jednotlivými okresy. Proto výsledkům tohoto subindexu bylo v celkovém hodnocení přisuzováno 20% z celkového výsledku každého okresu. Prvních 57 nejlépe hodnocených okresů v environmentální oblasti bylo ohodnoceno v bodovém rozmezí 2 - 1,88. Z hodnot dílčích souhrnných indikátorů vyplývá, že nejlépe ohodnocenými regiony z hlediska sledovaných indikátorů, zahrnutých do výpočtu environmentálního subindexu byly okresy Vyškov a Jeseník.

Tabulka 11: Výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) environmentální oblast – okresy s nejvyšší hodnotou

Poř	OKRES	Environmm entální subindex	(SO ₂)	(NO _x)
1.	Vyškov	2,00	1	0,997
2.	Jeseník	2,00	0,997	1
3.	Rokycany	1,99	0,992	0,997
4.	Prachatice	1,99	0,99	0,998
5.	Kroměříž	1,98	0,99	0,994
6.	Tachov	1,98	0,989	0,994
7.	Břeclav	1,98	0,999	0,983
8.	Plzeň-jih	1,98	0,985	0,994
9.	Prostějov	1,98	0,986	0,993
10.	Blansko	1,98	0,987	0,991
11.	Domažlice	1,98	0,982	0,995
12.	Třebíč	1,98	0,987	0,99
13.	Praha-západ	1,98	0,982	0,994
14.	Jičín	1,98	0,98	0,995
15.	Semily	1,98	0,98	0,995

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Mezi okresy s nejhorším životním prostředím a s oblastmi postiženými kyselými dešti je příroda okresu Chomutov a Most. V Tab. 12 lze sledovat, jak okres Chomutov velmi silně zaostává v ekologické stabilitě od ostatních okresů. Okresy, které skončily v hodnocení na posledních příčkách lze zařadit mezi území intenzivně využívaných,

zejména pak pro zemědělskou velkovýrobu. Dále také Most, Karviná, Ostrava- město, Chomutov, Sokolov, pro které je příznačné velké ekologické zatížení a to především z důvodu důlní činnosti, nebo okres Pardubice, který je spolu s Hradcem Králové průmyslovým centrem východních Čech. Jeho hlavním odvětvím jsou průmysl elektrotechnický, strojírenský a chemický, který zde má od 19. století silnou tradici. Teplice byly vyhodnoceny jako okres na 6. místě s nejvyšším obsahem negativních látek (NO_x , SO_2) v atmosféře, které negativně působí na životní prostředí a zdraví člověka. Viz Tab. 11 a 12.

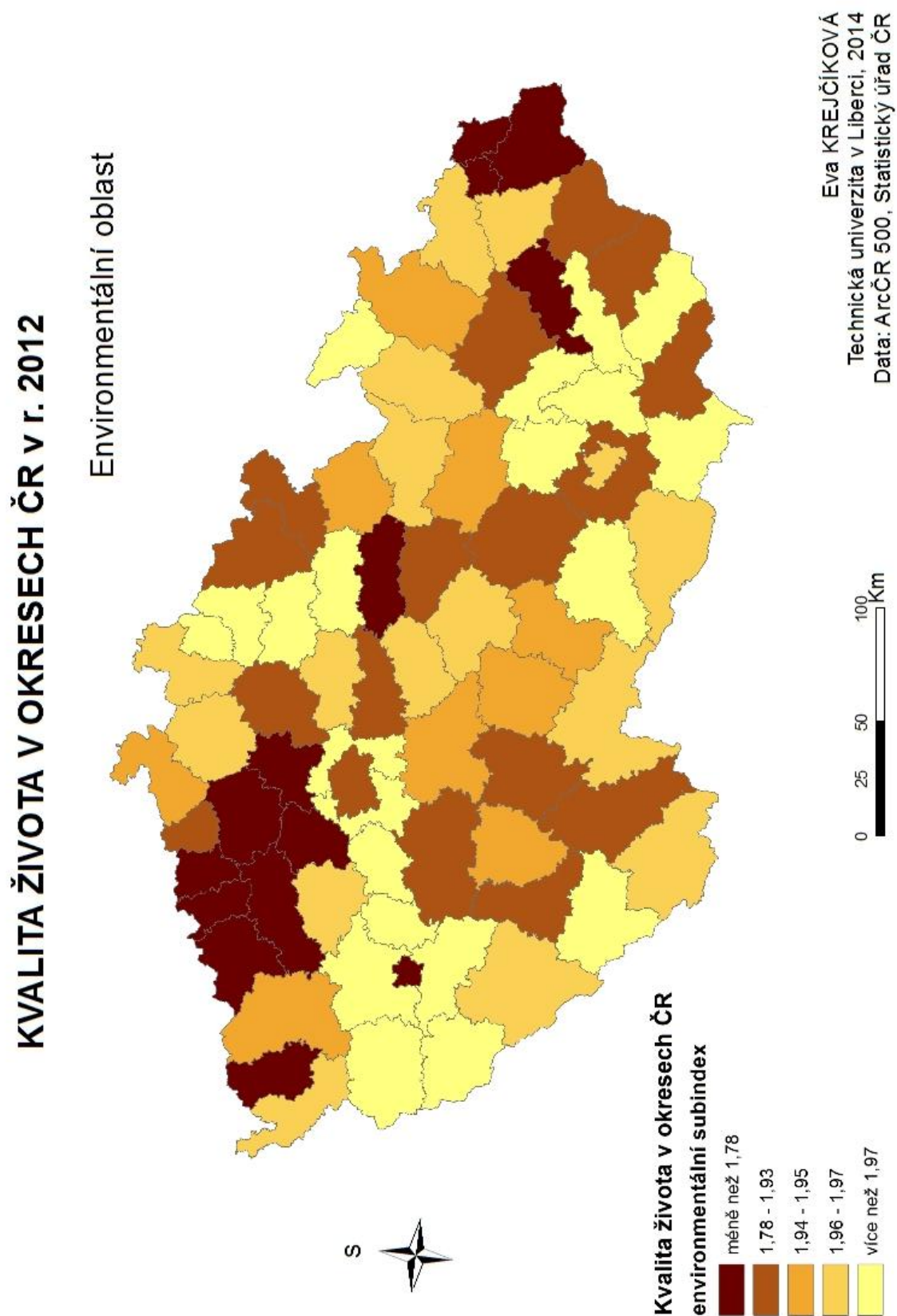
Tabulka 12: výsledky kvality života v okresech ČR (r. 2012) - environmentální oblast – okresy s nejnižší hodnotou

Poř	OKRES	Environmm entální subindex	(SO ₂)	(NO _x)
77.	Chomutov	0,03	0,027	0
76.	Most	0,56	0	0,565
75.	Louny	0,88	0,626	0,251
74.	Ostrava-město	0,89	0,448	0,445
73.	Mělník	0,92	0,473	0,448
72.	Pardubice	1,01	0,466	0,251
71.	Teplice	1,20	0,501	0,695
70.	Sokolov	1,25	0,616	0,637
69.	Frýdek-Místek	1,50	0,717	0,783
68.	Karviná	1,50	0,789	0,711
67.	Plzeň-město	1,64	0,756	0,884
66.	Litoměřice	1,68	0,843	0,834
65.	Kladno	1,70	0,821	0,88
64.	Přerov	1,77	0,892	0,876
63.	Ústí n. Labem	1,77	0,864	0,911

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

Kartografické znázornění (Obr. 10) může poněkud zkreslovat, neboť rozdělením do pentylové stupnice po 20% z celkového počtu okresů, se do skupiny s nejnižšími hodnotami (zde nejtmavší místa) zahrnuly i ty okresy s poměrně dobrými výsledky,

Obrázek 10: Kvalita života v okresech ČR (r. 2012) - environmentální oblast

Zdroj: vlastní zpracování v programu ArcGIS z dat ČSÚ a ArcČR 500

např. Semily, Jablonec nad Nisou, Plzeň–sever s hodnotou 1, 97, což je jen o 3 setiny nejlepší výsledek. U okresu Mělník, můžeme sledovat určitou spojitost mezi Tab. 9 – nejlépe hodnocené okresy v ekonomické oblasti a Tab. 12, kde byl Mělník vyhodnocen jako okres s horšími environmentálními podmínkami. V příloze 8 jsou výsledné hodnoty environmentálního indexu každého okresu.

5.4 Index kvality života v okresech ČR

V této podkapitole je souhrnný přehled výsledků a vyhodnocení kvality života v okresech České republiky. Byly zde posuzovány naměřené hodnoty získané ze statistického úřadu v roce 2012 a byly sledovány pouze po dobu tohoto roku u všech okresech.

Tabulka 13: Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), 15 nejlépe hodnocených okresů republiky

Poř.	OKRES	Indexy celkem	Index ekonomické oblasti	Index sociální oblasti	Index environmentální oblasti
1.	Praha-západ	9,04	3,88	3,19	1,98
2.	Praha-východ	8,97	3,69	3,3	1,97
3.	Brno-venkov	7,29	2,66	2,73	1,91
4.	Beroun	7,04	2,86	2,2	1,97
5.	Plzeň-sever	6,86	2,6	2,3	1,97
6.	Nymburk	6,8	2,45	2,38	1,97
7.	Mladá Boleslav	6,67	2,69	2,1	1,88
8.	České Budějovice	6,57	2,6	2,17	1,81
9.	Benešov	6,52	2,58	2,01	1,95
10.	Plzeň-jih	6,51	2,51	2,03	1,98
11.	Blansko	6,43	2,03	2,42	1,98
12.	Vyškov	6,36	2,25	2,11	2
13.	Prachatice	6,29	2,51	1,78	1,99
14.	Rychnov nad Kněžnou	6,25	2,06	2,25	1,93
15.	Domažlice	6,22	2,31	1,93	1,98

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

K celkovému pořadí okresů v kvalitě života jsem dospěla jednoduchým součtem hodnot z jednotlivých subindexů (sociální, ekonomický, environmentální), viz kapitola 4.4 Hodnocení. V tomto výzkumu okres Praha- západ byl vyhodnocen jako region s nejlepší kvalitou života ze všech okresů České republiky. Z celkového měření všech 10 indikátorů, ve všech třech subindexech, získal 9,04 z 10 možných bodů, tzn., že tento okres uspěl na více než 90 %. Z výsledných hodnot je patrné, že Praha- západ a Praha- východ se v celkových hodnotách liší o pouhou desetinu bodu. Okres Beroun, který leží ve Středočeském kraji, se řadí mezi čtyři nejlépe hodnocené okresy s počtem bodů 7,04, což je o celý 1 bod méně, než Praha- západ.

Průměrné hodnoty dílčích souhrnných indikátorů vykazují okresy (Tab. 14), které jsou v kartografickém znázornění (Obr. 11), přiřazeny do 3. a 4. skupiny. Z tohoto grafického znázornění vyplývá, že okresy s přibližně průměrnými hodnotami indexu, jsou rozmístěny s různou frekvencí po celé ČR. Na první pohled je však patrné, že větší podíl takto zařazených okresů je na území ČR, než Moravy a Slezska. Hodnoty všech dílčích subindexech každého okresu jsou uvedeny v příloze 4 a 5, ve kterých jsou okresy rozděleny dle abecedy a pořadí podle získaných hodnot v měření kvality života. Uprostřed žebříčku hodnocených okresů se objevují okresy Tábor, Jičín, Klatovy, Brno- město, Cheb, Rakovník a Pelhřimov. Jedná se o okresy, které je možné z hlediska kvality života klasifikovat jako průměrné, ale při srovnání hodnot okresů od 20. místa do 60. je patrné, že je skutečně rozdíl hodnot minimální a můžeme se pouze dohadovat, jak by se jejich pořadí, při použití jiného, či dalšího indikátoru změnilo.

Z hodnot celkového indexu je patrné, že výsledky jsou velice vyrovnané - s rozdíly na setiny bodů - u prvních šesti okresů vyhodnocených jako území s nejpříznivějšími podmínkami pro kvalitní život.

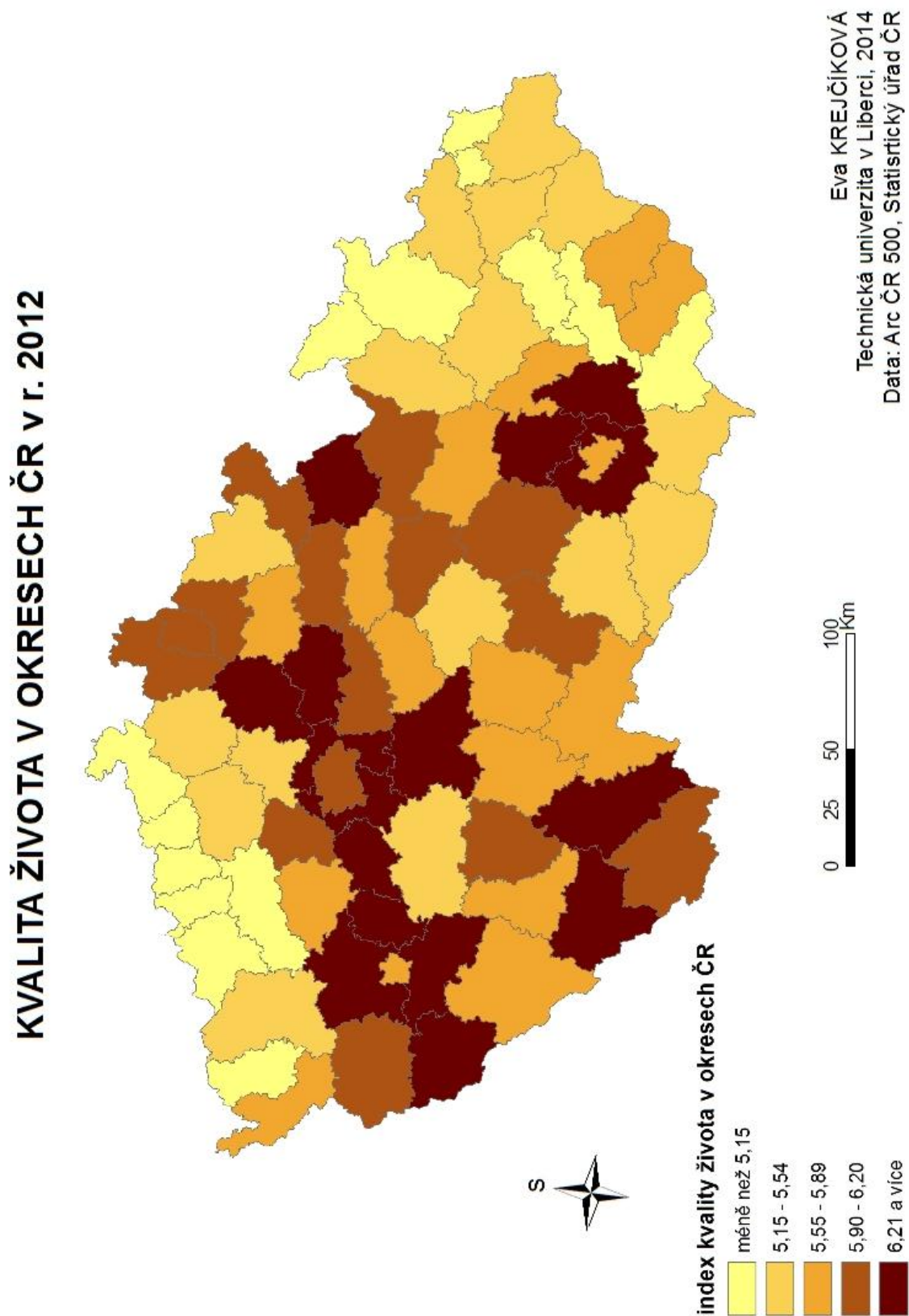
Tabulka 14: Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), zobrazeny okresy s průměrnými hodnotami

Poř	OKRES	Indexy celkem	Index ekonomické oblasti	Index sociální oblasti	Index environmentální oblasti
28.	Kladno	5,95	2,18	2,07	1,70
29.	Písek	5,95	1,94	2,06	1,94
30.	Náchod	5,94	2,00	2,02	1,92
31.	Chrudim	5,89	1,93	2,06	1,91
32.	Tábor	5,89	1,87	2,19	1,82
33.	Jičín	5,85	2,07	1,80	1,98
34.	Klatovy	5,84	2,12	1,76	1,95
35.	Brno-město	5,84	1,61	2,28	1,95
36.	Cheb	5,78	2,31	1,50	1,97
37.	Rakovník	5,77	1,96	1,85	1,96
38.	Pelhřimov	5,76	1,87	1,94	1,95
39.	Plzeň-město	5,73	2,01	2,08	1,64
40.	Kutná Hora	5,70	1,78	1,97	1,95
41.	Zlín	5,65	1,93	1,92	1,80
42.	Uherské Hradiště	5,65	1,95	1,72	1,97

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V Tab. 15 je dle vyhodnocených indikátorů v celkovém indexu kvality života znázorněno 15 okresů, které se řadí mezi okresy s velmi nízkou hodnotou až po tu nejnižší. Regiony jsou seřazeny od nejnižších hodnot, což znamená, že okres Chomutov v tomto šetření vyšel, jako okres, kde jsou podmínky pro kvalitní život nejméně příznivé. Velmi nízkou hodnotu získal okres Chomutov v oblasti sociální. Z možných 4 bodů, získal pouhých 0,85, což činí 21 % z maxima. Všechny okresy (Tab. 15) s nízkou úrovní kvality života (vyjímaje okres Jeseník), které z hlediska vypočtených hodnot souhrnného indikátoru kvality života zaujímají poslední příčky hodnocení, byly v každém dílčím subindexu velice podprůměrné. V žádné zkoumané oblasti nezískaly ani polovinu z možných maximálních hodnot. Pouze okres Jeseník byl v oblasti environmentální vyhodnocen jako nejlepší.

Obrázek 11: Kvalita života v okresech ČR (r. 2012)

Zdroj: vlastní zpracování v programu ArcGIS z dat ČSÚ a ArcČR 500

Tabulka 15: Vyhodnocení kvality života v okresech ČR (r. 2012), zobrazeno 15 nejhůře ohodnocených okresů republiky

Poř	OKRES	Indexy celkem	Index ekonomické oblasti	Index sociální oblasti	Index environmentální oblasti
77.	Chomutov	2,3	1,43	0,85	0,03
76.	Most	3,08	1,43	1,08	0,56
75.	Ostrava-město	3,27	1,64	0,73	0,89
74.	Karviná	3,67	1,3	0,87	1,5
73.	Teplice	3,96	1,71	1,06	1,2
72.	Louny	4,09	1,85	1,37	0,88
71.	Jeseník	4,14	0,89	1,24	2
70.	Bruntál	4,17	1,07	1,16	1,94
69.	Sokolov	4,32	1,71	1,36	1,25
68.	Ústí nad Labem	4,78	1,65	1,35	1,77
67.	Hodonín	4,94	1,29	1,77	1,87
66.	Děčín	4,95	1,58	1,43	1,94
65.	Přerov	4,96	1,44	1,75	1,77
64.	Kroměříž	5,13	1,55	1,61	1,98
63.	Šumperk	5,14	1,49	1,69	1,96

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

V Tab. 16 je přehled pořadí krajů dle hodnot celkového indexu, ke kterému jsem dospěla jednoduchým aritmetickým součtem všech okresů patřící náležitému kraji.

Krajem, který z průměrných hodnot kvality života svých okresů získal hodnotu nejvyšší je Středočeský kraj. Důvodem jsou velice vysoké hodnoty okresů na kraji Prahy a v okresech Mladá Boleslav a Nymburk. V tomto výzkumu byl Plzeňský kraj vyhodnocen jako druhý kraj s nejvyšší kvalitou života. Hlavní město Praha, bylo vyhodnoceno na 8. místě, spolu s krajem Vysočina. Liberecký kraj a Jihomoravský skončili na místě třetím.

Tabulka 16: Vyhodnocení kvality života v krajích ČR (r. 2012)

KRAJ	Poř.	Okresy	Celkový index
Středočeský	1.	Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram, Rakovník	6,31
Plzeňský	2.	Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany, Tachov	6,01
Liberecký	3.	Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec	5,94
Jihomoravský	3.	Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo	5, 94
Jihočeský	4.	České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor	5, 88
Pardubický	5.		5, 81
Královéhradecký	6.	Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov	5, 80
Hlavní město Praha	7.		5, 73
Vysočina	7.	Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč, Žďár nad Sázavou	5, 73
Zlínský	8.	Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín, Zlín	5,57
Karlovarský	9.	Cheb, Karlovy Vary, Sokolov	5,31
Olomoucký	10.	Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk	5,23
Moravskoslezský	11.	Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava, Ostrava - město	4,79
Ústecký	12.	Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice, Ústí nad Labem	4,46

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ

6 DISKUZE

Hodnocení kvality života na úrovni menších územních celků je významné pro porovnání a identifikaci možných rozdílů a nerovností mezi regiony. Výsledků a odhalení faktorů zhoršujících kvalitu života v okresech České republiky může být využito k cílenému rozvoji regionů ze stran orgánů státní, krajské či obecní samosprávy. Podobné praktické využití měření kvality života nalezneme v rámci Evropské unie se zaměřením na srovnání ekonomických a sociálních charakteristik jednotlivých členských států (Biagi, Lambiri, Rouyela, 2007).

Stěžejním pro hodnocení kvality života není jen vymezení pojmu, výběr indikátorů a metodický postup, ale především dostupnost údajů. Nedostatek dat, týkajících se kvality života obyvatel na nižších územněsprávních jednotkách než jsou kraje České republiky, se jeví jako největší problém analytického zkoumání. Pokud by byla statistická data na stejné úrovni pro okresy, jako jsou pro kraje, můj seznam použitých indikátorů by se výrazně lišil. Do oblasti sociální, případně oblasti zdraví, bych např. zařadila údaje o sebevraždách, neboli úmyslných sebepoškozeních končících smrtí. Sebevražedný čin je všeobecně považován za individuální akt, který lze spojit s určitým motivem, osobnostní strukturou, duševním stavem a aktuální životní situací (Dzúrová, Dragomirecká, 2002). Z tohoto důvodu předpokládané nespokojenosti s vlastním životem sebevraha, považuji tento indikátor za jeden z významných pro vyhodnocení kvality života občanů určitého území.

Vytvořený Index kvality života v okresech je založen na objektivních indikátorech, jejichž zdrojem byla data z Českého statistického úřadu (zejména jím publikované krajské statistické ročenky). Největším problémem analytického zkoumání byl nedostatek dat, týkajících se kvality života obyvatel na nižších územněsprávních jednotkách než jsou kraje České republiky. Pokud by byla statistická data na stejné úrovni pro okresy, jako jsou pro kraje, můj seznam použitých indikátorů by se výrazně lišil. Do oblasti sociální, případně oblasti zdraví, bych např. zařadila údaje o sebevraždách, neboli úmyslných sebepoškozeních končících smrtí. Sebevražedný čin je všeobecně považován za individuální akt, který lze spojit s určitým motivem, osobnostní strukturou, duševním stavem a aktuální životní situací (Dzúrová, Dragomirecká, 2002). Z tohoto důvodu předpokládané nespokojenosti s vlastním životem sebevraha, považuji tento indikátor za jeden z významných pro vyhodnocení kvality života občanů určitého území.

S tímto indikátorem úzce souvisí další mnou navrhovaný indikátor, kterým je počet duševně nemocných lidí, konkrétně té části populace, která trpí depresemi podle místa bydliště. V roce 2008 byla sepsána dohoda o duševním zdraví a životní harmonii¹⁹, kde bylo zmíněno, že deprese je jednou z nejběžnějších a zároveň nejvýznamnějších duševních poruch. Je významným rizikovým faktorem v oblasti sebevražd. Uvádí se, že každou devátou minutu zemře jeden člověk v EU z důvodu sebevraždy. Na této dohodě byla vypsána výzva k získávání informací o stavu duševního zdraví obyvatelstva, realizaci epidemiologických studií, výzkumů příčin, faktorů a dopadů dobrého i špatného duševního zdraví na kvalitu života jedinců a jejich okolí. Duševní poruchy a sebevraždy jsou zdrojem utrpení pro jednotlivce, jejich rodiny a společnost. Duševní poruchy představují jednu z hlavních příčin invalidity, zatěžující systém sociální ochrany, sektory zdraví, výchovy, ekonomiky a trhu práce. Deprese představují v současné době v EU největší zdravotní problém (Evropská dohoda o duševním zdraví a životní harmonii, 2008). Ročenky²⁰ Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR obsahují ke každému kraji počet lidí s duševním onemocněním v ambulantní péči, což jsou např. organické duševní poruchy, poruchy vyvolané alkoholem, schizofrenie, neurotické choroby, mentální retardace, sexuální deviace aj (Dzúrová, Smolová, Dragomirecká, 2002). Bohužel ani ty nejsou dle místa bydliště pacientů, ale podle sídla zdravotnického zařízení v kraji. Můj návrh byl původně směřován k počtu pacientům s depresemi, ale spolehlivé údaje neexistují. Důvodů je několik, např. těžko stanovitelná diagnóza, kdy existuje vysoký počet pacientů, kteří depresemi trpí, ale neléčí se aj. Všeobecně je přisuzován velký význam a hodnota duševnímu zdraví a životní harmonii. Duševní zdraví je nezbytné pro životní pohodu a kvalitu života, z tohoto důvodu se domnívám, že při kvalitním sběru dat o míře populace trpící depresemi bude výpovědní hodnota k určení kvality života občanů na daném území vysoká. U těchto indikátorů, tedy sebevraždnosti a počtu lidí trpících duševní poruchou je nutný sběr dat s údaji o místě pobytu těchto lidí. Při interpretaci demografických rozdílů je třeba mít na paměti možná zkreslení způsobená nepřesností při získání oficiálních demografických údajů. V současnosti se to týká především

¹⁹ Evropská dohoda o duševním zdraví a životní harmonii z konference Evropské unie na vysoké úrovni, Společně za duševní zdraví a životní harmonii. Brusel, 12-13 června 2008

²⁰ Ročenka vychází z údajů Národního zdravotnického informačního systému a z demografických dat Českého statistického úřadu. Zahrnuje data za oblast demografie, informuje o zdravotním stavu obyvatelstva, dává přehled o činnosti lůžkových a ambulantních zařízení, sítě zdravotnických zařízení, uvádí údaje o pracovnících ve zdravotnictví a v poslední kapitole jsou uvedeny vybrané ekonomické indikátory.

zmiňovaného místa bydliště, které se nemusí shodovat se skutečným místem dlouhodobého pobytu. Takovýmto příkladem jsou nejčastěji podle Dragomirecké a Dzúrové (2002) osoby žijící v Praze, ale s oficiálně uvedenou mimopražskou adresou. Vzhledem k tomu, že nenajdeme mnoho důvodů k opačnému, kompenzačnímu chování, může být sebevražednost obyvatel hlavního města, mírně podhodnocena (Dragomirecká, Dzúrová, 2002).

Do sociální oblasti IKŽO jsem nezařadila faktor vzdělání. Každý uvedený autor v této práci v kapitole 3 tento indikátor použil, konkrétně počet studentů na vysokých školách. Má volba nepoužití tohoto indikátoru byla ovlivněna omezením dat ČSÚ, kde jsou evidovány pouze studenti studující vyšší školy odborné, střední, základní a mateřské školy. Při měření počtu studentů na VŠO, by došlo k silnému zkreslení výsledků z důvodu zastínění počtu studentů na vysokých školách, o kterých ČSÚ v rámci okresů data neuvádí. Naopak při zjišťování počtu studentů na středních školách by výpovědní hodnota výsledku byla velice nestabilní.

Do ekonomické oblasti indexu navrhuji použít průměrnou měsíční hrubou mzdu v okresech. Důvod použití je jeho významný vztah k materiální pohodě/kvalitě života jedince, či jinak řečeno k jeho hmotnému zabezpečení. Opět platí, že čím vyšší je průměrná mzda v okrese, tím existuje vyšší pravděpodobnost, že stejně starý, vzdělaný, kvalifikovaný a zkušený jedinec získá na stejné pozici vyšší plat, než v případě, kdy bude identickou práci hledat v kraji s nižší průměrnou mzdou. Svůj návrh opírám o přesvědčení, že s rostoucí výší mzdy roste i kvalita života a naopak. Samozřejmě na kvalitu života a materiální zabezpečení má významný vliv náklady na zabezpečení každodenního života jako jsou bydlení, strava, ošacení, doprava atd., čemuž by se dalo určitou měrou předejít dalším indikátorem, průměrnou cenou bytů. Ta bohužel v rámci okresů, vyjímaje hlavního města Prahy není ČSÚ publikována.

Do environmentální oblasti indexu bych zařadila poměr slunečního záření, tedy průměrný počet slunečných hodin za den na daném území. S předpokladem, že s vyšší hodnotou vzrůstá i kvalita života lidí na daném území. Tyto údaje nejsou též volně dostupné a podléhají zkreslení z důvodu zpracování dat získaných z několika málo stanic. Dalším možným indikátorem v této oblasti bych navrhovala „koeficient ekologické stability (KES)“. Jde o podíl ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují životní prostředí. Počítá se jako poměr druhů pozemků (chmelnice + vinice + zahrady + ovocné sady + trvalé travní porosty + lesní půda + vodní plochy) / (orná půda + zastavěné plochy + ostatní). Hodnoty výsledného koeficientu ekologické stability se

pochybují od 0-1 a jejich výstupy jsou v pentylových stupnicích, či pentylových kartogramech.

Při používání jakýchkoliv indikátorů, tedy číselných dat, existuje řada úskalí. Jejich slabiny pramení paradoxně z jejich silných stránek, tou je jejich jednoduchost a intuitivní samozřejmost. V důsledku zmíněných vlastností může dojít k velmi významnému zjednodušení reality. Jeden indikátor nám bez důkladné analýzy při zkoumání určité oblasti jen těžko odhalí vzájemné komplikované vztahy, jejich strukturu, závislost, příčinu, sílu či relevanci. Bez znalosti určení jednotlivých vah a samotné konstrukce indikátoru je jeho vypovídající schopnost prakticky rovna nule. Výsledkem tedy může být indikátor, který namísto co možná nejpřesnějšího popisu reality, realitu při špatném použití a interpretaci hrubě zkresluje. Příkladem může být indikátor „Počet rozvodů“, který je velice často používaným při měření kvality života v ČR. Je použit s předpokladem, že s vyšším počtem rozvodů, klesá kvalita života lidí. Nebo naopak počet sňatků, kdy je interpretace vysoké hodnoty opačná. Autoři takových měření většinou nepracují s informací, že počet sňatků rapidně klesl. Statistický úřad ve své zprávě uvádí, že nikdy na území ČR po roce 1918 nebylo uzavřeno tak málo sňatků, jako tomu bylo v roce 2011. Logicky s klesající počtem sňatků, klesá i rozvodovost. V roce 2011 bylo rozvedeno 28 113 manželství, což bylo téměř 3,5 tisíce méně než před deseti lety. Mohli bychom v tomto případě mluvit o pozitivním trendu, neboť rozvody, jsou většinou výrazným zásahem do života lidí, a to po všech stránkách. Otázkou je, kolik soužití bez sňatku, která nejsou nijak evidována, se ročně rozpadne, protože i toto jsou výrazné zásahy do života zúčastněných.

Další otázkou je i přidaná váha daným indikátorům a smysl použitý některých indikátorů. Například v práci Vavrušové (2008) se setkáváme s diskutabilní volbou indikátorů, např. indikátor „Počet dopravních nehod“, „Hustota zalidnění“, „Podíl lidí napojených na veřejný vodovod“, „Počet ZŠ, SŠ a VŠ na 1000 obyvatel“ aj. Je na místě otázka, zda skutečně mluvíme o determinantech kvality života u většiny populace. Například množství škol, v silné míře nevypovídá o jejich kvalitě a tím tedy ani o jejich působení na kvalitu života jedince. V disertační práci Jindrové (2012) se setkáme se sofistikovanějším výběrem indikátorů, nicméně také zde najdeme např. indikátor „Bytová domácnost s telefonem“. V dnešní době se mi tato volba zdá jako přežitek a jeho výpovědní hodnota velice slabá.

Během několikaletých měření kvality života bychom měli umět pracovat s možnostmi změn hranic regionů, které jsou předmětem zkoumání. Je následně velice

zavádějící srovnávat několikaleté výsledky území se stejným názvem, ale jinými hranicemi. Při tak velkém počtu území, následně použitých výpočtů a omezenosti použitých údajů, mohlo dojít pouze k povrchnímu zjištění kvality života v okresech. V obsahu diplomové práce Vavrušové²¹, vidím určité pochopení tohoto problému a velice vhodný přístup, jak těmto úskalím předejít, zároveň tak vytvořit pilotní studii pro další země České republiky. Vavrušová ve své práci, jak již zmiňuji v kapitole 3.3.5, se zabývala měřením kvality života v krajích ČR, s podrobným zaměřením pouze na Zlínský kraj, kde aplikovala poměrně velkou škálu indikátorů směřovaných na okresy tohoto kraje. Vzhledem k tak malému počtu okresů, byla autorka schopna ze statistického úřadu získat i veřejně nepublikovatelná data a tím získat možnost předejít zkreslení výsledků, či pouhému povrchnímu sledování ekonomické a sociální situace na daném území. Během měření kvality života v okresech ČR jsem musela vzhledem k malým územím regionů pracovat s obtížnými podmínkami, které byly způsobené velmi nízkým počtem kvalitních dat, ale i obtížně řešitelnou otázkou interpretace výsledků. Velmi těžko se graficky zpracovává 77 položek. Jediným možným přístupem bylo vytvoření kartogramů a tabulek s pořadím okresů na základě vypočtených hodnot indikátorů. Metoda kartografické vizualizace umožnila přehledně znázornit výsledky výpočtu indikátorů a byla tak užitečným nástrojem při hodnocení okresů z hlediska meziregionálních nerovností a odlišností. Je však důležité si uvědomit, že bez skutečných hodnot indikátorů může být její vypovídací schopnost zavádějící. Přesné hodnoty jednotlivých indikátorů uvádím pouze v environmentální oblasti, neboť tento subindex obsahuje pouze 2 indikátory a nebyla by uvedením přesných hodnot snížena přehlednost výstupu.

HODNOCENÍ INDEXU KVALITY ŽIVOTA V OKRESECH ČR

Výsledky získané pomocí měření na základě vytvořeného indexu kvality života jsem nejprve interpretovala dle zařazených oblastí života, tedy podle sociální, ekonomické a environmentální oblasti a následně jsem došla k celkovému zhodnocení výzkumu a zjištění kvality života v okresech ČR. Z výsledků vyplynulo, že nejvyšší kvalitu života mají občané na území Praha-západ a Praha-východ a Beroun. Při pohledu na kartogram celkového indexu (Obr. 11), je patrné, že kvalitní život mají obyvatelé

²¹ Vavrušová P. bývalá studentka Vysoké školy ekonomické v Praze. Její diplomová práce na téma „Kvalita života v ČR, její regionální diferenciaci a sociální souvislosti“ byla sepsána v roce 2008 pod vedením E. Heřmanové

okresů sídlící v těsné blízkosti velkých měst (hlavní město Praha, Brno, Plzeň), ale ne přímo v něm. To lze interpretovat tak, že čerpají určité výhody nabízené velkými městy (zaměstnání, vzdělání atd.), ale nežijí přímo v nich. Dalšími okresy s velice dobrou kvalitou života byly vyhodnoceny okresy Plzeň-sever, Nymburk, Mladá Boleslav, České Budějovice, Benešov, Plzeň-jih, Blansko. Ve velké míře jde o okresy Čech. Jsou to také okresy, ve kterých se střetávají výborné ekonomické a sociální podmínky a mají na svém území často krajské město, nebo jsou spádové pro hlavní město Prahu. Vyznačují se vysokou úrovní zdravotní péče a velmi nízkou mírou nezaměstnanosti. Nejnižší hodnoty Indexu kvality života mají okresy Chomutov, Most, Ostrava- město, Karviná, Teplice, Louny, Jeseník, Bruntál, Sokolov. Pro tyto okresy je charakteristické, že jsou příhraniční. Ministerstvem pro místní rozvoj jsou zařazeny do skupiny regionů strukturálně postižených, nebo hospodářsky slabých. Společným znakem je dále vysoce podprůměrná hodnota indikátoru „Nezaměstnanost“ a „Uchazeči“.

HODNOCENÍ KVALITY ŽIVOTA V KRAJÍCH ČR

Hodnoty pro kvantifikaci kvality života v krajích byly získány použitím metody součtu hodnot IKŽO všech okresů příslušného kraje. Následně byl tento součet vydělen počtem okresů kraje. Z tohoto postupu vyšel kraj Středočeský jako region s nejlepší kvalitou života. Také v rámci tohoto kraje však existují výrazné rozdíly v nezaměstnanosti, ovlivněné rozdílnou vzdáleností okresů od hlavního města Prahy. Na druhém místě byl vyhodnocen kraj Plzeňský. Na třetím místě s úplně stejnou hodnotou byl vyhodnocen kraj Liberecký a Jihomoravský. Až na 7. místě se umístil kraj hl. město Praha. S nejnižší kvalitou života byl vyhodnocen kraj Moravskoslezský a Ústecký. Mezi prvním a druhým krajem s nejvyšší hodnotou je rozdíl 0,30 z celkové hodnoty Indexu. Tento rozdíl hodnot je stejný i v případě posledního a předposledního kraje. Mezi ostatními kraji jsou tyto rozdíly hodnot nepatrné, pohybující se v rozmezí 0,01 (v případě Pardubického a Královéhradeckého kraje) až k hodnotám 0,20.

Obecně nejlepším krajem (vyjma hl. města Prahy) v ekonomické oblasti byl vyhodnocen Plzeňský kraj, což může být dáno jeho přítažlivou polohou pro zahraniční investory z Německa a Rakouska. To by také mohlo vysvětlovat vysoké hodnoty indikátoru nezaměstnanosti a to napříč okresy tohoto kraje.

Ústecký kraj, kde dominuje zejména chemický, strojírenský a sklářský průmysl a dobývání nerostných surovin (hnědého uhlí), patří k oblastem s nejhorší kvalitou životního prostředí. Přestože se struktura výrobních podniků v kraji v průběhu minulých

let ve velké míře změnila a některé podniky zcela zanikly, velké energetické a průmyslové podniky zůstaly. Úroveň znečišťování ovzduší v kraji, tj. produkce emisí znečišťujících látek do ovzduší, patří i nadále k nejvyšším v České republice (Cenia, 2007).

Při pohledu nevýslednou mapu celkového indexu kvality života v ČR je patrná značná rozdílnost mezi jednotlivými okresy stejného kraje. Např. okres Příbram ve Středočeském kraji byl vyhodnocen na 51. místě v celkovém hodnocení a patří mezi nejhůře hodnocené v tomto kraji. Opakem je okres Rychnov nad Kněžnou, který v celkovém hodnocení skončil na 14. místě a v Královéhradeckém kraji byl vyhodnocen jako území s nejvyšší kvalitou života. Pokud bychom měli mluvit o určité shodě, jde o kraj Ústecký a Moravskoslezský. Všechny tyto okresy byly zařazeny mezi první pětinu okresů s nejnižší kvalitou života. I v případě vyhodnocení jednotlivých oblastí Indexu, čelíme značné různorodosti výsledků, tím je např. v ekonomické oblasti okres Frýdek-Místek a okres Cheb, či Příbram (Obr. 9). Nabízí se tedy otázka, jakou váhu bychom měli přikládat výsledkům, které porovnávají tak velké území jako je kraj, když jeho dílčí celky jsou tak rozdílné?

HODNOCENÍ OBLASTÍ KVALITY ŽIVOTA

V měření kvality života v sociální oblasti byly vyhodnoceny jako nejlepší okresy Praha-východ a Praha- západ. Tyto dva okresy převyšovaly ostatní v indikátoru „Přistěhovalí“ a „Počet narozených“. Můžeme tedy odhadovat, že jde o okresy, kde lidé chtějí žít a zakládat rodiny. Jde o oblasti výstavby takzvaných satelitních domů, čtvrtí a městeček. Mezi okresy s nejnižší hodnotou v této oblasti byly vyhodnoceny okresy Ostrava- město a Chomutov. Oba okresy v každém indikátoru získaly velice podprůměrné výsledky.

V měření kvality života v ekonomické oblasti byl jako nejlepší vyhodnocen okres Praha-západ a na druhém místě byl okres Praha-východ. Vysoké hodnoty získaly u indikátoru „Byty“, „Index stáří“ a „Nezaměstnanost“. Vysvětlením může být struktura a funkce těchto okresů. Jsou to okresy s poměrně novou a stále vznikající výstavbou nových bytů a rodinných domů. Tedy proto tak vysoké hodnoty i v sociální oblasti. Jsou to okresy, kde je vysoký počet narozených, vysoký počet mladých rodin a tím pádem území s nízkým počtem lidí v postproduktivním věku. Z toho vyplývá výše zmíněná vysoká hodnota výstavby bytů (indikátor „Byty“) a pozitivní hodnoty u indikátoru „Index stáří“. Ve vyhodnocení ekonomické oblasti patnácti nejlepších okresů

je silná převaha okresů z Čech, pouze okres Brno-venkov a Frýdek-Místek se nachází na území Moravy.

V měření KŽ v oblasti environmentální mají okresy Vyškov a Jeseník nejvyšší hodnotu u indikátorů „SO₂“ s „NO_x“ a tedy nejnižší naměřenou hodnotu emisí těchto látek. Naopak v tomto případě mluvíme o okresech Moravy a Slezska. V případě vyhodnocení okresů s nejnižší kvalitou života v oblasti environmentální hovoříme o okresech Chomutov a Most, okresy severozápadních Čech. Společným znakem pro okres Chomutov a Most jsou hnědouhelné doly.

HODNOCENÍ KVALITY ŽIVOTA VE VYBRANÝCH OKRESECH ČR

Hlavní město Praha

Hlavní město Praha bylo v IKŽO vyhodnoceno na 18. místě. Tento okres je při srovnávání krajů považován za rovnocenný, to je jeden z důvodů, kdy můžeme mluvit o zavádějících výkladech výsledků takovýchto výzkumů. Hlavní město Praha je v podvědomí mnoha lidí brán za region poskytující nejvyšší ekonomické blaho, nejlepší sociální podmínky pro život a beze sporu i region s významným kulturním zázemím. V tomto šetření bylo hlavní město vyhodnoceno ve dvou oblastech (sociální a ekonomické) jako mírně nadprůměrné. Velkou slabinou okresu je kriminalita přepočítaná na počet obyvatel, kde Praha skončila nejhůře ze všech částí republiky. Vysvětlení může být několik, např. největší koncentrace lidí bez domova přepočítaná na počet obyvatel regionu, nejvyšší frekvence turistů přijíždějící do Prahy (ČSÚ, 2014) a také možnost snadné a vysoké anonymity.

Okresy v okolí hlavního města Prahy

Další silnou ekonomickou skupinou okresů je (vyjímaje 2 nejlepší okresy: Praha-západ a Praha-východ), při pohledu na mapu okresů ČR (Obr. 9), půlměsíc probíhající hl. městem Praha. Ten zahrnuje okresy Mladá Boleslav, Nymburk, Mělník, Beroun a Kolín, které jsou všechny propojeny s Prahou pomocí kvalitní infrastruktury. Vyjma okresu Mělník to jsou vše okresy, ve kterých sídlí nadnárodní firmy poskytující finance regionu, zaměstnání obyvatelům daného území a celkovou prosperitu prostředí. Takovými podniky jsou např. ŠKODA AUTO a.s. Mladá Boleslav s uveřejněným ziskem (11,267 mld. Kč). V okrese Kolín sídlí firma TPCA Czech, s.r.o., která se zaměřuje také na automobilový průmysl, konkrétně na výrobu malých aut. Tyto firmy mají pobočky, sklady a haly v okrese Nymburk a Mělník. Několika významnějšími

podniky je zastoupeno i sklářství, keramika a polygrafie. Okresy zásobují Prahu potravinami a poskytují hl. městu Praze svůj rekreační potenciál. Dalším významným faktorem je rozvinutá zemědělská i průmyslová výroba. Zemědělská výroba těží z vynikajících přírodních podmínek v severovýchodní části Středočeského kraje. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě nižší proti republikovému průměru.

Okres Beroun, který byl vyhodnocen v ekonomické oblasti jako 3. nejlepší a v celkovém hodnocení 4. okres s nejvyšší kvalitou života, se nachází jihozápadně od Prahy. Jeho průmyslově hospodářské zaměření má vliv pravděpodobně na vliv jeho trvale podprůměrné míry nezaměstnanosti ve srovnání s celou ČR a okolních okresů (Příbram, Rokycany, Rakovník). Blízkost hlavního města a možnost rychlé osobní, autobusové i vlakové dopravy do pražské aglomerace i velkých podniků vzniklých v přilehlých částech okresu Praha-západ (především z oblasti Berounska) je pravděpodobně jedním z trvale pozitivně ovlivňujících faktorů situace na trhu práce v okrese Beroun. Díky strategicky výhodné pozici okresu Beroun v blízkosti hlavního města a na dálnici D5 Praha – Plzeň – Rozvadov i důležité železniční trati Praha – Plzeň – 1 Norimberk se stalo území okresu především v jeho západní části v minulých letech velice zajímavé pro velké zahraniční investory (MPSV, 2010).

Liberec

Okres Liberec v celkovém hodnocení skončil na 19. místě s hodnotou 6,13. Nejvyšší hodnoty získal v oblasti ekonomické, ve které byl vyhodnocen na 24. místě. Nejvyšší hodnotu v této oblasti získal u indikátoru „Uchazeči“, naopak nejméně u indikátoru „Byty“. V sociální oblasti byl okres vyhodnocen na 30. místě. V této oblasti získal nejvyšší hodnotu u indikátoru „Úmrtnost“ a nejnižší hodnotu u indikátoru „Přistěhovalí“. Do tohoto okresu z důvodu studií na Technické univerzitě každoročně přijíždí a přechodně bydlí tisíce studentů, přesto nejsou z důvodu jiného trvalého bydliště, do této statistiky započítáni. Paradoxně nejhůře okres hor a zeleně skončil v environmentální oblasti na 33. místě. Musíme však vzít v potaz, že rozdíly mezi lepšími okresy jsou nepatrné.

Při porovnání hodnot moravskoslezských okresů: Ostravy- město a Opavy, zjistíme, že hodnoty indexu KŽO jsou téměř totožné. Tyto poměrně malé okresy se v hodnotách ekonomické oblasti téměř nelišily. Okres Ostrava-město v ekonomické oblasti, v hodnotách indikátoru „Nezaměstnanost“, zaznamenal podprůměrné výsledky. Vysoká nezaměstnanost mohla být dána dozníváním hospodářské krize z let 2008/2009.

V té době hutnictví a další odvětví průmyslu zaznamenalo silné zásahy hospodářské krize. V roce 2009 byla nucena huť Ancelor Mittal Ostrava propustit více než 950 zaměstnanců. Další velice nízkou hodnotou v tomto subindexu pro okres Ostrava-město činila výstavba bytů, která byla předurčena minimálním volným prostorem k zastavění. V sociální a environmentální oblasti byly rozdíly mezi městy až o $\frac{1}{4}$ maximální hodnoty subindexu. V environmentální oblasti byla vyhodnocena vyšší kvalita v okrese Opava. Je to dáno těžebními a průmyslovými zaměřením Ostravy-město, které z těchto důvodů bylo vyhodnoceno jako okres s vysokou měrou nepříznivých podmínek pro život. Škodliviny z lokálních topenišť a automobilové dopravy vytvářejí za nepříznivých rozptylových podmínek vzduch se zhoršenou kvalitou, který v zimních měsících vede až ke vzniku smogové situace. Látkami, které znečišťují ovzduší v Ostravě, však nejsou jen oxid uhelnatý (CO), oxidy dusíku (NOx), oxid siřičitý (SO₂), ale také tuhé znečišťující látky (prachy) a v menší míře také amoniak nebo těkavé organické látky. Podstatnou roli při vzniku smogových situací v Ostravě hraje proudění vzduchu. Některé studie prokázaly, že část látek do Slezska proudí z Polska. Tuto slabinu se snaží Ostrava řešit např. projekty, jako je „Dýchám pro Ostravu“, „Odpadové dny 2014“. Při porovnání okresu Ostrava a Brno (zprůměrované hodnoty IKŽO okresu Brno-město a Brno-venkov), je patrné, že okres Brno má kvalitu života 2x vyšší než okres Ostrava.

S překvapivě výbornými výsledky v ekonomické oblasti vyšel okres Cheb. Vysoké hodnoty získal především díky pozitivní míře počtu uchazečů na jedno pracovní místo, kde skončil na 8. místě z celkového počtu okresů. Všeobecně jde o okres s atraktivním a pozitivně vnímaným otevřeným a živým městem se zdravým životním prostředím, které s vědomím svých historických tradic poskytuje příležitosti a funkční zázemí pro podnikání a rozvoj cestovního ruchu.

Již zmiňovaný okres Frýdek-Místek, ve spojitosti s velkou mírou rozdílnosti v kvalitě života jednotlivých okresů stejného kraje, byl v ekonomické oblasti v rámci východní části republiky, vyhodnocen jako okres s nejvyšší kvalitou života. V tomto hodnocení skončil na 14. místě. Jeho nejnižší hodnota v ekonomické oblasti byla vypočítána u indikátoru „Byty“. Možným vysvětlením takto pozitivních výsledků může být participace okresu na evropských fondech. Snaha o získání dotací a grantů, určených pro rozvoj území. Okres Frýdek-Místek patří z velké části svého území do euroregionu Beskydy, na rozdíl od ostatních okolních okresů.

POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ IKŽO S VÝSLEDKY JINÝCH AUTORŮ

Pro srovnání mých výsledků s jinými autory jsem zvolila výsledky zprůměrovaných hodnot pro kraje. Velké rozdíly výsledků IKŽO s ostatními autory můžeme sledovat v diplomové práci Petrůje²² a Svobodové²³, kteří vyhodnotily hlavní město Praha v celkovém hodnocení v kvalitě života na prvním místě. V mém měření vyšla na 7. místě. V příloze 11 přikládám závěrečnou mapu kvality života v krajích ČR podle Petrůje. K těmto závěrům došli i autoři Mederly, Topercer a Nováček. Jen práce Vavrušové potvrdila, že Praha v celkovém součtu všech determinantů kvalitních podmínek pro život nepatří mezi regiony s těmi nejlepšími. Vavrušové ve výzkumu vyšla Praha s průměrnou hodnotou za krajem Jihočeskýma a Královéhradeckým. V hodnocení kvality života v okresech Slovenska, kterou ve své práci popisuje Murgaš (2012), byl okres Bratislava- hl. město Slovenska vyhodnocen s velmi vysokou hodnotou IKŽ, tedy území s nejlepšími podmínkami pro život. Okolní okresy okresu Bratislava byly vyhodnoceny s průměrnými hodnotami. Tato práce nepotvrzuje mé výsledky, kde je nejvyšší kvality života v okresech kolem městských okresů, tedy hlavního města Prahy a okresu Brno-město. Tato práce nepotvrzuje ani značnou rozdílnost mezi okresy stejných krajů. V této práci byly okresy vyhodnoceny v rámci krajů s téměř totožnými hodnotami.

Při porovnání výsledků IKŽO a výsledků disertační práce Jindrové, můžeme hovořit o značné schodě i přes významný rozdíl v počtu použitých indikátorů. Jindrová ve své práci aplikovala 71 indikátorů na 76 okresních měst. Také své výsledky nejprve hodnotila po jednotlivých oblastech a následně vyhodnotila celkový index kvality života. V sociální oblasti dospěla téměř k totožným výsledkům, kdy na prvních místech skončil také okres Praha- západ a na posledních místech okresy Moravy a Slezska, tedy okres Karviná, Bruntál, Ostrava – město. Podobné shody můžeme sledovat i v celkovém hodnocení, kdy na posledních místech vyhodnotila Most a Karvinou. Menší odchylky jsou ve vyhodnocení okresů s nejlepší kvalitou života. Z jejího šetření vyšel s nejvyšší hodnotou okres Brno-město, dále pak Plzeň město, Praha-západ, Praha-východ, České Budějovice. Její výstupy v podobě tabulek přikládám k porovnání v příloze 10.

²² J. Petrůj, bývalý student Vysoké školy ekonomické v Praze. Jeho diplomová práce na téma „Komparace životních podmínek v krajích České republiky“ byla obhájena v roce 2008, pod vedením E. Heřmanové.

²³ A. Svobodová, bývalá studentka Masarykovy univerzity v Brně. Její diplomová práce na téma „Regionální hodnocení kvality života“ byla obhájena v roce 2008, pod vedením M. Viturka.

Pro srovnání výsledků IKŽO v environmentální oblasti přikládám mapový výstup ČSÚ z r. 2009 (příloha 9). Zde je znázorněn výsledný koeficient ekologické stability v okresech ČR. Z tohoto výstupu je patrné, že se mapy indexu kvality života v okresech ČR z environmentální oblasti značně liší. Velké rozdíly můžeme sledovat především v severozápadní oblasti ČR - ústeckém kraji, kde v IKŽO tyto okresy byly vyhodnoceny nejhůře, ale naopak v koeficientu ekologické stability byly vyhodnoceny nejlépe ze všech okresů. Stejnou interpretaci výsledků bychom mohli použít i v případě okresu Frýdek-Místek. Musíme ale při takovém srovnání vzít v úvahu jiné roky šetření (IKŽO- r. 2012, KES- r. 2009) a velice malé rozdíly mezi výslednými hodnotami environmentálního subindexu IKŽO a tady zkráceným mapovým výstupům.

Výše zmíněnou interpretaci výsledků Indexu kvality života v okresech ČR potvrzujeme obě předem dané hypotézy. Tedy, že mezi okresy ČR existují významné rozdíly v kvalitě života a že i mezi okresy v jednotlivých krajích ČR existují významné rozdíly v kvalitě života. První hypotéza je podrobně objasňována při interpretaci výsledků jednotlivých oblastí IKŽO. Z výsledků mezi jednotlivými oblastmi indexu (sociální, ekonomické) a celkového indexu je zřejmé, že rozdílnost v kvalitě života mezi jednotlivými okresy je značná. Pouze v oblasti environmentální jsou rozdíly rapidní jen mezi prvními pěti nejhůře a nejlépe vyhodnocenými okresy. V ostatních případech jsou výchyly výsledků minimální. I hypotéza 2 se potvrdila. Jak je výše popsáno, v jednotlivých krajích se nachází okresy se značně odlišnou naměřenou hodnotou kvality života. Příkladem je zmiňovaná Příbram, ale i okres Hodonín (76. místo v celkové hodnocení) v Jihomoravském kraji, který v celkovém pořadí krajů skončil na 3 místě.

ZÁVĚR

Předkládaná práce obsahuje přehled konceptů kvality života z různých pohledů citovaných autorů, doplněné o souhrn nejvýznamnějších měření kvality života ve světě i v Čechách. Úvodní přehled obsahuje poznatky, které se vztahují k problematice vymezení pojmu kvality života, metodám měření, kontroverznosti obsahu a směru měření, pravidlům použití indikátorů, jejich hodnocení aj. Na základě tohoto přehledu jsem vytvořila vlastní index kvality života v okresech České republiky, z jehož pomoci jsem vytvořila žebříček hodnocení okresů podle kvalitních podmínek pro život. Index je založen na objektivních indikátorech, jejichž zdrojem byla data z Českého statistického úřadu (zejména jím publikované krajské statistické ročenky). Kapitola Index kvality života v okresech ČR obsahuje analýzu výsledků, které jsem pomocí měření na základě vytvořeného indexu nejprve interpretovala dle oblastí (sociální, ekonomické a environmentální) a následně jsem došla k celkovému zhodnocení výzkumu a zjištění kvality života v okresech ČR. Okresem s nejvyšší kvalitou života byl vyhodnocen okres Praha-západ s minimálním rozdílem naměřených hodnot od druhého okresu Praha – východ. Naopak s nejnižší kvalitou života byl vyhodnocen okres Chomutov. Výzkum potvrdil obě stanovené hypotézy. První hypotéza je podrobně objasňována při interpretaci výsledků jednotlivých oblastí IKŽO, kde je potvrzeno, že mezi okresy České republiky existují významné rozdíly v kvalitě života. Druhá hypotéza, tedy že v jednotlivých krajích se nachází okresy se značně odlišnou naměřenou hodnotou kvality života je vysvětlena interpretací výsledků v diskuzi.

Závěrem vyslovuji přesvědčení, že pravidelné sledování a vyhodnocování indikátorů kvality života a udržitelného rozvoje je opodstatněné a užitečné. Svůj význam mají indikátory na národní, regionální i místní úrovni. Za důležité považuji hodnocení nejenom aktuálního stavu, ale i trendů vývoje kvality a udržitelnosti života měřených v několikaletých periodách. Právě výsledky z takovýchto výzkumů mohou poukázat na slabá místa rozvoje regionů, na jejichž odstranění je třeba zaměřit pozornost.

REFERENCE

1. ANDRÁŠKO, I., 2005. Dve dimenze kvality života v kontexte percepce obyvatelov miest a vidieckych obcí. In: Vaishar , A., Ira, V. (eds.). Geografická organizace Česka a Slovenska v současném období, Ústav geoniky AV ČR, Brno.
2. AURELIUS, MARCUS, A., 2011. *Hovory k sobě*. Praha: Arista. ISBN 978-80-86410-63-0.
3. BIAGI, B., LAMBIRI, D., ROUYELA, V., 2007. Quality of Life in the Economic and Urban Economic Literature. *Social Indicators Research*, 84, 1, 15 s. ISSN 0303-8300.
4. CENIA, 2007. *Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky v roce 2006: Ústecký kraj*. Ministerstvo životního prostředí, Praha.
5. ČSÚ, Český statistický úřad, 2014, [online], [vid. 2014-06-19]. Dostupné z
6. DAVIDOVÁ, E., et al. 2010. *Kvalita života a sociální determinanty zdraví u Romů v České a Slovenské republice*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-428-5.
7. DOLEŽALOVÁ, J., ONDRÁKOVÁ, J., NOWOSAD, I., 2010. *Kvalita života v kontextech vzdělávání*. Zielona Góra: Vydavatelství Zielonogorské univerzity. ISBN 978-83-7481-402-7.
8. Dotazník kvality života: *kvalita prožívání radosti a spokojenosti ze života.*, 2003. Praha: Amepra. ISBN 80-86694-02-X.
9. DRAGOMIRECKÁ, E., DZÚROVÁ, D., 2002. *Sebevražednost obyvatel České republiky v období transformace společnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 80 s. ISBN 80-86561-03-8.
10. DZÚROVÁ, D., SMOLOVÁ, E., DRAGOMIRECKÁ, E., 2002. *Duševní zdraví v sociodemografických souvislostech: Výsledky výběrového šetření České republiky*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 105 s. ISBN 80-238-6038-0
11. GAJDOŠ, P. 2002. Človek, spoločnosť, prostredie. Priestorová sociológia. Bratislava (Sociologický ústav SAV).
12. HDI. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, - [vid. 2014-05-31]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Index_lidsk%C3%A9ho_rozvoje

13. HAJER, M., HAJEROVÁ-MÜLLEROVÁ, L., PYŠNÁ, J., MÜLLEROVÁ, J., ŠKODA, J., DOULÍK, P. 2007. Řízení kvality života v organizaci. In: HAJER, M. Kvalita života I. Ústí nad Labem: ÚZS UJEP. s. 68-76. ISBN 978-80-7044-893-9.
14. HAMPL, M., 2000. *Reality, Society and Geographical/environmental Organization: Searching for an Integrated Order*. Prague: Charles University of Prague. ISBN 978-80-9026-862-3.
15. HAMPL, M., 2005. *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: DemoArt. ISBN 80-86746-02-X.
16. HAMPL, M., 1971 *Teorie komplexity a diferenciacie světa*. Praha: Univerzita Karlova, 183 s.
17. HANCOCK, T., 2000. Quality of life indicator and DHC. [online], [vid. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.on.ca/repository/mon/24002/299271.pdf>
18. HEŘMANOVÁ, E., 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-106-0.
19. CHEUNG CHUNG, M., 1997. *A critique of the concept of quality of life*. Wolverhampton, UK: MCB UP Ltd, 10, 2. ISSN 0952-6862.
20. Informace o látkách ohlašovaných do IRZ. In: *Integrovaný registr znečišťování* [online]. 2012 [vid. 2014-06-03]. Dostupné z: <http://www.irz.cz/node/20>
21. IRA, V., MURGAŠ F., 2008. *Geografický pohľad na kvalitu života a zmeny v spoločnosti na Slovensku*. Bratislava: Geografický ústav SAV. ISBN 978-80-970076-1-4.
22. JANÁK, J., DOBEŠ, J., HLEDÍKOVÁ, Z., 2005. *Dějiny správy v českých zemích*. 2. vyd. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 570 s. ISBN 978-80-7106-906-5.
23. JINDROVÁ, A., 2012. *Hodnocení regionálních disparit v kvalitě života obyvatel ČR*. Praha. Dostupné z: http://oikt.czu.cz/~Rothj/Havelkova/Hodnoceni_regionalnich_disparit_v_kvalite_zivota_obyvatel_CR.pdf. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce Svatošová.
24. KÖRNER, P., 2010. *Chudoba v České republice a ve světě: Teorie a praxe*. Praha, 2001. Dostupné z: <http://ies.fsv.cuni.cz/default/file/download/id/627>.

- Krajské úřady a města české republiky. *Krajské úřady* [online], [vid. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.krajskeurady.cz/news.php>
25. KŘIVOHLAVÝ, J., 2004. *Kvalita života: Vymezení pojmu a jeho aplikace v různých vědních disciplínách s důrazem na medicínu a zdravotnictví*. In: *Kvalita života*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, s. 9-21. ISBN 80-86625-20-6
26. KŘIVOHLAVÝ, J., 2001. *Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života*. Prof. Jaro Křivohlavý: články v češtině [online]. [vid. 2014-04-10]. Dostupné z: http://jaro.krivohlavý.cz/stare_stranky/clanky/c_kvalita.html
27. LIU, B.-CH. 1977. *Economic and Non-Economic Quality of Life: Empirical Indicators and Policy Implications for Large Standard Metropolitan Areas*. USA: The American journal of economics and sociology, 34, 1. ISSN 1536-7150. Dostupné z: [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1536-7150/issues](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1536-7150/issues)
28. LUKÁŠOVÁ, H., 2010. *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-784-8.
29. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, M., 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
30. MasterCard česká centra rozvoje, 2014, *MasterCard Worldwide* [online], [vid. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://www.centrarozvoje.cz/?p=vysledky-2013>
31. MEDERLY, P., TOPERCER, J., NOVÁČEK, P., 2004.. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Praha: UK FSV CESES. ISBN 80-239-4389-8.
32. MPSV, 2010. Berounsko. In: *Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí* [online], [vid. 2014-06-19]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/stc/statistiky/rocní/beokres1210.pdf>
33. MURGAŠ, F., 2009. *Kvalita života a její priestorová diferenciácia v okresoch v Slovenska*. Geografický časopis, 61. 2.
34. MURGAŠ, F., 2012. *Prostorová dimenze kvality života*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-931-8.
35. MURGAŠ, F., 2013. *Několik poznámek ke kvalitě urbánního života*. In: MURGAŠ, F., ed. *Kvalita života 2013* [CD]. 1, vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 97-106. ISBN 978-80-7494-006-4.

36. MUSSCHENGA, A.W. 1997. The Relation Between Concepts of Quality-of-Life: Health and Happiness. *Journal of Medicine and Philosophy*, č. 22, s. 11-28.
37. MÜLLER, J., UDRŽALOVÁ, Z., 2013. Prohlížeč ÚIR-ZSJ. *Český statistický úřad* [online], [vid. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/rso.nsf/i/prohlizec_uir_zsj
38. PACIONE, M., et al., 2003. *Urban enviromental quality and human well-being – a social geographical perspective*. Skotsko: Landskape and Uban palnning, 65, 30s.
39. PAYNE, J. et al., 2005. *Kvalita života a zdraví*. 1. vyd. Praha: Triton, 629 s. ISBN 8072546570.
40. Okresy České republiky. *Zeměpis.com* [online]. 2014 [vid. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/okresy-cr.php>
41. PETRŮJ, J., 2008. *Komparace životních podmínek v krajích České republiky*. Praha. Diplomová práce. VŠE v Praze.
42. Policie České republiky, *Statistické přehledy*, 2013. [online], [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/>
43. POTŮČEK, M. 2011. Hodnotové ukotvení sociálního prognózování. *Versita.*, roč. 6, č. 2. DOI: 10.2478/10217-011-0008-1.
44. POTŮČEK, M. et al., 2002. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: UK FSV CESES, Gutenberg, 686 s. ISBN 80-86349-06-3.
45. PTÁČKOVÁ, K., SKALÍK, J., 2010.. *Indikátory blahobytu: všechno, co jste chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)*. Praha: APEL. ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z: <http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/indikatory-blahobytu-2010.pdf>
46. PUKELIENE, V., STARKAUSKIENE, V., 2011.. *Quality of Life: Factors Determining its Measurement Complexity* [online]. Lithuania, 22, 2 [vid. 2014-03-23]. ISSN 2029 – 5839. Dostupné z: <http://www.ecoman.ktu.lt/index.php/EE/article/viewFile/311/830>
47. Questions on Health-Related Quality of Life, 2000. *Quality of life indicators and the DHC.*, č. 2. Dostupné z: <http://www.ontla.on.ca/library/repository/mon/24002/299271.pdf>
48. RAPHAEL, D., et al., 1996. The quality of life profile: Adolescent version: Background, description, and initial validation. *Journal of Adolescent Health*

- [online], 19, 5 [vid. 2014-03-23]. DOI: 366-375. Dostupné z: <http://www.utoronto.ca/qol/projects/adults.htm>
49. RAPLEY, M., 2003. *Quality of life research: a critical introduction*. London: SEGA Publications, 286 s. ISBN 978-0-7619-5457-6.
 50. SVOBODOVÁ, A., 2008. *Regionální hodnocení kvality života*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova Univerzita.
 51. SVOBODOVÁ, H., 2013. Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky: Trh práce ČR. In: *Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity* [online]. [vid. 2014-05-28]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>.
 52. SYROVÁTKA, M., 2008. *Jak (ne)měřit kvalitu života Kritické pohledy na index lidského rozvoje*. Mezinárodní vztahy, č. 1. Dostupné z: http://www.development.upol.cz/uploads/dokumenty/Syrovatka_HDI.pdf
 53. SZCZYRBA, Z., 2012. Regionální geografie. In: *Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci: Katedra Geografie* [online], [vid. 2014-04-06]. Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/szczyrba/GCR2/GCR2_prednaska_02.pdf
 54. ŠČASNÝ, M. KOPECKÝ, O., CUDLÍNOVÁ, E., MAREK, Z., 2002. *Alternativy k ukazateli HDP- zhodnocení předpokladů a využití indikátoru trvale udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW) pro Českou republiku* In: MOLDAN, B., HÁK, T., KOLÁŘOVÁ, H., *K udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek*. Centrum univerzity Karlovy pro otázky životního prostředí, Praha: řada Vzdělávání, informace, indikátory; 4, 301 – 325 s.
 55. ŠOLCOVÁ, I., KEBZA, V., 2004. *Kvalita života v psychologii: Osobní pohoda (well-being), její determinanty a prediktory*. In: *Kvalita života*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 21-32 s.. ISBN 80-86625-20-6.
 56. SZALAI, A., 1980. *The Meaning of Comparative Research on the Quality of Live*. In: HEŘMANOVÁ, E., 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-106-0.
 57. TEMELOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK, M., 2012. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Aleš Čeněk, 203 s. ISBN 978-80-7380-378-0.

58. TOKÁROVÁ, A., et al., 2002. *Sociálna práca: Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity. ISBN 80-8068-086-8.
59. TOUŠEK, V., et al., 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 978-80-7380-114-4.
60. TRILLO, A., 2012. *The Impact of Visual and Nonvisual Factors on Quality of Life and Adaptation in Adults with Visual Impairment*. Investigative Ophthalmology & Visual Science, č. 7.
61. Územně identifikační registr ÚIR-ZSJ: *Změny oproti minulé verzi ÚIR*. ČSÚ [online]. Praha, [vid. 2014-03-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/rso.nsf/i/zmeny_oproti_minule_vezi_uir
62. VÁCLAVÍKOVÁ, A., CHMELÁŘOVÁ, M., 2012. *Udržitelnost rozvoje společnosti a kvalita života: podpora aktivního stáří v kontextu mezigenerační solidarity*. Opava: Ústav veřejné správy a regionální politiky. ISBN 978-80-7248-794-3.
63. VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P., 2005. *Kvalita života.: Teoretická a metodologická východiska*. Brno: MU. ISBN 80-210-3754-7.
64. VAN KAMP, I., LEIDELMAIJER, K., MASMAN, G., DE HOLLANDER, A., 2003. *Urban Enviromental Quality and Human Well-being: Towards a Conceptuaľ Framework and Demarcation of Concepts*. In: Landscape and Urban Planning, Vol. 65, 985 s.
65. VAVRUŠOVÁ, P., 2008. *Nápověda Kvalita života v ČR, její regionální diferenciace a sociální souvislosti*. Praha, diplomová práce. VŠE v Praze.
66. VEENHOVEN, R. 2000. *The four qualities of life: Ordering concepts and measures of the good life*. Journal Of Happiness Studies [online], č. 1, 1-39 s., [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2000c-full.pdf>
67. WHO, 2008. *Evropská dohoda o duševním zdraví a životní harmonii*. Konference Evropské unie na vysoké úrovni. Brusel: WHO.
68. YASSIN, S., SHAFFRIL, H., A., M., 2011. *Quality of Life of the Rural Community: A Comparison between Three Cities*. Journal of Social Sciences [online], č. 7 [vid. 2014-05-28]. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authType=crawler&jrnl=15493652&AN=71896207&h=I%2fKUGe5Xpni3xz9aITb>

tAKHD7ptzBUBVeFLNgANAKvGm0ydskFIQR%2f98m%2fV5aGLSD4OtVar
TZgUk%2fQsav06dg%3d%3d&crl=c

69. ZEMAN, M., 2008. *Koncept SEIQoL jako nástroj pro hodnocení kvality života*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, č. 10. ISSN 1212-411.
70. ŽOFKA, J., 2006. *Socioekonomické dopady demografického stárnutí*. Demografie [online], [vid. 2014-05-29]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=383e

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- I. Příloha 1: Indikátory kvality života určené pro užití v regionech
- II. Příloha 2: Výsledky výpočtu indexů pro 14 krajů ČR
- III. Příloha 3: Přehled indikátorů kvality života studie „MasterCard“
- IV. Příloha 4: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR
- V. Příloha 5: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR – okresy dle pořadí
- VI. Příloha 6: Vyhodnocení sociální oblasti v okresech ČR (r. 2012)
- VII. Příloha 7: Vyhodnocení ekonomické oblasti v okresech ČR (R. 2012)
- VIII. Příloha 8: Vyhodnocení indexu environmentální oblasti, počet obyvatel v okresech ČR (r. 2012)
- IX. Příloha 9: Koefficient ekologické stability v okresech ČR v roce 2009
- X. Příloha 10: Pořadí vybraných okresů - sociální oblast - dle Jindrové
- XI. Příloha 11: Pořadí krajů dle Indexu životních podmínek – dle Petrůje

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- I. Příloha 1: Indikátory kvality života určené pro užití v regionech
- II. Příloha 2: Výsledky výpočtu indexů pro 14 krajů ČR
- III. Příloha 3: Přehled indikátorů kvality života studie „MasterCard“
- IV. Příloha 4: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR
- V. Příloha 5: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR – okresy dle pořadí
- VI. Příloha 6: Vyhodnocení sociální oblasti v okresech ČR (r. 2012)
- VII. Příloha 7: Vyhodnocení ekonomické oblasti v okresech ČR (R. 2012)
- VIII. Příloha 8: Vyhodnocení indexu environmentální oblasti, počet obyvatel v okresech ČR (r. 2012)
- IX. Příloha 9: Koefficient ekologické stability v okresech ČR v roce 2009
- X. Příloha 10: Pořadí vybraných okresů - sociální oblast - dle Jindrové
- XI. Příloha 11: Pořadí krajů dle Indexu životních podmínek – dle Petrůje

Příloha 1: indikátory kvality života určené pro užití v regionech

Demografický vývoj	Sociální oblast	Zdravotní stav a zdravotní péče
Počet obyvatel a obcí v regionu	Obecná míra nezaměstnanosti	Standardizovaná úmrtnost podle vybraných nemocí
Věková struktura obyvatel	Průměrná hrubá měsíční mzda	Průměrné procento pracovní neschopnosti
Přirozený přírůstek obyvatel	Průměrná výše důchodu	
Migrace obyvatel	Podíl nezaměstnaných ve věku 15–29 let	Počet lékařů ve zdrav. zařízeních na 1000 obyv.
Sňatečnost a rozvodovost		
Urbanizace – počet obyvatel ve městech	Počet uchazečů na jedno pracovní místo	Kojenecká a novorozenec. úmrtnost
Kriminalita, sociální patologie	Bytová výstavba, stavebnictví	Vzdělání
Počet zjištěných trestných činů	Počet dobudovaných bytů	Počet studentů na gymnáziích a SOŠ
Hospodářská kriminalita	Počet vydaných stavebních povolení	
Počet loupeží a vloupání	Průměrná hodnota dokončených staveb	
Počet znásilnění, vražd		
Ekonomika		Environmentální oblast
Hrubý domácí produkt – podíl na HDP ČR		Množství emisí ze zdrojů REZZO 1
HDP podle parity kupní síly		Měrné emise ze stacionárních zdrojů
Nehmotné a hmotné investice na obyv.		Produkce odpadů podle kategorií
Tržby z průmyslových činností		Výměra půdy podle hlavních kategorií
Počet podnikatelů, živnostníků a svobodných povolání		Investice na ochranu životního prostředí
Zaměstnanost v sektorech národního hospodářství		
Míra ekonomické aktivity		

Zdroj: vlastní úprava dle Potůček (2002, s. 82)

Příloha 2: výsledky výpočtu indexů pro 14 krajů ČR

Tabulka 1 - Hodnoty regionálních indexů kvality života v krajích ČR (rok 2000)

Kód	Kraj	A	B	C	I
PHA	Hlavní město Praha	82.0	140.5	143.5	122.0
JHC	Jihočeský	115.5	102.8	101.3	106.5
HKK	Královéhradecký	115.4	104.0	96.3	105.2
STC	Středočeský	104.5	98.8	110.8	104.7
PLK	Plzeňský	107.3	101.9	101.5	103.6
LBK	Liberecký	106.9	99.2	98.3	101.5
PAK	Pardubický	105.5	103.1	91.5	100.0
VYS	Vysočina	109.4	97.3	91.6	99.4
JHM	Jihomoravský	103.5	100.4	89.7	97.9
OLK	Olomoucký	103.6	91.8	92.1	95.8
ZLK	Zlínský	102.8	94.1	89.7	95.5
KVK	Karlovarský	102.8	92.0	88.4	94.4
ULK	Ústecký	90.7	74.0	94.6	86.5
MSK	Moravskoslezský	84.2	80.6	77.1	80.6

A - předpoklady pro dlouhý a zdravý život, B - předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním, C - předpoklady pro průměrnou životní úroveň, I - celkový regionální index kvality života

Zdroj: Potůček et al. (2003)

Příloha 3: Přehled indikátorů kvality života studie „MasterCard“

Oblast	indikátor	váha v %
Ekonomická		
	Míra nezaměstnanosti	20
	Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel	5
	Dostupnost k nejbližší dálnici nebo rychlostní komunikaci v minutách	12
	Počet IC, EC, SC, EN spojů	6
Sociální		
	Podíl uchazečů evidovaných nad 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů	10
	Cena nájemného bytu 3 + 1 v nabídce 80 až 100 m ² , stav velmi dobrý, nezařízený	10
	Naděje na dožití mužů	6
	Naděje na dožití žen	6
	Počet zjištěných trestných činů obecné kriminality na 10 tis. obyvatel za rok	10
Životní prostředí		
	Dostupnost a rozloha zelených ploch	12
	Emise tuhé	3
		100 %

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje 2010

Příloha 4: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR –okresy dle abecedy

Poř	OKRES	Počet obyvatel 31. 12. 2012	Index ekonomické oblasti	Index sociální oblasti	Index environmentální oblasti	Indexy celkem
9.	Benešov	95883	2,57	2,01	1,95	6,52
4.	Beroun	87184	2,87	2,20	1,97	7,04
11.	Blansko	107354	2,03	2,42	1,98	6,43
35.	Brno-město	378327	1,61	2,28	1,95	5,84
3.	Brno-venkov	208667	2,65	2,73	1,91	7,29
70.	Bruntál	95873	1,07	1,16	1,94	4,17
58.	Břeclav	114940	1,70	1,69	1,98	5,37
53.	Česká Lípa	103037	1,95	1,55	1,97	5,46
8.	České Budějovice	188264	2,60	2,17	1,81	6,57
24.	Český Krumlov	61231	2,20	1,83	1,96	6
66.	Děčín	132540	1,58	1,43	1,94	4,95
15.	Domažlice	60858	2,32	1,93	1,98	6,22
50.	Frýdek-Místek	212448	2,31	1,67	1,50	5,48
62.	Havlíčkův Brod	95053	1,12	2,09	1,96	5,18
18.	Hlavní město Praha	1246780	2,28	2,04	1,84	6,15
67.	Hodonín	156165	1,29	1,77	1,87	4,94
20.	Hradec Králové	162689	1,92	2,19	1,97	6,08
36.	Cheb	92557	2,31	1,50	1,97	5,78
77.	Chomutov	125306	1,42	0,85	0,03	2,3
31.	Chrudim	104206	1,93	2,06	1,91	5,89
27.	Jablonec nad Nisou	89987	2,15	1,85	1,97	5,96
71.	Jeseník	40189	0,90	1,24	2,00	4,14
33.	Jičín	79314	2,07	1,80	1,98	5,85
23.	Jihlava	112264	1,84	2,23	1,94	6,01
47.	Jindřichův Hradec	92222	1,66	1,91	1,97	5,54
56.	Karlovy Vary	117868	1,92	1,54	1,95	5,41
74.	Karviná	260919	1,30	0,87	1,50	3,67
28.	Kladno	159984	2,18	2,07	1,70	5,95
34.	Klatovy	87340	2,12	1,76	1,95	5,84
22.	Kolín	97279	2,07	2,07	1,88	6,02
64.	Kroměříž	106995	1,54	1,61	1,98	5,13

40.	Kutná Hora	74359	1,78	1,97	1,95	5,7
19.	Liberec	171007	2,16	2,01	1,95	6,13
59.	Litoměřice	119318	1,96	1,57	1,68	5,21
72.	Louny	86613	1,85	1,37	0,88	4,09
55.	Mělník	104148	2,58	1,93	0,92	5,43
7.	Mladá Boleslav	124470	2,69	2,10	1,88	6,67
76.	Most	115005	1,44	1,08	0,56	3,08
30.	Náchod	111874	2,00	2,02	1,92	5,94
49.	Nový Jičín	151960	1,92	1,64	1,96	5,52
6.	Nymburk	95279	2,46	2,38	1,97	6,8
61.	Olomouc	232267	1,32	1,96	1,90	5,18
57.	Opava	177079	1,87	1,54	1,96	5,38
75.	Ostrava-město	328323	1,64	0,73	0,89	3,27
45.	Pardubice	168237	2,27	2,31	1,01	5,58
38.	Pelhřimov	72411	1,87	1,94	1,95	5,76
29.	Písek	70524	1,94	2,06	1,94	5,95
10.	Plzeň-jih	62163	2,51	2,03	1,98	6,51
39.	Plzeň-město	185275	2,01	2,08	1,64	5,73
5.	Plzeň-sever	76232	2,59	2,30	1,97	6,86
2.	Praha-východ	155588	3,69	3,30	1,97	8,97
1.	Praha-západ	128326	3,87	3,19	1,98	9,04
13.	Prachatice	51030	2,52	1,78	1,99	6,29
46.	Prostějov	109346	1,91	1,69	1,98	5,58
65.	Přerov	132662	1,44	1,75	1,77	4,96
51.	Příbram	113905	2,13	1,48	1,87	5,47
37.	Rakovník	55411	1,96	1,85	1,96	5,77
16.	Rokycany	47770	2,16	2,05	1,99	6,2
14.	Rychnov nad Kněžnou	79169	2,07	2,25	1,93	6,25
21.	Semily	74563	1,99	2,09	1,98	6,05
69.	Sokolov	91301	1,71	1,36	1,25	4,32
43.	Strakonice	70657	1,92	1,78	1,90	5,6
44.	Svitavy	104971	1,92	1,73	1,94	5,59
63.	Šumperk	123145	1,50	1,69	1,96	5,14
32.	Tábor	102683	1,87	2,19	1,82	5,89
25.	Tachov	53049	2,18	1,82	1,98	5,99

73.	Teplice	128266	1,70	1,06	1,20	3,96
48.	Trutnov	119900	1,92	1,78	1,83	5,53
52.	Třebíč	112833	1,53	1,96	1,98	5,47
42.	Uherské Hradiště	143494	1,95	1,72	1,97	5,65
68.	Ústí nad Labem	119716	1,65	1,35	1,77	4,78
17.	Ústí nad Orlicí	139026	2,21	2,02	1,95	6,18
60.	Vsetín	144675	1,71	1,62	1,86	5,2
12.	Vyškov	89765	2,25	2,11	2,00	6,36
41.	Zlín	192529	1,93	1,92	1,80	5,65
54.	Znojmo	113432	1,73	1,76	1,96	5,45
26.	Žďár nad Sázavou	118646	2,02	2,03	1,93	5,98
Poř	OKRES	Počet obyvatel 31. 12. 2012	Index ekonomické oblast	Index sociální oblast	Index environmentální oblasti	Indexy celkem

Zdroj: vlastní výpočty z dat ČSÚ

Příloha 5: Celkové vyhodnocení indexu kvality života v okresech ČR – okresy dle pořadí

OKRES	pořadí	Inexy celkem	Subindex ekonomické oblasti	Subindex sociální oblasti	Subindex environmentální oblasti
Praha-západ	1.	9,04	3,87	3,19	1,98
Praha-východ	2.	8,97	3,69	3,30	1,97
Brno-venkov	3.	7,29	2,65	2,73	1,91
Beroun	4.	7,04	2,87	2,20	1,97
Plzeň-sever	5.	6,86	2,59	2,30	1,97
Nymburk	6.	6,80	2,46	2,38	1,97
Mladá Boleslav	7.	6,67	2,69	2,10	1,88
České Budějovice	8.	6,57	2,60	2,17	1,81
Benešov	9.	6,52	2,57	2,01	1,95
Plzeň-jih	10.	6,51	2,51	2,03	1,98
Blansko	11.	6,43	2,03	2,42	1,98
Vyškov	12.	6,36	2,25	2,11	2,00
Prachatice	13.	6,29	2,52	1,78	1,99
Rychnov nad Kněžnou	14.	6,25	2,07	2,25	1,93
Domažlice	15.	6,22	2,32	1,93	1,98
Rokycany	16.	6,20	2,16	2,05	1,99
Ústí nad Orlicí	17.	6,18	2,21	2,02	1,95
Hlavní město Praha	18.	6,15	2,28	2,04	1,84
Liberec	19.	6,13	2,16	2,01	1,95
Hradec Králové	20.	6,08	1,92	2,19	1,97
Semily	21.	6,05	1,99	2,09	1,98
Kolín	22.	6,02	2,07	2,07	1,88
Jihlava	23.	6,01	1,84	2,23	1,94
Český Krumlov	24.	6,00	2,20	1,83	1,96
Tachov	25.	5,99	2,18	1,82	1,98
Žďár nad Sázavou	26.	5,98	2,02	2,03	1,93
Jablonec nad Nisou	27.	5,96	2,15	1,85	1,97
Kladno	28.	5,95	2,18	2,07	1,70
Písek	29.	5,95	1,94	2,06	1,94
Náchod	30.	5,94	2,00	2,02	1,92

Chrudim	31.	5,89	1,93	2,06	1,91
Tábor	32.	5,89	1,87	2,19	1,82
Jičín	33.	5,85	2,07	1,80	1,98
Klatovy	34.	5,84	2,12	1,76	1,95
Brno-město	35.	5,84	1,61	2,28	1,95
Cheb	36.	5,78	2,31	1,50	1,97
Rakovník	37.	5,77	1,96	1,85	1,96
Pelhřimov	38.	5,76	1,87	1,94	1,95
Plzeň-město	39.	5,73	2,01	2,08	1,64
Kutná Hora	40.	5,70	1,78	1,97	1,95
Zlín	41.	5,65	1,93	1,92	1,80
Uherské Hradiště	42.	5,65	1,95	1,72	1,97
Strakonice	43.	5,60	1,92	1,78	1,90
Svitavy	44.	5,59	1,92	1,73	1,94
Pardubice	45.	5,58	2,27	2,31	1,01
Prostějov	46.	5,58	1,91	1,69	1,98
Jindřichův Hradec	47.	5,54	1,66	1,91	1,97
Trutnov	48.	5,53	1,92	1,78	1,83
Nový Jičín	49.	5,52	1,92	1,64	1,96
Frýdek-Místek	50.	5,48	2,31	1,67	1,50
Příbram	51.	5,47	2,13	1,48	1,87
Třebíč	52.	5,47	1,53	1,96	1,98
Česká Lípa	53.	5,46	1,95	1,55	1,97
Znojmo	54.	5,45	1,73	1,76	1,96
Mělník	55.	5,43	2,58	1,93	0,92
Karlovy Vary	56.	5,41	1,92	1,54	1,95
Opava	57.	5,38	1,87	1,54	1,96
Břeclav	58.	5,37	1,70	1,69	1,98
Litoměřice	59.	5,21	1,96	1,57	1,68
Vsetín	60.	5,20	1,71	1,62	1,86
Olomouc	61.	5,18	1,32	1,96	1,90
Havlíčkův Brod	62.	5,18	1,12	2,09	1,96
Šumperk	63.	5,14	1,50	1,69	1,96
Kroměříž	64.	5,13	1,54	1,61	1,98
Přerov	65.	4,96	1,44	1,75	1,77

Děčín	66.	4,95	1,58	1,43	1,94
Hodonín	67.	4,94	1,29	1,77	1,87
Ústí nad Labem	68.	4,78	1,65	1,35	1,77
Sokolov	69.	4,32	1,71	1,36	1,25
Bruntál	70.	4,17	1,07	1,16	1,94
Jeseník	71.	4,14	0,90	1,24	2,00
Louny	72.	4,09	1,85	1,37	0,88
Teplice	73.	3,96	1,70	1,06	1,20
Karviná	74.	3,67	1,30	0,87	1,50
Ostrava-město	75.	3,27	1,64	0,73	0,89
Most	76.	3,08	1,44	1,08	0,56
Chomutov	77.	2,30	1,42	0,85	0,03
OKRES	pořadí	Indexy celkem	Subindex ekonomické oblasti	Subindex sociální oblasti	Subindex environmentální oblasti

Zdroj: vlastní výpočty z dat ČSÚ

Příloha 6: Vyhodnocení sociální oblasti v okresech ČR (R. 2012)

OKRES	Poř	Soc. subindex.	Poč. narozen.	Kriminal.	Přistěhov.	Úmrtnost
Benešov	31.	2,01	0,47	0,74	0,25	0,54
Beroun	11.	2,20	0,46	0,64	0,45	0,65
Blansko	4.	2,42	0,42	0,98	0,17	0,86
Brno-město	8.	2,28	0,58	0,36	0,36	0,98
Brno-venkov	3.	2,73	0,44	0,93	0,44	0,92
Bruntál	72.	1,16	0,03	0,74	0,07	0,31
Břeclav	54.	1,69	0,15	0,85	0,12	0,58
Česká Lípa	62.	1,55	0,24	0,55	0,16	0,60
České Budějovice	14.	2,17	0,52	0,71	0,18	0,77
Český Krumlov	42.	1,83	0,41	0,79	0,17	0,47
Děčín	67.	1,43	0,23	0,61	0,15	0,44
Domažlice	37.	1,93	0,25	0,93	0,16	0,59
Frýdek-Místek	57.	1,67	0,27	0,81	0,18	0,41
Havlíčkův Brod	17.	2,09	0,26	0,93	0,12	0,79
Hl. město Praha	25.	2,04	0,54	0,00	0,50	1,00
Hodonín	48.	1,77	0,08	0,99	0,01	0,70
Hradec Králové	13.	2,19	0,26	0,85	0,19	0,88
Cheb	65.	1,50	0,04	0,77	0,18	0,51
Chomutov	76.	0,85	0,21	0,52	0,12	0,00
Chrudim	23.	2,06	0,30	0,96	0,14	0,65
Jablonec n. Nisou	41.	1,85	0,31	0,68	0,19	0,66
Jeseník	71.	1,24	0,02	0,79	0,06	0,36
Jičín	44.	1,80	0,13	0,86	0,17	0,64
Jihlava	10.	2,23	0,41	0,86	0,07	0,89
Jindřichův Hradec	39.	1,91	0,24	0,90	0,10	0,67
Karlovy Vary	64.	1,54	0,07	0,70	0,19	0,58
Karviná	75.	0,87	0,07	0,52	0,06	0,22
Kladno	20.	2,07	0,46	0,79	0,32	0,50
Klatovy	49.	1,76	0,13	0,88	0,09	0,65
Kolín	21.	2,07	0,42	0,57	0,38	0,69
Kroměříž	60.	1,61	0,08	0,96	0,09	0,47

Kutná Hora	32.	1,97	0,23	0,85	0,25	0,63
Liberec	30.	2,01	0,49	0,56	0,20	0,76
Litoměřice	61.	1,57	0,25	0,64	0,20	0,48
Louny	68.	1,37	0,17	0,69	0,24	0,27
Mělník	36.	1,93	0,32	0,74	0,40	0,47
Mladá Boleslav	16.	2,10	0,38	0,68	0,29	0,74
Most	73.	1,08	0,15	0,47	0,32	0,13
Náchod	29.	2,02	0,19	0,87	0,08	0,88
Nový Jičín	58.	1,64	0,19	0,83	0,07	0,54
Nymburk	5.	2,38	0,45	0,81	0,47	0,65
Olomouc	34.	1,96	0,38	0,72	0,11	0,75
Opava	63.	1,54	0,13	0,81	0,09	0,51
Ostrava-město	77.	0,73	0,18	0,13	0,16	0,27
Pardubice	6.	2,31	0,41	0,80	0,26	0,84
Pelhřimov	35.	1,94	0,23	0,92	0,13	0,67
Písek	22.	2,06	0,10	0,85	0,20	0,92
Plzeň-jih	26.	2,03	0,18	0,95	0,31	0,58
Plzeň-město	19.	2,08	0,30	0,60	0,33	0,85
Plzeň-sever	7.	2,30	0,19	0,91	0,39	0,81
Praha-východ	1.	3,30	1,00	0,63	0,99	0,68
Praha-západ	2.	3,19	0,87	0,59	1,00	0,73
Prachatice	45.	1,78	0,40	0,84	0,15	0,39
Prostějov	56.	1,69	0,16	0,83	0,10	0,59
Přerov	51.	1,75	0,11	0,84	0,07	0,73
Příbram	66.	1,48	0,20	0,54	0,20	0,54
Rakovník	40.	1,85	0,22	0,75	0,33	0,55
Rokycany	24.	2,05	0,43	0,91	0,27	0,44
Rychnov nad Kněžnou	9.	2,25	0,28	0,98	0,17	0,82
Semily	18.	2,09	0,20	0,91	0,15	0,83
Sokolov	69.	1,36	0,20	0,78	0,11	0,27
Strakonice	46.	1,78	0,25	0,81	0,17	0,54
Svitavy	52.	1,73	0,26	0,99	0,08	0,41
Šumperk	55.	1,69	0,12	0,89	0,02	0,65
Tábor	12.	2,19	0,26	0,92	0,11	0,90
Tachov	43.	1,82	0,37	0,83	0,16	0,47

Teplice	74.	1,06	0,25	0,58	0,22	0,02
Trutnov	47.	1,78	0,20	0,84	0,11	0,63
Třebíč	33.	1,96	0,15	0,98	0,04	0,79
Uherské Hradiště	53.	1,72	0,00	1,00	0,02	0,70
Ústí n. Labem	70.	1,35	0,31	0,45	0,17	0,43
Ústí n. Orlicí	28.	2,02	0,32	0,97	0,06	0,66
Vsetín	59.	1,62	0,13	0,93	0,00	0,56
Vyškov	15.	2,11	0,27	0,97	0,24	0,63
Zlín	38.	1,92	0,16	0,98	0,03	0,75
Znojmo	50.	1,76	0,14	0,82	0,12	0,68
Žďár n. Sázavou	27.	2,03	0,23	0,97	0,02	0,80
OKRES	Poř	Soc. subindex.	Poč. narozen.	Kriminal.	Přistěhov.	Úmrtnost

Zdroj: vlastní výpočty z dat ČSÚ

Příloha 7: Vyhodnocení ekonomické oblasti v okresech ČR (r. 2012)

OKRES	Poř	ekonom. subindex	Byty	Uchazeči	Nezaměstn anost	Index stáří
Benešov	9.	2,57	0,38	0,95	0,83	0,42
Beroun	3.	2,87	0,68	0,91	0,73	0,54
Blansko	31.	2,03	0,30	0,79	0,63	0,31
Brno-město	64.	1,61	0,22	0,80	0,57	0,02
Brno-venkov	5.	2,65	0,51	0,89	0,72	0,54
Bruntál	76.	1,07	0,11	0,52	0,00	0,44
Břeclav	60.	1,70	0,26	0,60	0,46	0,37
Česká Lípa	39.	1,95	0,13	0,70	0,43	0,69
České Budějovice	6.	2,60	0,40	0,98	0,79	0,43
Český Krumlov	20.	2,20	0,14	0,91	0,44	0,71
Děčín	65.	1,58	0,20	0,57	0,28	0,53
Domažlice	13.	2,32	0,19	0,94	0,71	0,47
Frýdek-Místek	14.	2,31	0,39	0,84	0,63	0,44
Havlíčkův Brod	75.	1,12	0,22	0,00	0,64	0,26
Hl. město Praha	16.	2,28	0,26	1,00	0,89	0,12
Hodonín	74.	1,29	0,25	0,59	0,23	0,22
Hradec Králové	44.	1,92	0,42	0,71	0,68	0,11
Cheb	15.	2,31	0,28	0,93	0,60	0,50
Chomutov	71.	1,42	0,10	0,43	0,23	0,67
Chrudim	42.	1,93	0,31	0,72	0,56	0,34
Jablonec n. Nisou	25.	2,15	0,22	0,93	0,62	0,37
Jeseník	77.	0,90	0,24	0,19	0,12	0,34
Jičín	28.	2,07	0,22	0,88	0,72	0,26
Jihlava	54.	1,84	0,15	0,69	0,59	0,41
Jindřichův Hradec	61.	1,66	0,20	0,48	0,69	0,30
Karlovy Vary	45.	1,92	0,36	0,83	0,50	0,23
Karviná	73.	1,30	0,13	0,67	0,24	0,26
Kladno	21.	2,18	0,30	0,84	0,59	0,46
Klatovy	27.	2,12	0,35	0,92	0,67	0,19
Kolín	30.	2,07	0,33	0,81	0,53	0,40

Kroměříž	66.	1,54	0,12	0,75	0,47	0,21
Kutná Hora	55.	1,78	0,30	0,76	0,52	0,20
Liberec	24.	2,16	0,12	0,95	0,57	0,51
Litoměřice	36.	1,96	0,18	0,84	0,51	0,43
Louny	53.	1,85	0,13	0,85	0,29	0,58
Mělník	8.	2,58	0,48	0,94	0,61	0,55
Mladá Boleslav	4.	2,69	0,28	0,99	0,88	0,54
Most	69.	1,44	0,04	0,74	0,13	0,52
Náchod	34.	2,00	0,16	0,87	0,71	0,27
Nový Jičín	43.	1,92	0,14	0,71	0,56	0,51
Nymburk	12.	2,46	0,38	0,89	0,60	0,58
Olomouc	72.	1,32	0,17	0,26	0,52	0,37
Opava	50.	1,87	0,21	0,69	0,51	0,46
Ostrava-město	63.	1,64	0,11	0,91	0,36	0,26
Pardubice	17.	2,27	0,30	0,95	0,76	0,24
Pelhřimov	52.	1,87	0,13	0,84	0,80	0,09
Písek	40.	1,94	0,17	0,93	0,72	0,12
Plzeň-jih	11.	2,51	0,41	0,93	0,85	0,32
Plzeň-město	33.	2,01	0,26	0,98	0,78	0,00
Plzeň-sever	7.	2,59	0,36	0,94	0,77	0,53
Praha-východ	2.	3,69	0,80	0,90	1,00	0,99
Praha-západ	1.	3,87	1,00	0,91	0,97	1,00
Prachatice	10.	2,52	0,29	0,95	0,73	0,54
Prostějov	49.	1,91	0,37	0,74	0,52	0,29
Přerov	70.	1,44	0,18	0,67	0,39	0,20
Příbram	26.	2,13	0,35	0,90	0,54	0,35
Rakovník	37.	1,96	0,19	0,86	0,58	0,33
Rokycany	23.	2,16	0,29	0,87	0,82	0,19
Rychnov nad Kněžnou	29.	2,07	0,22	0,71	0,74	0,39
Semily	35.	1,99	0,35	0,88	0,57	0,20
Sokolov	58.	1,71	0,00	0,83	0,30	0,58
Strakonice	46.	1,92	0,20	0,88	0,59	0,26
Svitavy	48.	1,92	0,16	0,83	0,49	0,44
Šumperk	68.	1,50	0,12	0,69	0,36	0,32
Tábor	51.	1,87	0,29	0,77	0,62	0,19

Tachov	22.	2,18	0,21	0,89	0,43	0,65
Teplice	59.	1,70	0,18	0,67	0,34	0,52
Trutnov	47.	1,92	0,15	0,88	0,56	0,32
Třebíč	67.	1,53	0,21	0,63	0,37	0,32
Uherské Hradiště	38.	1,95	0,41	0,76	0,59	0,19
Ústí n. Labem	62.	1,65	0,12	0,76	0,23	0,54
Ústí n. Orlicí	19.	2,21	0,18	0,94	0,63	0,45
Vsetín	57.	1,71	0,15	0,78	0,44	0,34
Vyškov	18.	2,25	0,40	0,79	0,64	0,42
Zlín	41.	1,93	0,18	0,87	0,66	0,22
Znojmo	56.	1,73	0,30	0,71	0,27	0,45
Žďár n. Sázavou	32.	2,02	0,33	0,73	0,58	0,38
OKRES	Poř	ekonom. subindex	Byty	Uchazeči	Nezaměstn anost	Index stáří

Zdroj: vlastní výpočty z dat ČSÚ

Příloha 8: Vyhodnocení indexu environmentální oblasti, počet obyvatel v okresech ČR (r. 2012)

OKRES	Poř.	Environmentální index	oxid siřičitý (SO ₂)	oxidy dusíku (NO _x)	Index SO ₂	Index NO _x	Index kvality života v okresech ČR
Benešov	40.	1,95	852,7	286,6	0,96	0,987	6,52
Beroun	19.	1,97	389,7	248,9	0,984	0,989	7,04
Blansko	10.	1,98	333,5	213,5	0,987	0,991	6,43
Brno-město	34.	1,95	170,5	779	0,995	0,957	5,84
Brno-venkov	49.	1,91	317	1370	0,988	0,923	7,29
Bruntál	42.	1,94	802,1	380,6	0,963	0,981	4,17
Břeclav	7.	1,98	96,8	342,5	0,999	0,983	5,37
Česká Lípa	23.	1,97	480,9	257,6	0,979	0,988	5,46
České Budějovice	61.	1,81	2755,3	1015,6	0,862	0,944	6,57
Český Krumlov	26.	1,96	634,3	172,5	0,971	0,993	6,00
Děčín	41.	1,94	894,6	290,2	0,958	0,986	4,95
Domažlice	11.	1,98	425,9	136,7	0,982	0,995	6,22
Frýdek-Místek	69.	1,50	5561,5	3734,1	0,717	0,783	5,48
Havlíčkův Brod	27.	1,96	491,9	303,8	0,979	0,985	5,18
Hl. město Praha	58.	1,84	805,4	2195,9	0,963	0,874	6,15
Hodonín	55.	1,87	1616,3	851,4	0,921	0,953	4,94
Hradec Králové	21.	1,97	484,2	196,3	0,979	0,992	6,08
Cheb	22.	1,97	539,5	185,3	0,976	0,992	5,78
Chomutov	77.	0,03	18892,9	17022,5	0,027	0	2,30
Chrudim	50.	1,91	768,6	1040,1	0,964	0,942	5,89
Jablonec n. Nisou	17.	1,97	351	276,9	0,986	0,987	5,96
Jeseník	2.	2,00	135,4	57,6	0,997	1	4,14
Jičín	14.	1,98	467,1	137	0,98	0,995	5,85
Jihlava	44.	1,94	305	839,4	0,988	0,954	6,01
Jindřichův Hradec	25.	1,97	489,2	265,2	0,979	0,988	5,54
Karlovy Vary	39.	1,95	819,9	273,5	0,962	0,987	5,41
Karviná	68.	1,50	4157,3	4957,2	0,789	0,711	3,67
Kladno	65.	1,70	3553,2	2096,3	0,821	0,88	5,95
Klatovy	36.	1,95	791,9	280,2	0,963	0,987	5,84
Kolín	53.	1,88	1758,7	550,8	0,913	0,971	6,02

Kroměříž	5.	1,98	270,7	157,9	0,99	0,994	5,13
Kutná Hora	35.	1,95	853,1	217	0,96	0,991	5,70
Liberec	33.	1,95	645	352,5	0,971	0,983	6,13
Litoměřice	66.	1,68	3122,8	2870,2	0,843	0,834	5,21
Louny	75.	0,88	7322	12759,1	0,626	0,251	4,09
Mělník	73.	0,92	10279,4	9426	0,473	0,448	5,43
Mladá Boleslav	54.	1,88	1424,6	916,2	0,931	0,949	6,67
Most	76.	0,56	19421,1	7445,2	0	0,565	3,08
Náchod	48.	1,92	1384,4	319,4	0,933	0,985	5,94
Nový Jičín	31.	1,96	530,6	366	0,977	0,982	5,52
Nymburk	24.	1,97	552,7	202,4	0,976	0,991	6,80
Olomouc	51.	1,90	1182,4	710	0,943	0,962	5,18
Opava	29.	1,96	487,9	315,4	0,979	0,985	5,38
Ostrava-město	74.	0,89	10751,9	9471,6	0,448	0,445	3,27
Pardubice	72.	1,01	10402,3	7835,6	0,466	0,251	5,58
Pelhřimov	38.	1,95	525,6	525,6	0,977	0,972	5,76
Písek	43.	1,94	954,6	247,4	0,955	0,989	5,95
Plzeň-jih	8.	1,98	366,9	163,2	0,985	0,994	6,51
Plzeň-město	67.	1,64	4799,2	2017,2	0,756	0,884	5,73
Plzeň-sever	16.	1,97	417	188,5	0,983	0,992	6,86
Praha-východ	18.	1,97	477,9	169,9	0,98	0,993	8,97
Praha-západ	13.	1,98	432,3	162,8	0,982	0,994	9,04
Prachatice	4.	1,99	267,2	93,3	0,99	0,998	6,29
Prostějov	9.	1,98	360,8	184	0,986	0,993	5,58
Přerov	64.	1,77	2164,9	2157,9	0,892	0,876	4,96
Příbram	56.	1,87	2125,8	539	0,894	0,972	5,47
Rakovník	28.	1,96	550	253	0,976	0,988	5,77
Rokycany	3.	1,99	239,1	102,7	0,992	0,997	6,20
Rychnov nad Kněžnou	46.	1,93	1073,2	358,3	0,949	0,982	6,25
Semily	15.	1,98	462,1	146,9	0,98	0,995	6,05
Sokolov	70.	1,25	7516,2	6211,9	0,616	0,637	4,32
Strakonice	52.	1,90	1537,1	423,9	0,925	0,978	5,60
Svitavy	45.	1,94	719	530,7	0,967	0,972	5,59
Šumperk	32.	1,96	613,3	334,6	0,973	0,984	5,14
Tábor	60.	1,82	2551,5	901	0,872	0,95	5,89

Tachov	6.	1,98	292	165,9	0,989	0,994	5,99
Teplice	71.	1,20	9729,3	5237,4	0,501	0,695	3,96
Trutnov	59.	1,83	2447,1	855,3	0,878	0,953	5,53
Třebíč	12.	1,98	335,4	226,3	0,987	0,99	5,47
Uherské Hradiště	20.	1,97	424,7	248,2	0,982	0,989	5,65
Ústí n. Labem	63.	1,77	2710,8	1570,1	0,864	0,911	4,78
Ústí n. Orlicí	37.	1,95	749,4	320,3	0,965	0,985	6,18
Vsetín	57.	1,86	1344,5	1255,7	0,935	0,929	5,20
Vyškov	1.	2,00	82	100,6	1	0,997	6,36
Zlín	62.	1,80	2911,9	1043,2	0,854	0,942	5,65
Znojmo	30.	1,96	520	319,1	0,977	0,985	5,45
Žďár n. Sázavou	47.	1,93	1146,8	353	0,945	0,983	5,98
OKRES	Poř	Environ mentáln í index	oxid siřičitý (SO2)	oxidy dusíku (NOx)	Index SO₂	Index NO_x	Index kvality života v okresech ČR

Zdroj: vlastní výpočty z dat ČSÚ

Příloha 10: Pořadí vybraných okresů - sociální oblast - dle Jindrové

Okres	SI/S _{Prostý}	pořadí	Okres	SI/S _{Vážený}	pořadí
Praha-západ	1,591	1	Praha-západ	1,634	1
Plzeň-město	1,516	2	Brno-město	1,588	2
Brno-město	1,512	3	Plzeň-město	1,561	3
České Budějovice	1,483	4	České Budějovice	1,511	4
Hradec Králové	1,479	5	Hradec Králové	1,509	5
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
Domažlice	1,005	29	Mělník	1,019	27
Semily	1,005	30	Jablonec nad Nisou	1,011	28
Kolín	1,005	31	Kolín	1,009	29
Ústí nad Orlicí	1,002	32	Ostrava-město	1,001	30
Jablonec nad Nisou	1,001	33	Semily	1,000	31
Jindřichův Hradec	0,996	34	Ústí nad Orlicí	0,996	32
Prachatice	0,994	35	Plzeň-jih	0,995	33
Benešov	0,989	36	Domažlice	0,993	34
Plzeň-sever	0,988	37	Jindřichův Hradec	0,990	35
Trutnov	0,982	38	Prachatice	0,990	36
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
Teplice	0,720	72	Teplice	0,715	72
Bruntál	0,714	73	Bruntál	0,699	73
Hodonín	0,704	74	Hodonín	0,692	74
Karviná	0,695	75	Karviná	0,692	75
Jeseník	0,652	76	Jeseník	0,631	76

Zdroj: Jindrová (2012) disertační práce

Příloha 11: Pořadí krajů dle Indexu životních podmínek – dle Petrůje

Indexu životních podmínek

Průměrná hodnota Indexu životních podmínek v letech 2001 - 2006		
Pořadí	Kraj	Index životních podmínek
1	Hl.m. Praha	0,7110
2	Královéhradecký	0,5665
3	Jihočeský	0,5571
4	Jihomoravský	0,5311
5	Liberecký	0,5308
6	Plzeňský	0,5141
7	Vysočina	0,5081
8	Středočeský	0,4906
9	Pardubický	0,4820
10	Zlínský	0,4755
11	Karlovarský	0,4532
12	Olomoucký	0,4442
13	Moravskoslezský	0,3587
14	Ústecký	0,2271

Zdroj: Petrůj (2008)